

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

SPECIALISTIČNO DELO

**OCENA KREDITNE SPOSOBNOSTI PODJETJA PO
PRENOVLJENIH SLOVENSКИH RAČUNOVODSKIH
STANDARDIH**

V Ljubljani, december 2003

NADJA LAZAR

IZJAVA

Študentka Nadja Lazar izjavljam, da sem avtorica tega specialističnega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Slavke Kavčič in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo specialističnega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

---

1. UVOD	1
2. OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV	3
2.1. Kreditna sposobnost in boniteta	3
2.2. Kreditno tveganje	4
2.3. Finančna analiza podjetja	5
2.3.1. Tradicionalna finančna analiza	7
2.3.2. Sodobna finančna analiza	9
3. PRENOVA SLOVENSКИH RAČUNOVODSKIH STANDARDOV	11
3.1. Razlogi za prenovo SRS	11
3.2. Prevrednotovanje gospodarskih kategorij	12
3.2.1. Splošno prevrednotovanje	14
3.2.2. Posebno prevrednotovanje	15
3.3. Spremembe računovodskih izkazov	18
3.3.1. Izkaz poslovnega izida	18
3.3.2. Bilanca stanja	22
3.3.3. Izkaz finančnega izida	25
3.3.4. Izkaz gibanja kapitala	26
4. OCENA KREDITNE SPOSOBNOSTI PODJETJA PO PRENOVLJENIH SRS	27
4.1. Analiza računovodskih izkazov	27
4.1.1. Analiza izkaza poslovnega izida	31
4.1.2. Analiza bilance stanja	35
4.1.3. Analiza izkaza finančnega izida	37
4.2. Analiza na podlagi izračuna kazalnikov	42
4.2.1. Kazalniki, kot jih opredeljuje novi SRS 29	42
4.2.2. Izbor kazalnikov za potrebe finančne analize	45
4.2.2.1. Kazalniki plačilne sposobnosti	45
4.2.2.2. Kazalniki upravljanja z aktivo	45
4.2.2.3. Kazalniki upravljanja s pasivo	46
4.2.2.4. Kazalniki dobičkonosnosti	48
4.2.2.5. Drugi kazalniki	48
4.3. Omejitve računovodskih informacij	49
4.3.1. Izrazna moč računovodskih izkazov	49
4.3.2. Izrazna moč računovodskih kazalnikov	51
4.3.3. Vpliv kreativnega računovodstva	51
5. SKLEP	54
6. LITERATURA IN VIRI	56
7. PRILOGE	

---

1. UVOD

Kreditno tveganje je nedvomno eno najpomembnejših tveganj bančnega poslovanja. Gre za tveganje, da kreditojemalec ob dospelosti ne bo sposoben poravnati svojih obveznosti do banke, kar pomeni, da bo z odplačevanjem kredita zamujal, ali pa ga bo celo trajno nezmožen odplačati (Zupan, 1996, str. 8). V takem primeru je zelo verjetno, da se bo banka¹ soočila z vsaj delno izgubo načrtovanega prihodka. Na drugi strani pa banka, tudi ob izjemno dobrih poslovnih rezultatih kreditojemalca, ne more računati na večje prihodke, s katerimi bi kompenzirala izgube v primeru slabih naložb. Največ, kar lahko pričakuje, je vračilo glavnice in plačilo pogodbeno določenih obresti. Prav zaradi tega pravilna presoja kreditne sposobnosti podjetja za banke ne predstavlja več samo vprašanja konkurenčnosti, ampak vedno bolj tudi vprašanje preživetja.

Pri presojanju kreditnega tveganja, oziroma ugotavljanju kreditne sposobnosti podjetja, mora banka najprej temeljito proučiti za to relevantne značilnosti kreditojemalca. S tem so mišljeni kvantitativni podatki iz letnih računovodskih izkazov, podatki o denarnem toku podjetja in ostale računovodsko finančne informacije o podjetju, kot na primer podatki o nepremičninah v lasti podjetja, hipotekah nad tem premoženjem. Pomembni so tudi podatki o tveganju držav, s katerimi obravnavano podjetje posluje in podatki o tveganju panoge, v katero spada.

Skladno s sodobnimi trendi pri presojanju kreditne sposobnosti se bančni analitiki vedno bolj opirajo tudi na informacije o kvalitativnih dejavnikih bonitete podjetja², do katerih pa je za banko kot zunanjega uporabnika tovrstnih informacij pogosto težko priti, poleg tega pa je njihovo ocenjevanje pogosto tudi zelo subjektivno.

Kljub vse pogostejšem vključevanju informacij o kvalitativnih dejavnikih bonitete podjetja in upoštevanju njegove povezanosti z okoljem, pa tradicionalna finančna analiza ne izgublja na pomenu. Tako podjetja, kot tudi finančne institucije, jo pri nas še vedno uporabljajo v celoti, ali pa v večjem delu. Razlog za to je še nezadostna razvitost finančnih trgov v Sloveniji in dejstvo, da nova teoretična spoznanja še niso popolnoma prenešena v prakso, čeprav so že storjeni pomembni koraki v tej smeri (Mramor, 1999, str. 328).

Finančna analiza je odvisna od namena in možnosti posameznih interesnih skupin (lastniki, management, upniki...), saj ima vsaka od njih svoje cilje v zvezi s poslovanjem podjetja, hkrati pa različen obseg in kakovost podatkov o podjetju. Vse to pogojuje tudi uporabo različnih metod in tehnik analize. Finančna analiza banke kot obstoječe ali potencialne upnice proučevanega podjetja navadno temelji predvsem na javno razpoložljivih podatkih o podjetju (podatkih iz računovodskih izkazov, prospektov, javnih objav, javnih baz podatkov itd.) (Mramor, 1999, str. 327). Bančni analitiki se tako pri oceni kreditne sposobnosti³, v največji meri opirajo na sorazmerno majhno število kvantitativnih informacij, ki jih lahko najdejo v temeljnih računovodskih izkazih podjetja, zato sta njihovo pravilno razumevanje in

---

¹ tudi ob unovčenju dodatnega zavarovanja kredita

² mednje prištevamo npr: poznavanje podjetja v celoti, poznavanje managementa in zaupanje v njegove sposobnosti in inovativnost, proizvodni program podjetja, življenjski cikel proizvodov, kvaliteto kadrov, stanje in razvoj prodajnega in nabavnega tržišča...

³ posebej v primerih, ko obravnavajo mala in srednje velika podjetja

interpretacija ključnega pomena za kvalitetno odobravanje bančnih naložb.

V zadnjem času eno največjih sprememb na tem področju predstavlja prenova Slovenskih računovodskih standardov (SRS), ki v povezavi s spremembo Zakona o gospodarskih družbah (ZGD) prinaša precej pomembnih novosti in dopolnitev, ki po besedah avtorjev izražajo najnovejša dognanja stroke. Mednarodni računovodski standardi (MRS) se po zgledu angleških (UK GAAP) in ameriških standardov (US GAAP) odmikajo od načela previdnosti in približujejo načelu poštene vrednosti. Temu trendu želijo slediti tudi SRS, zato je slovenska stroka pripravila nove SRS, katerih sprejem smo dočakali še pred začetkom leta 2002. Nekatere ekonomske kategorije so v novih SRS povsem na novo opredeljene, nekatere pa le nekoliko spremenjene ali dopolnjene. Bistvene razlike med doslej veljavnimi in prenovljenimi SRS se kažejo predvsem v revalorizaciji oziroma prevrednotovanju, pri nekaterih povsem novih ali prenovljenih računovodskih izkazih, uskupinjevanju računovodskih izkazov skupine podjetij in nekaterih razkritjih (Odar, 2001c, str.14).

Novi oziroma prenovljeni SRS so močno posegli v dosedanji način spremljanja poslovanja podjetij in ugotavljanja njihove uspešnosti. Ob prehodu na novi sistem smo se tako srečali s kar nekaj težavami pri zagotavljanju primerljivosti doseženih rezultatov po novih in starih SRS, oziroma pri ocenjevanju gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti poslovanja v prvem letu njihove uporabe, pa tudi kasneje (Lozej, 2002).

Iz navedenih razlogov bo področje proučevanja specialističnega dela zoženo na prijeme analize računovodskih podatkov in informacij, pridobljenih iz temeljnih računovodskih izkazov, ki jih poslovne banke navadno upoštevajo pri presoji kreditne sposobnosti podjetij, s tem da bo posebna pozornost namenjena tudi vsebinskim, terminološkim in oblikovnim spremembam, ki jih prinašajo prenovljeni SRS. Te od analitika zahtevajo posebne prijeme in prilagoditve, predvsem pa pravilno razumevanje podatkov, zajetih v posameznih postavkah računovodskih izkazov, ki bodo le na tak način lahko služili kot dobra osnova za presojo kreditne sposobnosti podjetja.

Namen specialističnega dela je predvsem opozoriti na pomembnejše spremembe, ki jih prinaša prenova SRS, izboljšati poznavanje problematike ocenjevanja kreditne sposobnosti komitenta banke v novih razmerah, v tem kontekstu poudariti vlogo in pomen posameznih računovodskih informacij za odločanje banke kot kreditodajalca in podati osnovna izhodišča za uporabo novih spoznanj v praksi.

Cilj specialističnega dela je zgoščena predstavitev najpomembnejših novosti, s katerimi se bomo srečali pri analizi računovodskih izkazov, pripravljenih po prenovljenih SRS, in različnih metodoloških prijemov finančne analize, s katerimi lahko analitik skuša prilagoditi in tako izboljšati izrazno moč podatkov iz temeljnih računovodskih izkazov, ter jih pripraviti tako, da bodo služili kot dobra osnova za odločanje o odobravanju naložb v banki.

Pri pripravi specialističnega dela sem se opirala na ugotovitve relevantne domače in tuje strokovne literature in ostale dostopne vire, ki teoretično ali praktično obravnavajo tematiko ocene kreditne sposobnosti podjetja na podlagi tradicionalnih, pa tudi sodobnih finančnih in računovodskih konceptov, s posebnim poudarkom na spremembah, ki jih v finančno analizo prinaša prenova SRS.

Prav tako so mi bile pri pisanju specialističnega dela v pomoč nekajletne praktične delovne izkušnje s področja bančnega kreditiranja podjetij, seveda pa sem pri tem v kar največji meri skušala uporabiti tudi nova znanja, pridobljena pri študiju izbranih predmetov podiplomskega specialističnega študija managementa.

---

2. OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV

2.1. Kreditna sposobnost in boniteta podjetja

V bančni poslovni praksi oziroma pri njeni kreditni dejavnosti razumemo z boniteto predvsem obseg kreditne sposobnosti komitenta, ki zagotavlja, da je le - ta zanesljiv dolžnik, medtem ko je v literaturi zaslediti drugačne opredelitve. Z ozirom na to, da gre pri boniteti in kreditni sposobnosti za zelo sorodna pojma, ju bom v nadaljevanju skušala podrobneje opredeliti.

a) Kreditna sposobnost

Podjetje je kreditno sposobno, če mu gospodarski položaj, merjen z ekonomskimi merili, dovoljuje in upravičuje najetje kredita, zagotavlja koristno uporabo tega kredita, plačevanje obresti in vračilo najetega kredita ob dogovorjenem roku (Knez - Riedl, 1991, str. 162)

Kreditno sposobnost lahko razumemo v širšem ali ožjem smislu (Žagar, 1991, str. 86)

1. če gre za kredit, ki naj bi ga uporabnik uporabljal za vse namene svojega poslovanja (poslovni kredit, ki nima natančno določenega namena uporabe), banko zanima celotni poslovni položaj podjetja, prav tako pa tudi njegova poslovna perspektiva. V tem primeru ugotavljanje kreditne sposobnosti temelji na presojanju relativno velikega števila dejavnikov in meril.
2. če pa gre za kreditiranje konkretne poslovne aktivnosti, je potrebno tudi preverjanje ekonomske upravičenosti te aktivnosti oziroma preverjanje dejanske podlage za takšno akcijo, ki se jo loteva podjetje.

Ugotavljanje kreditne sposobnosti se razlikuje tudi glede na raven doseženega poslovnega sodelovanja. Ni namreč vseeno, ali se kot potencialni kreditojemalec pojavlja stalni komitent banke, ki ga ta že več let pozna in spremlja, ali nov komitent, ki ga je šele potrebno vsestransko spoznati in preizkusiti.

b) Boniteta

V literaturi je mogoče najti vrsto različnih mnenj, ki pojem bonitete tolmačijo širše ali ožje. Sprejemljivejše, natančnejše in celovitejše so tiste definicije, ki pojem bonitete razlagajo širše, in sicer kot oceno celovitega položaja podjetja, ki vsebuje ugotovitve o njegovi trdnosti, aktivnostih, proizvodnih in razvojnih programih, slovesu, ki ga podjetje uživa v poslovnem svetu, njegovem položaju na trgu, ter s tem povezani kreditni in poslovni sposobnosti in nenezadnje tudi plačilni sposobnosti podjetja (Zupan, 1996, str. 12).

Vseh dejavnikov bonitete ni mogoče številčno ovrednotiti, zato jih delimo na kvantitativne in kvalitativne. Med kvantitativne dejavnike uvrščamo npr: finančno

stanje, gospodarsko uspešnost, pričakovano dobičkonosnost investicije, obseg proizvodnje in prodaje, plačilno sposobnost, odpisanost opreme, med kvalitativne dejavnike pa inovativnost, podjetništvo, sposobnost vodilne ekipe, življenjski cikel proizvodov, stanje in razvoj prodajnega ter nabavnega trga, kvaliteto kadrov, tehnološko opremljenost itd. (Gatnik, 1990, str. 132).

Iz povedanega lahko povzamemo, da gre tako pri kreditni sposobnosti, kot pri boniteti, za raziskovanje problematike z istega področja, s tem, da je boniteta v primerjavi s kreditno sposobnostjo širši pojem, saj ne označuje podjetja le kot plačnika ali dolžnika, temveč celoviteje, kot zanesljivega, solidnega, uspešnega in predvsem perspektivnega poslovnega partnerja.

2.2. Kreditno tveganje

Banka je finančna institucija, ki na podlagi sprejetih depozitov odobrava kredite⁴, izvaja plačilni promet ter opravlja druge funkcije finančne narave (Zakon o bančništvu Zban, 1999). Zanja je značilno, da ima nasproti obveznostim s trdno nominalno vrednostjo naložbe, ki so tvegane (Ribnikar, 1994, str. 99).

Kreditno tveganje je tveganje, da terjatve upnika na dan dospelja ne bodo realizirane v njihovi polni knjigovodski vrednosti. To tveganje izraža trajno⁵ ali začasno⁶ nezmožnost dolžnika, da v dogovorjenem roku izpolni svojo obveznost, ali pa jo v tem roku izpolni le delno. Vedno namreč obstaja možnost, da dolžnik ne bo mogel ali hotel poravnati svojih obveznosti iz dolžniškega razmerja. Zamujal bo s plačilom obresti in glavnice ali pa dolga sploh ne bo plačal (Zupan, 1996, str. 7).

Kreditno tveganje je odvisno od negotovih okoliščin, vezanih na poslovanje komitenta. To zahteva od banke kontrolo nad poslovanjem njenih dolžnikov. Banka mora poznati tveganja, s katerimi se srečuje njen dolžnik, tako zaradi značaja poslovne aktivnosti, kot tudi zaradi ekonomskega okolja, v katerem posluje. Glede na to, da je cilj banke dobiček, mora biti kakovost njene aktive osnova za določanje stopnje prevzemanja tveganja. (Zupan, 1996, str. 8)

Banka se lahko na kreditno tveganje odzove na dva načina. Lahko se mu skuša izogniti in izbira netvegane oziroma minimalno tvegane naložbe (državni vrednostni papirji, krediti strankam z najboljšo boniteto). Vendar ta strategija prinaša prihodke, ki so le za malenkost višji od stroškov, ki jih ima banka z zadolževanjem pri varčevalcih. Drugi pristop pa predstavljajo naložbe, ki vsebujejo kreditno tveganje. V tem primeru mora banka kontrolirati kreditno tveganje s pomočjo informacij o kreditojemalcu, z analiziranjem in nadziranjem komitenta ter z zavarovanjem kreditov. Obrestna mera in z njo možen bodoči prihodek banke sta v tem primeru bistveno višja.

Dejavnike kreditnega tveganja lahko razvrstimo glede na ravni kreditnega tveganja

---

⁴ V specialističnem delu uporabljam bančne termine, kljub temu, da niso vedno skladni z opredelitvami, ki jih najdemo v SRS. Tako na primer uporabljam izraz kreditiranje, čeprav gre pri dejavnosti bank po opredelitvi SRS dejansko za posojanje. Posojanje je dajanje denarja ali drugih nadomestnih stvari, pri čemer se dolžnik obveže, da bo po določenem roku vrnil enake zneske denarja ali enake količine drugih nadomestnih stvari. Kreditiranje pa je dajanje na upanje, ki omogoča dolžniku prejetje blaga ali storitve ob odloženem plačilu ali odloženi nasprotni dajatvi (SRS 2001, str. 99).

⁵ dolgoročna plačilna nesposobnost

⁶ kratkoročna plačilna nesposobnost

(Škorjanc, 2003, str. 11):

1. **Mednarodno okolje:** neugodni politični dogodki, neugodna sprememba menjalnih tečajev, gibanje uvoza, izvoza.
2. **Domače okolje:** politični in izredni dogodki, elementarne nesreče, neugodna gospodarska in tržna gibanja (inflacija, recesija, spremembe obrestnih mer), restriktivna ekonomska politika, propad sistema zavarovanj ali garancij.
3. **Panoga:** motnje v običajnih komercialnih postopkih, nesprejemljivi komercialni pogoji, sprememba tehnologije, rast konkurence, neugodne razmere na nabavnem in prodajnem trgu, povečana pogajalska moč dobaviteljev in kupcev, plačilna nesposobnost kupcev, sprememba zakonodaje in predpisov, razpoložljivost in cenovna nihanja surovin.
4. **Podjetje:** kratkoročna in dolgoročna plačilna nesposobnost, slabo vodenje, slabe notranje kontrole in nadzor, slaba finančna politika, slaba organizacijska struktura, slabo upravljanje s sredstvi, napačne strateške usmeritve, težave z novimi projekti ali proizvodi, slabi odnosi med vodstvom in zaposlenci ali med samimi zaposlenci.

Dejavniki kreditnega tveganja so osnova, na kateri lahko pričnemo izvajati merjenje kreditnega tveganja oz. ocenjevati kreditojemalčevo sposobnost vračila izposojenih sredstev. Ovrednotenje kreditnega tveganja je ključno predvsem zaradi treh osnovnih motivov banke (Škorjanc, 2003, str. 12):

1. pravnega zaračunavanja cene kredita (obrestne mere)
2. pravnega določanja višine kredita in dobe kreditiranja
3. pravnih ocen potencialne izgube, ki jo banka lahko utрпи

Kreditna dejavnost banke je vedno povezana s tveganjem, da kredit ne bo vrnjen in obresti ne bodo plačane. V celoti se temu tveganju ni mogoče izogniti, zato mora banka voditi takšno kreditno politiko, da je to tveganje čim manjše. To doseže z odobritvijo pravega obsega kredita, pri čemer upošteva ekonomska merila in namen kredita, obenem pa na podlagi ocenjenega tveganja oblikuje ustrezne rezervacije.

Pomemben pogoj za pravočasno in korektno izpolnjevanje obveznosti iz kreditne pogodbe je namenska poraba odobrenega kredita. Brez učinkovitega nadzora banka ne more preprečiti nenamske porabe kreditnih sredstev na strani kreditjemalca. Namenska poraba sredstev se spremlja s kontrolo dokumentacije, občasno pa je potreben tudi obisk v samem podjetju.

Največjo nevarnost za izgubo kot posledico kreditnega tveganja predstavljata nestrokovnost in nedoslednost pri analizi kreditne sposobnosti kreditjemalca. Banka mora pridobiti čim popolnejše informacije o svojih komitentih, če želi doseči sprejemljivo stopnjo tveganja. Ta je dosežena takrat, ko je:

- večji del odobrenih kreditov vrnjen brez dodatnega posredovanja banke
- večji del kreditov, pri katerih je vrnitev v nevarnosti, končno odplačan brez odpisa
- odpis kreditov, ki se mu ni mogoče izogniti, zmanjšan na najmanjšo možno mero

2.3. Finančna analiza

Analiza poslovanja je proces sistematičnega spoznavanja poslovanja konkretnega podjetja in njegove uspešnosti, katere del sta tudi finančna in računovodska analiza. Finančna analiza je na eni strani ožja od računovodske, saj obravnava

predvsem področje denarnih in finančnih tokov oziroma procesov in stanj, povezanih s financiranjem in naložbenjem, na drugi strani pa je zaradi finančnega načina razmišljanja širša od računovodske analize, saj se lahko širi tudi na področja, ki niso pokrita z računovodskimi podatki, pri čemer skuša biti čim bolj usmerjena v prihodnost.

Banka pri analizi kreditne sposobnosti pravzaprav skuša oceniti komitentovo bodočo plačilno sposobnost - torej sposobnost rednega poravnavanja prevzetih obveznosti, pri čemer se v veliki meri naslanja na finančno analizo. Na ta način postavlja nekoliko v ospredje presojo finančne uspešnosti podjetja. Seveda to ne pomeni, da je gospodarska uspešnost komitenta manj pomembna od finančne. Nasprotno - tako gospodarska kot tudi finančna uspešnost sta nujna pogoja za zagotovitev dolgoročnega obstoja in rasti podjetja.

Kot sem ugotovila že uvodoma, so za finančno analizo komitenta v banki najvažnejši vir podatkov računovodski izkazi in od njihove kvalitete je precej odvisna kvaliteta ugotovitev in ocen bančnega analitika, ter na njihovi podlagi sprejetih odločitev. Pogoj za kvalitetno finančno analizo je v prvi vrsti dobro poznavanje vsebine knjigovodskih podatkov in razumevanje računovodskih poročil, ki jih je potrebno ustrezno obravnavati in prilagoditi.

Pinches (1992, str 639 - 640) ugotavlja, da lahko banka s finančno analizo pridobi koristne informacije, ki ji pomagajo pri presoji bonitete komitenta če:

- a) upošteva podatke o poslovanju podjetja za več zaporednih obdobj (v splošnem zadostujejo podatki od treh do petih let, da lahko ugotovi, kako se je spreminjalo poslovanje podjetja v času).
- b) primerja uspešnost poslovanja proučevanega podjetja s povprečjem panoge, v kateri deluje (če ustreznih podatkov ni na razpolago, uspešnost podjetja primerja z uspešnostjo podobnega podjetja).
- c) previdno prebere in analizira letno poročilo vključno s spremnim besedilom (tako razjasni določene postavke, ki iz računovodskih izkazov niso razumljive, oziroma razvidne. Med drugim izve, kakšne so pogodbene obveznosti komitenta, pretekla in prihodnja finančna politika ter ali se bo podjetje v prihodnje širilo ali krčilo).
- d) pridobi dodatne informacije, ki so potrebne za kakovostno analizo (večino teh informacij lahko banka pridobi iz letnega poročila, v kolikor pa to ni na voljo, potrebne informacije pridobi od direktorja ali finančnika analiziranega podjetja)

Pri analizi podatkov iz temeljnih računovodskih izkazov se najpogosteje uporabljata vodoravna⁷ in navpična⁸ analiza. Na ta način želi banka ugotoviti, ali se je poslovanje podjetja v proučevanem obdobju izboljšalo ali poslabšalo glede na preteklo obdobje, stopnjo doseganja zastavljenega plana, na katerih področjih poslovanja so potrebne

---

⁷ Z vodoravnim analiziranjem računovodskih izkazov banka ugotavlja spremembe posameznih postavk računovodskih izkazov, pri čemer so postavke predhodnega obdobja osnova za ocenjevanje postavk iz obravnavanega obdobja. Spremembe posameznih postavk so lahko izražene v absolutnih denarnih zneskih, ali pa relativno, z izračunom odstotnih sprememb ali indeksov. Banka s to analizo pridobi informacije o velikosti, smeri (trendu) in relativni pomembnosti sprememb posameznih postavk.

⁸ Tudi z navpično analizo računovodskega izkaza banka ugotavlja pomembnost in smer sprememb posameznih postavk. Postavke se prikazujejo kot relativni delež glede na izbrano celoto. V bilanci stanja izračunamo delež posamezne postavke glede na celotno bilančno vsoto podjetja, v izkazu poslovnega izida pa vse postavke izrazimo v odstotkih glede na celotne prihodke. Z uporabo relativnih števil pri analizi lahko vsaj deloma izločimo vpliv inflacije in velikosti podjetja, kar omogoča primerjavo računovodskih izkazov različno velikih sorodnih podjetij in primerjavo s povprečjem v panogi.

spremembe, in končno, ali je podjetje dovolj perspektivno, da mu lahko odobri kredit. Računovodski kazalniki posredujejo informacije o stanju in gibanju določenih kategorij v računovodskih izkazih podjetja. So najstarejši, sorazmerno dobro poznan in najpogosteje uporabljen pripomoček za presojanje bonitete komitenta v banki. Razen časovne primerjave podatkov in primerjave s teoretičnimi kriterialnimi vrednostmi omogočajo tudi primerjavo s panogo in drugimi podjetji.

Analitik mora upoštevati, da posamezen kazalnik omogoča le parcialen vpogled v stanje podjetja, zato sami kazalniki ne dajejo vedno objektivne ocene o opazovanem pojavu ali procesu. Na kvaliteto kazalnikov namreč vpliva kakovost uporabljenih podatkov, opredelitev števca in imenovalca v kazalniku, širina predmeta poslovanja ter velikost in specifičnost panoge, v kateri podjetje posluje (Zupan, 1996, str. 24), zato je pomembno, da zna analitik primerno povezati vse (parcialne) informacije v smiselno celoto, in jo tako tudi predstaviti organom odločanja.

2.3.1. Tradicionalna finančna analiza

Kot smo ugotovili že uvodoma, je za tradicionalno finančno analizo značilno, da je uveljavljena predvsem tam, kjer finančni trgi niso razviti. V splošnem lahko rečemo, da se ukvarja z vplivi poslovnih odločitev na dobiček in dolgoročno ter kratkoročno plačilno sposobnostjo podjetja. Potrebne podatke v večjem delu črpa iz računovodskih izkazov. Pravzaprav gre za analizo računovodskih izkazov podjetja, pri čemer je ta prirejena posamezni interesni skupini - upravi, lastnikom, finančnim vlagateljem ali bankam (Javornik, 2003, str. 3).

Metode in tehnike tradicionalne finančne analize (Mramor, 1999, str. 327):

1. **Analiza absolutnih podatkov:** Postavke izkazov poslovanja se analizirajo z vidika njihovega vpliva na dobiček in plačilno sposobnost podjetja. Pri tem je običajno potrebna neka osnova, s katero vrednosti posameznih postavk primerjamo in na tej osnovi sklepamo, ali določene poslovne odločitve pozitivno ali negativno vplivajo na cilj poslovanja. Tako na primer absolutne podatke:
  - primerjamo z načrtovanimi vrednostmi,
  - ocenjujemo glede na gibanje njihovih vrednosti v času,
  - primerjamo z vrednostmi primerljivih podjetij, ipd.
2. **Indeksi rasti:** Analiza zajema primerjavo indeksov rasti posameznih postavk izkazov poslovanja med seboj, z indeksi panoge, primerljivih podjetij in podobno, z enakim namenom kot analiza absolutnih podatkov.
3. **Strukturni deleži:** Proučujemo predvsem deleže posameznih delov izkaza poslovnega izida, ustreznost strukture kapitala glede na sredstva in obseg dolgov, relativni obseg posameznih postavk sredstev (npr. terjatve do kupcev) ter njegovo spreminjanje med leti (trend). Nekateri najpomembnejši strukturni deleži se sicer običajno analizirajo z računovodskimi kazalniki vendar ta tehnika omogoča nekoliko bolj podrobno analizo.
4. **Preseki bilanc stanja:** Gre za analizo, pri kateri bilanco stanja najprej uredimo na primer po naraščajoči ročnosti sredstev (začasna kratkoročna, trajna kratkoročna in stalna) in po zapadlosti obveznosti (kratkoročne obveznosti, dolgoročne obveznosti in lastniški kapital) nato pa vodoravno "presekamo" glede na posamezne kategorije zapadlosti virov financiranja. Nato primerjamo vire s

sredstvi glede na njihovo ročnost oziroma zapadlost in ugotavljamo "prelivanja" npr. kratkoročnih virov v dolgoročna sredstva. Sicer podobno logiko uporabljajo tudi določeni finančni kazalniki, vendar preseki bilanc stanja omogočajo enostavnejši in bolj podroben vpogled v odnose med viri financiranja in sredstvi.

5. **Finančni kazalniki:** Običajno izražajo razmerja med določenimi postavkami izkazov poslovanja podjetja (bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida) oziroma določenimi tržnimi vrednostmi (npr. cena delnice). Računovodski kazalniki so del finančnih kazalnikov, ki se računajo samo iz računovodskih podatkov. Računamo jih z namenom pridobiti informacije o vplivu poslovnih odločitev na učinkovitost, uspešnost in stabilnost poslovanja podjetja in na njegovo finančno moč. Te kategorije naj bi namreč posredno merile uspešnost poslovnih odločitev z vidika vpliva na dobiček in plačilno sposobnost.

Temeljni problem tradicionalne analize je ta, da poskuša ugotoviti finančne posledice poslovnih odločitev brez jasnega merila, kaj je cilj poslovnih odločitev. Maksimiranje dobička in ustrezna plačilna sposobnost sta si kratkoročno lahko celo nasprotna cilja, hkrati pa sta tudi težko opredeljiva. Poleg tega cilj maksimiranja dobička tudi ne zagotavlja maksimalne vrednosti podjetja. Zaradi teh bistvenih problemov ni bilo možno razviti konsistentnih modelov analize, in tudi ni bilo druge možnosti, kot da se na podlagi izkušenj razvijejo določene vrednostne sodbe, kaj je dobro, in kaj slabo, ali pa da se vrednosti finančnih kazalnikov primerjajo z vrednostmi podjetij v isti dejavnosti, ki so konkurenti in/ali se ocenjujejo kot zelo uspešna, torej nekakšna primerjalna presoja (benchmarking) (Mramor, 1999, str. 327).

Tako so se na primer pri ocenjevanju ustreznosti financiranja podjetja z vidika njegove plačilne sposobnosti razvila nekakšna pravila financiranja. Z vidika kratkoročne plačilne sposobnosti se izredno poudarjata kratkoročni in hitri koeficient, katerih vrednosti bi morale biti najmanj 2 oziroma 1. Z vidika dolgoročne plačilne sposobnosti ni redko omenjeno načelo, da naj bi bilo podjetje lahko zadolženo največ do polovice vrednosti sredstev, kot najbolj pomembno pa se izpostavlja tako imenovano "zlato načelo financiranja". V skladu z njim naj bi bila namreč struktura virov sredstev po zapadlosti enaka ročnosti sredstev, da bi podjetje lahko ohranjalo plačilno sposobnost. Celotna analiza presekov bilanc stanja tako temelji na tem načelu z namenom spoznati, kako podjetje temu načelu sledi in kje od njega odstopa. Na ta način naj bi analitik dobil informacijo o finančni moči podjetja in s tem o verjetnosti nastopa plačilne nesposobnosti. Podoben cilj ima tudi del analize strukturnih deležev in del analize finančnih kazalnikov (Mramor, 1999, str. 327).

Z vidika gospodarske uspešnosti (dobičkonosnosti) in učinkovitosti poslovnih odločitev se niso razvila tako splošno veljavna načela, kljub temu pa so za posamezne dejavnosti znane neke norme, kaj so ustrezne vrednosti posameznih deležev, finančnih kazalcev ali celo indeksov rasti. Norme se izoblikujejo na podlagi preteklih izkušenj podjetij v posamezni dejavnosti in se v času praviloma spreminjajo. Tako so na primer managerji v določeni dejavnosti prepričani, da morajo njihove poslovne odločitve zagotoviti najmanj npr. 3% čistega dobička v prihodkih od prodaje, da dnevi vezave terjatev do kupcev ne smejo biti daljši od 30 dni in da morajo njihovi prihodki od prodaje rasti najmanj 12% letno. Hkrati so se tudi razvile vrednostne sodbe o tem, kaj je dobro in kaj slabo za podjetje (npr. daljši dnevi vezave zalog, nižje obračanje sredstev, manjši prihodek na zaposlenega...) z vidika cilja(ev) poslovanja, ki se v času praviloma ne spreminjajo (Mramor, 1999, str. 327).

Omenjeni recepti in zlata načela le redko pokažejo pravo sliko podjetja, če jih uporabljamo zgolj mehanično, tako, da opredelimo neke mejne vrednosti, za presojo poslovnih odločitev pa morajo biti pričakovane vrednosti boljše od mejnih. Uporaba kazalnikov mora biti vsebinska, z upoštevanjem pasti, ki jih prinaša slepo sledenje mejnim vrednostim kazalnikov. Slednje lahko služijo predvsem za orientacijo, ne pa kot merilo za dokončno sodbo o optimalni višini posameznega kazalnika. Ta je odvisna od množice določljivk, v veliki meri pa tudi od same politike financiranja kratkoročnih sredstev⁹ proučevanega podjetja (Javornik, 2003, str. 5).

2.3.2. Sodobna finančna analiza

Sodobna finančna analiza je obrnjena v prihodnost. Prvi bistven razkorak med tradicionalno in sodobno finančno analizo je jasna opredelitev cilja poslovanja, ki ga je možno analitično spremljati. To je maksimiranje tržne vrednosti enote lastniškega kapitala podjetja. Ni nujno, da gre tudi za maksimalni dobiček, kajti ta še ne pomeni maksimalne vrednosti podjetja (Mramor, 1999, str. 328).

Računovodske kategorije iz tradicionalne analize so zamenjale finančne kategorije, kot so pričakovani donosi, njihova časovna razporeditev in tveganje. Sodobna finančna analiza je razvila modele za določitev velikosti in cene tveganja, njena osnova pa je analiza prihodnjih poslovnih odločitev z vidika vrednosti podjetja (načelo neto sedanje vrednosti). Interna stopnja donosa, neto sedanja vrednost, popravljena interna stopnja donosa, indeks donosnosti so samo najbolj temeljne tehnike sodobne finančne analize, ki je danes dosegla že zelo visoko stopnjo razvoja in praktične uporabnosti. Posebno dodatno kakovost pa je tej analizi dodala vključitev ocene vrednosti različnih opcij, ki jih podjetju odpira sprejetje določenega investicijskega projekta.

Pri odgovoru na vprašanje najustreznejše strukture kapitala posameznega podjetja je teorija že dokaj dobro razvita, njena praktična uporabnost pa je za sedaj bistveno manjša kot npr. pri dolgoročnih investicijskih odločitvah. Vprašanje najustreznejše politike dividend je teoretično še precej neodgovorjeno zaradi česar je tudi praktična sodobna finančna analiza še zelo v povojih, prav tako pa tudi še ni popolnoma razvita za kratkoročne investicijske in finančne odločitve. Gre za najnovejša teoretična spoznanja, ki se počasi oblikujejo tudi v modele in tehnike, uporabne v praksi (Mramor, 1999, str. 330).

---

⁹ Ločimo tri alternativne politike financiranja sredstev (Brigham, Gapenski, 1999, str. 542):

- a) Politika usklajevanja ročnosti - pri tej politiki podjetje vsa trajna dolgoročna in kratkoročna sredstva financira s trajnimi in dolgoročnimi viri ter spontanimi kratkoročnimi obveznostmi, s čimer skuša zmanjšati tveganje plačilne nesposobnosti. Podjetje z nespontanim zadolževanjem financira le začasna kratkoročna sredstva
- b) Agresivna politika - pri tej politiki podjetje financira z nespontanim kratkoročnim zadolževanjem poleg začasnih sredstev še del trajnih kratkoročnih oziroma dolgoročnih sredstev. Na ta način je podjetje izpostavljeno večjemu tveganju plačilne nesposobnosti v primeru, da mu kreditodajalec ob zapadlosti ne obnovi kredita, obenem pa podjetje s to politiko lahko poveča dobiček, saj dražje dolgoročne vire nadomešča s cenejšimi kratkoročnimi z nižjo obrestno mero.
- c) Konzervativna politika - pri tej politiki podjetje s trajnimi, dolgoročnimi in spontanimi kratkoročnimi obveznostmi poleg dolgoročnih in trajnih kratkoročnih sredstev financira še nekaj začasnih kratkoročnih sredstev, s čimer minimizira tveganje plačilne nesposobnosti, izven sezone pa viške sredstev nalaga v kratkoročne naložbe. Takšna politika povečuje varnost poslovanja, saj je zapadlost virov sredstev daljša od ročnosti sredstev, hkrati pa znižuje dobiček podjetja zaradi višjih stroškov dolgoročnih virov in nižje donosnosti kratkoročnih naložb.

Značilnosti sodobne finančne analize: (Javornik, 2003, str. 8)

1. Obrnjena je v prihodnost in izhaja iz cilja poslovanja.
2. Jasno opredeljuje cilj poslovanja - maksimiranje vrednosti podjetja.
3. Finančne kategorije so zamenjale dotedanje računovodske kategorije.
4. Temeljne kategorije sodobne finančne analize so:
  - pričakovani donosi
  - njihova časovna razporeditev
  - tveganje
5. Razviti modeli za opredelitev velikosti in cene tveganja.
6. Osnova je analiza prihodnjih poslovnih odločitev z vidika vrednosti podjetja (princip neto sedanje vrednosti).
7. Izjemno pomemben element finančne analize je finančno načrtovanje, ki pa ni enako računovodskemu predračunavanju.
8. Kakovost finančnega analiziranja je v veliki meri odvisna od kakovosti finančnega načrtovanja.
9. Analiza poskuša dati odgovore na vprašanja: optimalen obseg zadolžitve, optimalna politika dividend, optimalna politika kreditiranja kupcev...
10. V veliki meri se uporablja metoda primerjav finančnih kazalnikov.

Kot že rečeno, je bistvena razlika med notranjimi in zunanji uporabniki (sem sodijo tudi banke) tudi dostop do podatkov in informacij. Pri sodobni finančni analizi je ta razlika še bolj pomembna, kot je bila pri tradicionalni, saj je osnova analize dokaj kompleksno finančno načrtovanje, ki zahteva veliko podatkov in informacij.

Nekatere od metod sodobne finančne analize so izpeljane iz metod tradicionalne finančne analize. Temeljijo predvsem na finančnih kazalnikih, ki jih uporabljajo kot indikatorje posameznih vidikov poslovanja podjetja. Iz analize finančnih kazalnikov poskušajo lastniki ali potencialni lastniki ugotoviti, kakšna je verjetnost za nadpovprečne (za tveganje popravljene) donosnosti delnic podjetij in iz tega sklepati na pod ali precenjenost delnic. Upniki podjetja, prav tako obstoječi in potencialni, pa poskušajo ugotoviti verjetnost nastopa plačilne nesposobnosti¹⁰. Za to finančno analizo se največkrat uporabljajo sodobne statistične metode analize časovnih serij in presečne analize. Te vrste analiz se že bistveno razlikujejo od tradicionalne finančne analize predvsem po tem, da na objektivni način upoštevajo pomembnost posameznega finančnega kazalnika pri finančni analizi. Tako se v nasprotju s tradicionalno finančno analizo izločijo samo tisti finančni kazalniki, ki so pomembni za pojasnjevanje tržne vrednosti enote lastniškega kapitala določenega podjetja, oziroma njegove plačilne sposobnosti, poleg tega pa se praviloma tudi opredeli njihov relativni pojasnjevalni pomen (Mramor, 1999, str. 337).

V primerjavi s tradicionalno finančno analizo, ki pravzaprav večinoma sploh ni finančna, je pri sodobni finančni analizi potrebno mnogo več finančnega znanja in znanja kvantitativnih metod, saj je bistveno bolj zapletena. Zahteva namreč uporabo relativno kompleksnih metod, katerih slabost je težko razumevanje in nadzor rezultatov analize. Kljub temu je nesporna prednost sodobne finančne analize, da ima zelo jasne temelje v opredeljenih ciljnih analizi in teoretično izgrajenih in empirično potrjenih temeljnih konceptih (Mramor, 1999, str. 338).

---

¹⁰ Zelo znan in široko uporabljen je Altmanov model iz leta 1968.

---

3. PRENOVA SLOVENSКИH RAČUNOVODSKIH STANDARDOV

3.1. Razlogi za prenovo SRS

Globalizacija in internacionalizacija svetovnega gospodarstva sta v zadnjih desetletjih narekovali velike spremembe na računovodskem področju v smeri poenotenja računovodskih pravil, ki so v veljavi v posameznih državah, z zahtevami po zagotavljanju čim večje primerljivosti računovodskih izkazov podjetij, s ciljem, da bi bili na ta način pripravljene izkazi sprejeti na vseh svetovnih kapitalskih trgih.

Velik del računovodskih sistemov posameznih držav (med njimi tudi SRS) v tem smislu išče teoretske osnove v MRS, ki pa so v zadnjem obdobju doživeli številne spremembe in dopolnitve. Nova teoretična spoznanja računovodske stroke spreminjajo in opuščajo nekatere klasične predpostavke, na katerih je temeljila zasnova MRS, ki se po zgledu angleških (UK GAAP) in ameriških standardov (US GAAP) odmikajo od načela previdnosti in približujejo načelu poštene vrednosti¹¹.

Od sprejetja prvih SRS je minilo skoraj celo desetletje¹². V tem času je bilo sprejetih še 24 MRS, tako da je od prvotnih MRS v veljavi le še 11 standardov. To je razlog, da se je slovensko računovodstvo pred prenovo SRS, predvsem pri pripoznavanju, merjenju in predstavljanju gospodarskih kategorij, namesto približevalo, vedno bolj oddaljevalo od MRS in standardov tistih držav, ki MRS neposredno uporabljajo, ali pa svoje standarde sproti prilagajajo mednarodnim.

Zaradi navedenih razlogov se je pojavilo vprašanje, kako vpeljati nove računovodske rešitve, ki jih prinašajo spremenjeni MRS (Kavčič, 1999, str. 114):

1. s popravki takrat obstoječih SRS
2. z neposredno uporabo MRS¹³

Slovenski računovodski strokovnjaki so se odločili za prvo rešitev, to je za spremembo prvotnih SRS in njihovo dopolnitev z najnovejšimi teoretičnimi spoznanji domače računovodske stroke in rešitvami MRS, medtem ko je neposredna uporaba MRS možna le za dopolnilno poročanje. V skladu z zahtevo spremenjenega ZGD so namreč SRS pri obliki temeljnih računovodskih izkazov vezani na dogovor v Evropski skupnosti¹⁴, s tem da se v drugih pogledih lahko zgledujejo po MRS, v kolikor seveda ti niso v nasprotju s smernicami Evropske skupnosti.

Prednosti prenove oziroma uporabe prenovljenih SRS pred neposredno uporabo MRS iz domače literature (glej npr. Dolenc, 2002, str. 4 ali Koletnik, 2000, str. 5),

---

¹¹ V Evropi je osrednja pozornost namenjena realni bilanci stanja, zaradi česar prevladujejo računovodske usmeritve, kot so previdnost, realizacija in izvorna nominalna vrednost. V ZDA in Veliki Britaniji so kreditodajalci v manjšini, ker se podjetja financirajo večinoma s prodajo vrednostnih papirjev. Investitorji prevzemajo večja tveganja, zato jim je pomembnejši realen izkaz poslovnega izida. Prevladujejo pa naslednje računovodske usmeritve: stalnost, upravičenost in poštena predstavitev (Koletnik, 2000, str. 6 - 7)

¹² Prvi SRS so temeljili na Kodeksu računovodskih načel iz leta 1989 in MRS, uveljavljenih do leta 1991.

¹³ Če pogledamo trend v svetu bi lahko rekli, da tej rešitvi dajejo precejšnjo prednost. Utemeljujejo jo z večjo primerljivostjo računovodskih izkazov in z manjšimi stroški, tako pri vlagateljih kot pri pripravljanju in revidiranju računovodskih izkazov (Kavčič, 1999, str. 114).

¹⁴ Gre za direktivi Evropske skupnosti št. 76/660/EEC in 83/349/EEC; prva se nanaša na bilanco stanja in izkaz poslovnega izida, druga pa na konsolidirane računovodske izkaze.

lahko povzamemo takole:

1. Slovenska računovodska stroka ima lastno zgodovino in razvoj, njena teoretična spoznanja pa so primerljiva s teoretičnimi ugotovitvami drugih razvitih držav.
2. Neposredna uporaba MRS je lahko težavna, saj so MRS nastali kot kompromis različnih računovodskih šol, zato dopuščajo zelo veliko možnosti vrednotenja posameznih kategorij.
3. Tudi če bi se odločili neposredno uporabljati MRS, bi potrebovali dodatna navodila za njihovo uporabo. MRS so namreč nastajali po potrebi in so zato v primerjavi s slovenskimi brez logičnega zaporedja.
4. Prednost obstoječe sistematike in ustroja SRS je dejstvo, da ju uporabniki že dobro poznajo, ter da sistematično pokrivajo vsa področja računovodstva. MRS, UK GAAP in US GAAP namreč obravnavajo veliko ožja področja. Praviloma jih sestavljajo le kategorijski standardi in standardi osnovnih oblik računovodskih izkazov.
5. Nekatero rešitve vrednotenja posameznih kategorij v MRS so na sedanji stopnji razvoja gospodarstva in tudi računovodske stroke v Sloveniji nesprejemljive, njihova uporaba pa bi lahko imela dolgoročno celo negativne posledice.

Po objavi spremembe ZGD (Uradni list RS št. 45/2001) so bili 22. decembra 2001 objavljeni prenovljeni SRS (Uradni list RS št. 107/2001), ki se uporabljajo od 01.01.2002 dalje. Prve zaključne račune, ki so bili v celoti sestavljeni po prenovljenih SRS, so tako podjetja oddala že v letošnjem letu (Odar, 2001b, str.14).

V osnovi se novosti v SRS nanašajo na rešitve, sprejete v stališčih in pojasnilih Slovenskega inštituta za revizijo, na podrobnejša razkritja, na nova pravila prevrednotovanja in uskupinjevanja, na dopolnjene ali nove opredelitve pojmov. Spremenjena je tudi sestava standardov, poglavje B se deli na: razvrščanje, pripoznavanje in odpravo pripoznanja, začetno računovodsko merjenje, prevrednotovanje, uskupinjevanje in razkritja. Ta delitev spominja na rešitve v MRS.

3.2. Prevrednotovanje gospodarskih kategorij

S sprejetjem novih oziroma prenovljenih SRS smo v Sloveniji opustili inflacijsko računovodstvo¹⁵, ki smo ga izvajali s sistemom revaloriziranja postavk računovodskih izkazov. To je bilo v zadnjem času slovenska posebnost in je s seboj poleg dobrih stvari nosilo tudi precej slabih, zato je bila njegova odprava večinoma pozitivno sprejeta. Glede prevrednotovanja smo prešli na računovodstvo, kot ga poznajo v večini razvitih držav (npr. ZDA in EU). Tako imamo po novem v veljavi računovodenje po načelu izvirmih vrednosti¹⁶, ki ne upošteva učinka rasti splošne ravni cen na izkaze podjetja, dopušča pa posamezne popravke vrednosti sredstev in obveznosti zaradi specifičnih sprememb njihovih vrednosti (Dolenec, 2002, str. 2 - 3). Pri vsem tem ne gre za nikakršen avtomatizem, ampak za premišljeno strokovno evidentiranje sprememb poštenih vrednosti posameznih postavk, z uporabo precej natančno predpisanih meril.

Spremembe cen imajo pomemben vpliv na podatke v računovodskih izkazih, zlasti v razmerah hiperinflacije. Zmanjšana kupna moč denarja ni izražena v vseh postavkah

---

¹⁵ Inflacijsko računovodstvo (inflation accounting) skuša iz računovodskih izkazov izločiti učinke zmanjševanja kupne moči denarja in zato popravlja nominalne zneske tako, da odražajo realne vrednosti.

¹⁶ Računovodstvo izvirmih vrednosti (historic cost accounting) vseskozi uporablja iste nominalne zneske, ki so veljali ob izvirmem zapisu poslovnega dogodka. Vpliva inflacije ne upošteva in izvirmih zneskov zaradi tega posebej ne prilagaja.

računovodskih izkazov enako, zato izkrivi razmerja med njimi. Zaradi pretoka določenega obdobja med dnevi nakupa proizvodnih vložkov, njihove uporabe v proizvodnem procesu in prodaje, uporaba izvirnih vrednosti ni več smiselna. Inflacijske spremembe cen podjetja imajo v takšnih razmerah dva glavna učinka na računovodske izkaze (White et al, 1997, str. 420 - 421):

1. Realno podcenjenost vrednosti stalnih sredstev, pridobljenih v preteklosti, ko je bila njihova nabavna vrednost nominalno nižja od današnje. Ker se stalna sredstva vrednotijo po izvirnih cenah (zmanjšanih za amortizacijo), njihova knjižna vrednost ne odraža njihovih sedanjih cen. Zaradi tega je v primeru rasti cen njihova vrednost podcenjena.
2. Stroški amortizacije tako temeljijo na prenizki osnovi in so zato ravno tako prenizko ocenjeni. Stroški amortizacije, ki naj bi bili mera izrabe zmogljivosti, so tako samo poljubna porazdelitev nabavne vrednosti. Prenizki stroški amortizacije povzročijo umetno previsoko izkazan dobiček.

Poleg tega lahko ugotovimo še dva dodatna učinka, ki ju povzroči neupoštevanje inflacije (Rees, 1995, str. 68):

3. Zaradi zamika med nastankom stroškov in prodaje so tudi ostali stroški realno podcenjeni v primerjavi z vrednostjo ustvarjenih prihodkov, kar dodatno napihne dobiček.
4. Pretirano izkazani dobiček ob podcenjenih sredstvih nadalje povzroči dvojno napako pri izračunih dobičkonosnosti sredstev (previsoka vrednost v števcu ter hkrati prenizka vrednost v imenovalcu).

V računovodski teoriji sta se zato izoblikovali dve metodi, ki skušata odpraviti omenjena inflacijska nesorazmerja (White et al, 1997, str. 415). Ena vpliv inflacije omili z vezavo vseh računovodskih kategorij na splošno stopnjo inflacije v gospodarstvu (računovodstvo na podlagi splošne ravni cen), druga pa namesto izvirnih vrednosti pri sestavljanju računovodskih izkazov uporablja trenutno veljavne dnevne vrednosti (računovodstvo dnevnih vrednosti).

Sistem inflacijskega računovodstva, ki je bil do leta 2002 v veljavi pri nas, je temeljil na metodi splošne ravni cen, deloma pa dopuščal tudi nekatere elemente metode dnevnih cen. Zasnova sistema je bila v uvodu v SRS (Slovenski računovodski standardi, 1993, str. 13) utemeljena z zahtevo po nezmanjšani kupni moči kapitala v razmerah inflacije in zahtevo, da sredstva ne smejo skrivati izgub, da torej ne smejo biti preveč revalorizirana. Podobno je veljalo za dolgove, ki niso smeli biti izkazani prenizko:

1. Zahtevo po nezmanjšani kupni moči kapitala je sistem uveljavljal z določbo, da morajo podjetja ob sestavi računovodskih izkazov obvezno prevrednotiti (revalorizirati) lastniški kapital s pomočjo indeksa cen življenjskih potrebščin (ICŽP). Revalorizacija ostalih postavk sredstev in obveznosti sicer ni bila obvezna, vendar se je v praksi uveljavila pri skoraj vseh postavkah, kjer so to SRS omogočali.
2. Zahtevo, da sredstva (in obveznosti) ne smejo skrivati izgub, je uveljavljal z dopuščanjem uporabe dnevnih vrednosti namesto preračuna s pomočjo ICŽP pri prevrednotenju sredstev in dolgov. To je bilo pri sredstvih mogoče v primeru, če so bile dnevne vrednosti manjše od vrednosti, dobljenih z ICŽP. Podobno so lahko dnevne vrednosti uporabili tudi pri revalorizaciji obveznosti, če so bile te

večje od vrednosti, dobljenih z ICŽP.

V praksi so podjetja v večini primerov uporabljala zgolj avtomatizem revaloriziranja z ICŽP in dobljenih vrednosti niso primerjala in popravljala z dnevnimi vrednostmi. Zbiranje podatkov o dnevni vrednosti posameh postavk ni bilo enostavno, njegove morebitne koristi pa podjetjem najbrž niso upravičevala potrebnega truda.

Poglavitne težave s starim sistemom revalorizacije so bile za zunanje uporabnike naslednje:

1. Zunanjim uporabnikom je bila zaradi neobjavljanja analitičnih podatkov o revalorizacijskem izidu onemogočena neodvisna poglobljena analiza na podlagi izvornih podatkov. Preostalo jim je samo obdelovanje podatkov, ki so jim jih po lastni presoji in v skladu z lastno računovodsko politiko pripravili v podjetju in ki lahko izražajo drugačna mnenja in predvidevanja o poslovanju podjetja, kot pa jih ima zunanji analitik.
2. Neposredna mednarodna primerljivost računovodskih izkazov in iz njih izračunanih kazalnikov naših in tujih podjetij ni bila smiselna. Podobno je bila vprašljiva neposredna uporaba večine finančnih metod, ki izvirajo iz držav z neinflacijskim računovodstvom, saj za svojo osnovo jemljejo njihov sistem računovodstva izvornih vrednosti. Uporaba inflacijsko prilagojenih podatkov iz slovenskih računovodskih izkazov v takih finančnih modelih in metodah je lahko prinesla zavajajoče rezultate.
3. Ker upošteva samo splošno inflacijo v gospodarstvu, ni primeren niti za temeljitejšo analizo učinka sprememb cen na podjetje. Dejanske spremembe cen sredstev podjetja ter njegovih nakupnih in prodajnih cen, ki so edine resnično relevantne za konkretno podjetje, so namreč lahko bistveno drugačne.

Prejšnji sistem je bil razmeroma ugoden za tista podjetja, ki so imela možnost izkoriščati njegov davčni ščit, vendar je bil nepregleden in neprijazen do zunanjih uporabnikov. Prenovljeni SRS ne dopuščajo vpliva splošne inflacije na poslovni izid in onemogočajo nepravilno uporabo revalorizacije z namenom vplivanja na poslovni izid. Čeprav so bili deležni tudi očitkov zaradi opustitve upoštevanja učinkov inflacije (Kordež, 2002), pa v razmerah nizke inflacije bistvenega vpliva na poslovni izid ne bi smelo biti. Ker odpravljajo bistvene pomanjkljivosti starega sistema indeksiranja in uvajajo moderna načela izkazovanja vrednosti v skladu z MRS, je njihova uvedba za slovenska podjetja v celoti gledano pozitivna (Dolenec, 2002, str. 22).

Prenovljeni standardi so korenito spremenili dosedanji način obračunavanja revalorizacije. Namesto revalorizacije so uvedli izraz prevrednotovanje, poleg terminoloških sprememb pa so prinesli tudi vsebinske. Revalorizacijskega izida ne določamo več, dosedanjo revalorizacijo z ICŽP pa nadomeščamo z dvema načinoma prevrednotovanja:

1. splošnim prevrednotovanjem
2. posebnim prevrednotovanjem

3.2.1. Splošno prevrednotovanje

Gre za prevrednotovanje, ki je posledica spremembe kupne moči domače valute, merjene v evrih. Izvajalo naj bi se le pri kapitalu, ki bi ga revalorizirali z rastjo tečaja za evro in s tem zagotavljali njegovo realno ohranjanje. Splošno prevrednotovanje

kapitala se opravlja le, če se v prejšnjem koledarskem letu tečaj evra do tolarja poveča za več kot 5,5%. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala se v takšnem primeru krije v okviru izrednih odhodkov. Splošno prevrednotovanje ostalih sredstev in dolgov zaradi inflacije naj se praviloma ne bi izvajalo. V letu 2001 rast tečaja evra ni presegla določene meje, zato podjetja splošnega prevrednotovanja v letu 2002 niso izvedla. V skladu s predvidenim postopnim vstopom tolarja v sistem evropske monetarne unije in vezavo na evro se predvideva, da splošno prevrednotovanje ne bo potrebno niti v prihodnjih letih, zato ga na tem mestu ne bom podrobneje obravnavala.

3.2.2. Posebno prevrednotovanje

Gre za prevrednotovanje, ki je posledica spremembe cen gospodarskih kategorij in se na koncu poslovnega leta ali med njim opravi zaradi:

1. okrepitve sredstev ali dolgov, ki poveča njihovo do tedaj izkazano vrednost ali
2. oslabitve sredstev ali dolgov, ki zmanjša njihovo do tedaj izkazano vrednost

Tovrstno prevrednotovanje poznajo tudi v tujini, in po njem lahko podjetje sredstva in dolgove prevrednoti, če njihova poštena vrednost odstopa od njihove knjigovodske vrednosti. V skladu z načelom previdnosti se podjetja za okrepitev sredstev odločajo sama, oslabitev sredstev pa je obvezna. Obratno velja za prevrednotovanje dolgov: njihova okrepitev je obvezna, njihova oslabitev pa dopustna. Novost je tudi obvezno prevrednotovanje finančnih instrumentov vsaj pri sestavi bilance stanja konec poslovnega leta.

Sprememba je občutna in naj bi odpravila večino težav, ki jih je imel nekdanji način obračunavanja revalorizacije. Zaradi uvedbe pravila prevrednotovanja bo po mnenju avtorjev bilanca stanja upoštevala sodobne metode vrednotenja in bolje izkazovala resnično in pošteno stanje sredstev in obveznosti. Poleg tega predvideva tudi ločeno izkazovanje obeh vrst prevrednotovanja v izkazu poslovnega izida in bilanci stanja, kar bo pripomoglo k večji preglednosti posameznih učinkov prevrednotovanja.

a) Posebno prevrednotovanje zaradi okrepitve sredstev

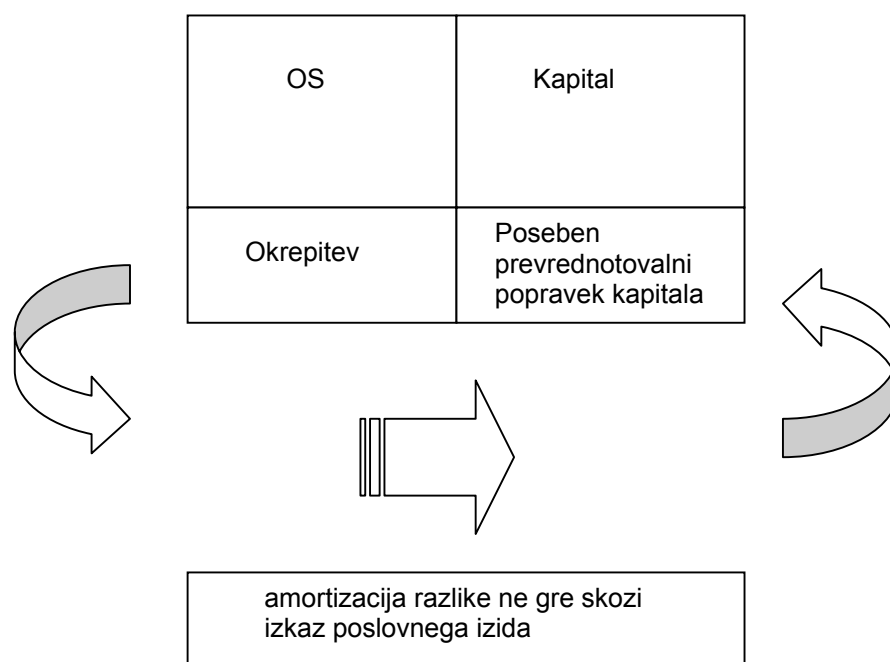
V primerih, ko je poštena vrednost sredstev večja od knjigovodske vrednosti, ki izvirno izhaja iz nabavne vrednosti, se vrednost sredstev lahko poveča do poštene vrednosti z oblikovanjem posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala, ki je sestavni del kapitala. Posebni prevrednotovalni popravek kapitala omogoča kritje kasnejše oslabitve tistih vrst sredstev, zaradi katerih je bil oblikovan. Kot prihodek, ki povečuje poslovni izid tekočega leta, se okrepitev sredstev pojavi šele ob odsvojitvi takega sredstva, drugače pa praviloma ne. Podobno velja za dolgove.

Okrepitev sredstev se pojavi, če obstajajo utemeljeni tržni podatki, ki omogočajo povečanje knjigovodske vrednosti zemljišč, zgradb, opreme in finančnih instrumentov (SRS, 2002, str. 21). V teh primerih se ne glede na siceršnje računovodsko načelo manjše vrednosti povečajo knjigovodske vrednosti teh postavk ter praviloma tudi konto in bilančna postavka posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala na večje poštene vrednosti, razen če se pojavijo posebni primeri, obravnavani v posameznih SRS. Vendar amortizacija razlike med povečano in prvotno knjigovodsko vrednostjo zgradb ali opreme ne sme bremeniti stroškov oziroma odhodkov, temveč se mora pokrivati v okviru tako nastalega posebnega

prevrednotovalnega popravka kapitala iz istih sredstev. Če prihaja pri istih sredstvih do oslabilve zaradi drugih vzrokov, je treba zmanjšanje njihove vrednosti prav tako pokrivati v okviru možnosti, ustvarjenih s posebnim prevrednotovalnim popravkom kapitala. Če ta ne zadošča, se lahko oslabilve tudi pri teh sredstvih pokriva le v breme prevrednotovalnih poslovnih odhodkov oziroma prevrednotovalnih finančnih odhodkov istega obdobja (SRS, 2002, str. 21).

Zaradi okrepitve se lahko prevrednotujejo le opredmetena osnovna sredstva, ne morejo pa se prevrednotovati neopredmetena osnovna sredstva. Prevrednotovanje zaradi okrepitve je dopustno oziroma mogoče, kar pomeni, da se bodo podjetja sama odločala, ali bodo v računovodskih izkazih povečevala sredstva zaradi okrepitve ali ne. Prevrednotovanje je po spremenjenih SRS možno tudi pri finančnih instrumentih, in sicer pri dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložbah, ni pa mogoče pri zalogah, denarnih sredstvih, terjatvah in kratkoročnih časovnih razmejivah.

Slika 1: Posebno prevrednotovanje osnovnih sredstev - okrepitev

Vir: Javornik, 2002, str. 8

Treba je ugotoviti, da gre v zvezi s prevrednotovanjem osnovnih sredstev v večini primerov le za nadomestitev izvirne vrednosti, torej vsoto stroškov zaradi pridobitve enakovrstnega oziroma enakovrednega sredstva. Kljub temu pa je logično, da se vrednost nekaterih sredstev prav zaradi razvoja konkurence in rasti števila prebivalcev povečuje. Mednje vsekakor lahko uvrstimo zemljo oziroma zemljišča. Tudi zato lahko upravičeno pričakujemo, da bodo po spremenjenih SRS v veliki večini primerov prevrednotena zemljišča ter v nekaterih primerih tudi zgradbe in le izjemoma oprema (Odar, 2001a, str. 44).

V zvezi s prevrednotovanjem se postavlja vprašanje, kdo bo prevrednotenja opravil. Vrsto predvidevanj (predvsem tistih, ki so na primer povezana s finančnimi instrumenti), bo lahko opravil in evidentiral računovodja (Zupančič, 2001, str. 29). Zahtevnejša prevrednotenja (praviloma v zvezi z osnovnimi sredstvi), pa naj bi v večini primerov opravil pooblaščen ocenjevalec vrednosti sredstev, čeprav jih

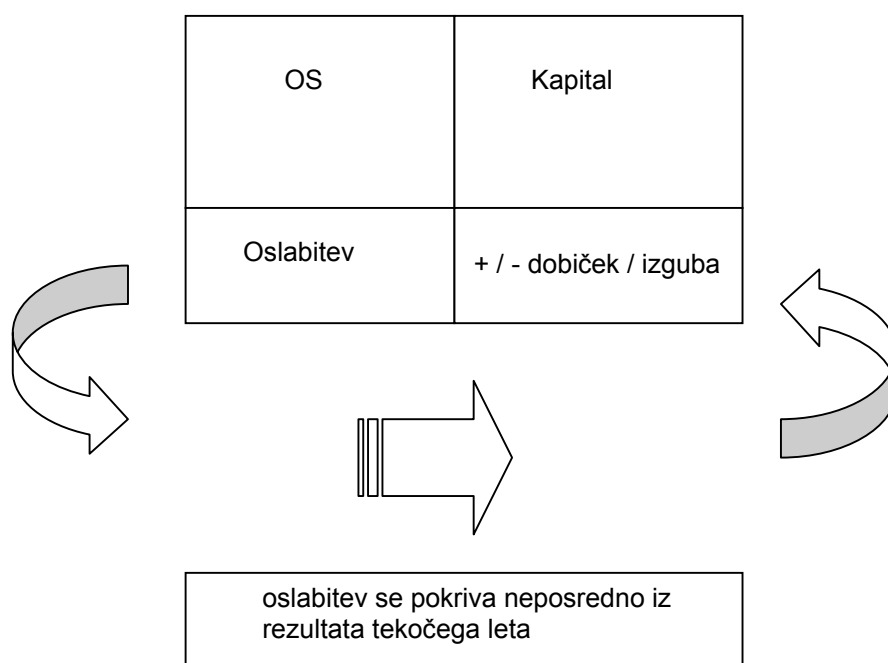
lahko na podlagi ustreznega pravilnika opravijo tudi podjetja sama.

b) Posebno prevrednotovanje zaradi oslabitve sredstev

Do oslabitve lahko pride pri vseh sredstvih. Po novih SRS je za razliko od okrepitve obvezna in večinoma nadomešča dosedanjo predpostavko previdnosti, vendar tudi v tem primeru ne gre zgolj za zamenjavo izrazov, ampak govorimo o vsebinskih razlikah. Sredstvo je oslabiljeno, če njegova knjigovodska vrednost presega njegovo pošteno vrednost. Ko je treba zaradi tega njegovo knjigovodsko vrednost zmanjšati, se pojavi izguba zaradi oslabitve. Ta je enaka znesku, za katerega knjigovodska vrednost sredstva presega njegovo nadomestljivo vrednost. Nadomestljiva vrednost se izmeri po čisti prodajni ceni sredstva ali vrednosti pri uporabi, odvisno od tega, katera je večja, pri čemer je (Koželj, 2001, str. 26):

- čista prodajna cena znesek, ki ga je mogoče dobiti s prodajo sredstva v preiščenem poslu med dobro obveščena in voljnima strankama po zmanjšanju za neposredne dodatne stroške odtujitve
- vrednost pri uporabi pa sedanja vrednost ocenjenih prihodnjih denarnih tokov, za katere se pričakuje, da bodo nastali zaradi stalne uporabe in ob njegovi odtujitvi na koncu njegove dobe koristnosti.

Slika 2: Posebno prevrednotovanje osnovnih sredstev - oslabitev

Vir: Javornik, 2002, str. 10

Izguba zaradi oslabitve se pojavi med prevrednotovalnimi poslovnimi odhodki oziroma med prevrednotovalnimi finančnimi odhodki, razen v primeru, če se pred tem pri istih sredstvih zaradi njihove okrepitve pojavi posebni prevrednotovalni popravek kapitala, ki omogoča njeno poravnavo.

Načelo za presojo upravičenosti za oslabitev sredstev izhaja iz denarnih tokov, ki jih bodo ta sredstva prinašala. Če je verjetno, da prihodnje gospodarske koristi od sredstev ne bodo ustrezale njihovi trenutni vrednosti, je potrebno te vrednosti prilagoditi. Za primerjavo vrednosti s trenutno knjigovodsko vrednostjo se uporablja

vrednost, pridobljena z diskontiranjem ocenjenih prihodnjih denarnih tokov ali po čisti prodajni ceni sredstva, če je ta višja. Oslabitev sredstev po eni strani zmanjšuje dotedanjo vrednost sredstev, po drugi strani pa poveča prevrednotovalne poslovne oziroma finančne odhodke. V primeru, da je bil za sredstva, ki jih oslabimo, predhodno že oblikovan poseben prevrednotovalni popravek kapitala zaradi okrepitve, se ta ustrezno zmanjša (SRS, 2002, str. 21).

c) Posebno prevrednotovanje zaradi okrepitve dolgov

Posebno prevrednotovanje zaradi okrepitve ali oslabitve bodo podjetja konec poslovnega leta ali med njim opravljala tudi pri dolgovih. V primeru okrepitve dolgov gre za povečanje pričakovanega odtoka gospodarskih koristi zaradi povečanja njihove knjigovodske vrednosti. Če pride do okrepitve pred tem oslabljenih dolgov, je treba razliko pri njih obravnavati kot zmanjšanje predhodno oblikovanega posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala, v vseh drugih primerih pa kot prevrednotovalni poslovni odhodek oziroma prevrednotovalni finančni odhodek, ki neposredno bremeni poslovni izid tekočega leta. Upoštevanje okrepitve dolgov je obvezno, upoštevanje oslabitve dolgov pa dopustno (SRS, 2002, str. 21).

d) Posebno prevrednotovanje zaradi oslabitve dolgov

V primeru oslabitve dolgov gre za zmanjšanje pričakovanega odtoka gospodarskih koristi zaradi zmanjšanja njihove knjigovodske vrednosti. Če pride do oslabitve dolgov, je treba razliko pri njih (podobno kot pri okrepitvi sredstev) prehodno obravnavati kot prevrednotovalni popravek kapitala, pri njihovi dokončni poravnavi pa kot prevrednotovalni poslovni prihodek oziroma prevrednotovalni finančni prihodek, ki povečuje poslovni izid podjetja.

3.3. Spremembe računovodskih izkazov

Za vsa podjetja sta obvezna računovodska izkaza po spremenjenem ZGD bilanca stanja in izkaz poslovnega izida. Izkaz finančnega izida in izkaz gibanja kapitala pa morajo izdelati srednja in velika podjetja, podjetja, ki pripravljajo tudi uskupinjene računovodske izkaze in tista, ki kotirajo na borzi (Turk, 2001, str. 20). Vrednostni kriteriji (prihodki in vrednost aktive) glede tega, kdaj je posamezno podjetje majhno, srednje veliko in veliko, so zvišani (Turk, 2001, str. 15). Spremenjeni ZGD določa obvezna minimalna razkritja v računovodskih izkazih, nove določbe o razkritjih v SRS pa morajo upoštevati podjetja, katerih izkaze so po zakonu dolžni revidirati zunanji revizorji (Korošec 2002, str. 22).

3.3.1. Izkaz poslovnega izida

Prenova SRS je v izkaz poslovnega izida¹⁷, prinesla nemalo sprememb - tako terminoloških in oblikovnih, pa tudi vsebinskih. Kljub temu lahko ugotovimo, da temeljne značilnosti tega računovodskega izkaza v glavnem ostajajo nespremenjene. V izkazu poslovnega izida so na voljo predvsem informacije o gospodarski uspešnosti podjetja.

Poleg bilance stanja je izkaz poslovnega izida temeljni računovodski izkaz, ki ga mora na koncu poslovnega leta izdelati vsako podjetje. Prikazuje prihodke, odhodke

¹⁷ Izkaz uspeha se v prenovljenih SRS imenuje izkaz poslovnega izida.

in poslovni izid v poslovnem letu. Slednji vpliva na velikost kapitala v bilanci stanja. Izkaz poslovnega izida ima obliko stopenjskega zaporednega izkaza poslovnega izida in je lahko sestavljen v dveh različicah. Obe različici¹⁸ imata osnovno razčlenitev v skladu z zahtevami ZGD. Podjetje si samo izbere tisto obliko, ki mu bolj ustreza tudi glede na mednarodne stike (SRS, 2002, str. 178). Izbor najustreznejše različice je odvisen od poznavanja sestavin posameznih postavk, ki se razlikujejo predvsem po načinu izkazovanja stroškov. Primerjava poslovnih izidov iz poslovanja, rednega delovanja in celotnega poslovnega izida podjetij je omogočena preko preračuna iz postavk obeh različic izkaza poslovnega izida. Vsebina in oblika modela členitev postavk izkaza poslovnega izida po posamezni različici je prikazana v prilogi (str. 3-5). Pričakovati je, da bo, tako kot doslej, tudi v prihodnje velika večina podjetij za potrebe zunanjega poročanja uporabljala prvo (nemško) različico (Čarman Poberaj, 2002, str 34).

Zasnova poštene vrednosti v SRS je uporabljena le pri vrednotenju sredstev in dolgov, ne pa tudi pri ugotavljanju poslovnega izida. Pri njem načelo poštene vrednosti zaradi upoštevanja predpostavke previdnosti in načela pripoznavanja prihodkov ni upoštevano. Oslabitev sredstev in okrepitev dolgov praviloma neposredno vplivata na poslovni izid podjetja, okrepitev sredstev in oslabitev dolgov pa na povečanje (zmanjšanje) posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala. Z upoštevanjem načela poštene vrednosti bi se vsi učinki prevrednotenja sredstev in dolgov takoj poračunali v poslovnem izidu (Odar, 2001c, str. 17).

Postavka amortizacije je bila po prvotnih SRS v obeh različicah¹⁹ izkaza uspeha izkazana posebej, v prenovljenem izkazu poslovnega izida po angleški različici pa je vključena v več različnih postavk (proizvajalni stroški prodanih proizvodov, stroški prodajnih in stroški poslovnih dejavnosti). Iz tega razloga jih bo potrebno pri angleški različici izkaza poslovnega izida razkriti v pojasnilih, medtem ko bodo v nemški različici razvidni že iz samega izkaza poslovnega izida. Prevrednotovalnih poslovnih prihodkov do sedaj še nismo poznali, v prihodnje pa bodo možni v primeru, ko bomo odpravili vnaprej vračunani popravek vrednosti terjatev in bo pri tem nastala razlika glede na dejanski popravek vrednosti (Odar, 2001c, str. 17).

Med finančnimi prihodki, ki so po novem podrobneje razčlenjeni²⁰, bodo izkazani tudi prevrednotovalni finančni prihodki in med finančnimi odhodki prevrednotovalni finančni odhodki. Pojavljali se bodo ne glede na to, kateri tip izkaza poslovnega izida bomo pripravili. Prevrednotovalni finančni prihodki bodo nastali kot prenos iz posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala, ko bomo odtujili dolgoročne in kratkoročne finančne naložbe. Prevrednotovalne finančne odhodke pa bomo oblikovali v primeru, če zmanjšanja vrednosti kratkoročnih in dolgoročnih finančnih naložb oz. povečanja vrednosti kratkoročnih in dolgoročnih dolgov ne bomo pokrili s posebnim prevrednotovalnim popravkom kapitala (Korošec, 2002, str. 36).

Pri izkazu poslovnega izida se je z uveljavitvijo sprememb SRS in ZGD na novo oblikoval pomen pojmov: poslovni izid, čisti dobiček in bilančni dobiček

---

¹⁸ Stari ZGD in SRS sta dovoljevala pripravo izkaza uspeha v treh različicah - po spremenjenem ZGD francoske različice ne bo več možno uporabljati.

¹⁹ nemški in angleški različici

²⁰ na finančne prihodke iz deležev, dolgoročnih in kratkoročnih terjatev

a) Poslovni izid

Novi naziv izkaza poslovnega izida ni samo formalen, ampak tudi vsebinski, saj so iz njega poleg temeljnih²¹, razvidne tudi druge²² vrste poslovnega izida. Temeljne vrste poslovnega izida so pomembne tako za zunanje kot notranje uporabnike, druge vrste poslovnega izida pa so pomembne predvsem za notranje uporabnike in so podrobneje opredeljene glede na potrebe podjetja.

Sedaj uveljavljeni SRS so povečali število temeljnih vrst poslovnega izida, ki so bile prej opredeljene kot dobiček, čisti dobiček in izguba (SRS, 1993, str. 98-100)²³. Poudarek je na večji informacijski vrednosti, preglednosti in boljši možnosti primerjav med posameznimi podjetji.

Spremenjeni ZGD je v zvezi z odločanjem o poslovnem izidu podjetja prinesel novosti, tako glede sprejemanja odločitev o delitvi dobička kot pokrivanju izgube. Podjetja nimajo več obveznosti, da v petih letih razdelijo nerazporejeni dobiček oziroma pokrijejo izgubo. Spremenila se je tudi terminologija, pri dobičku se uporabljata izraza čisti in bilančni dobiček. Termina se ločita tako po vsebini kot po uporabi oziroma odločanju o uporabi.

b) Čisti dobiček

Čisti dobiček predstavlja poslovni izid poslovnega leta po plačilu davkov. O uporabi čistega dobička poslovnega leta se odloča že pri sestavi bilance stanja; uprava mora uporabo čistega dobička upoštevati že pri sestavi letnega poročila. Uporaba in vrstni red uporabe za različne namene sta določena v 60. in 228. členu ZGD. Če podjetje izkaže čisti dobiček, ga mora najprej uporabiti za naslednje namene in po naslednjem vrstnem redu:

1. za kritje prenesene izgube;
2. za oblikovanje zakonskih rezerv;
3. za oblikovanje rezerv za lastne deleže;
4. za oblikovanje statutarnih rezerv;
5. za oblikovanje drugih rezerv.

Uprava in nadzorni svet lahko oblikujeta druge rezerve (peti namen) le na podlagi preostanka čistega dobička po pokritju oziroma oblikovanju prvih štirih namenov. Pri sprejemu letnega poročila lahko oblikujejo druge rezerve največ v višini petdesetih odstotkov preostanka čistega dobička, razen če v statutu ni drugače določeno. Na podlagi opravljenega revizorjevega pregleda pa se lahko poslovni izid podjetij še spremeni in to lahko vpliva na spremembe v zneskih izkazanega čistega dobička in

---

²¹ Temeljne vrste poslovnega izida so poslovni izid (dobiček ali izguba) iz prodaje, poslovni izid iz celotnega poslovanja, poslovni izid iz rednega delovanja, celotni poslovni izid, celotni poslovni izid po odbitku poravnave izgube prejšnjih let, celotni poslovni izid po odbitku prevrednotovalnega popravka poslovnega izida in čisti poslovni izid (SRS, 2001, str. 139).

²² Druge vrste poslovnega izida so prispevek za kritje, kosmati poslovni izid iz celotnega poslovanja, celotni poslovni izid skupaj s finančnimi odhodki, celotni poslovni izid skupaj z deležem zaposlencev v njem in dohodek (SRS, 2001, str. 139)

²³ Pojem dobiček je bil opredeljen kot razlika med (večjimi) prihodki in odhodki, izguba kot razlika med (večjimi) odhodki in prihodki ter čisti dobiček kot dobiček zmanjšan za davke iz dobička. V izkazu uspeha je bil prikazan dobiček ali izguba iz poslovanja, dobiček ali izguba iz rednega delovanja in čisti dobiček ali čista izguba poslovnega leta (SRS 19 in 25, 1993).

na način uporabe.

Na tem mestu smemo pozabiti tudi na prevrednotovanje stroškov plač in stroškov povračil zaposlencem. SRS 15 prevrednotovanje stroškov plač opredeljuje kot spremembo njihove knjigovodske vrednosti, ki se praviloma opravi pri sestavljanju letnih računovodskih izkazov, ali celo potem, ko jo potrdijo organi upravljanja. Stroški plač se prevrednotujejo, če se zaposlencem glede na uresničeni razširjeni dobiček v posameznem poslovnem letu prizna delež v njem. Ta delež se ne izkazuje kot sestavni del javno objavljenega čistega dobička, temveč kot povečanje prevrednotovalnih poslovnih odhodkov v obravnavanem letu. Enako se obravnavajo nagrade upravi in članom nadzornega sveta (SRS, 2001, str. 117).

c) Bilančni dobiček

Bilančni dobiček in njegova členitev se izkaže v dodatku k poslovnim izkazom.

Tabela 1: Metodologija izračuna bilančnega dobička

Čisti dobiček oziroma - čista izguba
+ preneseni dobiček oziroma - prenesena izguba
+ zmanjšanje (sprostitve) rezerv iz dobička
- povečanje (dodatno oblikovanje) rezerv iz dobička
= Bilančni dobiček oziroma bilančna izguba

Vir: SRS, 2001, str. 194.

Iz tabele 1 izhaja, da lahko znaša več ali manj kot znaša čisti dobiček poslovnega leta. Prav tako je lahko tudi bilančna izguba manjša ali večja od čiste izgube poslovnega leta. V srednjeevropskih državah je predpostavka previdnosti razlog za oblikovanje obveznih oziroma zakonsko določenih rezerv, ki se uporabljajo za poravnanje izgube. S tem se onemogoči razdelitev dobička oziroma njegovega dela med delničarje. Če torej podjetje dela z izgubo, se z vgraditvijo predpostavke previdnosti v zakonodajo, ki ureja poslovanje podjetij, doseže, da upniki ne morejo biti prikrajšani oziroma da se tveganje vračila njihovih terjatev bistveno ne zmanjša. Seveda tveganja ni mogoče popolnoma odpraviti, vendar pa je z vpeljavo instrumenta obveznih oziroma zakonsko določenih rezerv to tveganje občutno zmanjšano.

Na podlagi določil ZGD o uporabi čistega dobička je zagotovljeno, da se praviloma najmanj polovico preostanka čistega dobička razporedi v bilančni dobiček (razen če obstaja statutarno pooblastilo). O uporabi bilančnega dobička odloča skupščina na predlog uprave in nadzornega sveta. Pri odločanju o uporabi bilančnega dobička na njun predlog skupščina ni vezana, vezana pa je na sprejeto letno poročilo, kjer je natančno določen bilančni dobiček, ki je na razpolago za odločanje.

Možnosti uporabe bilančnega dobička so (ZGD, 228. člen):

- oblikovanje drugih rezerv iz dobička
- razdelitev med lastnike
- razdelitev za druge namene
- nerazdelitev (oblikovanje prenesenega dobička).

Lastniki lahko odločijo, da se del bilančnega dobička kot dodaten znesek odvede v druge rezerve iz dobička. Razdelitev bilančnega dobička za druge namene

predstavljajo zneski, ki so namenjeni na primer za izplačilo zaposlencem, članom uprave ali članom nadzornega sveta. Razdelitev za druge namene se uporabi na podlagi statutarnega pooblastila. Lastniki imajo pravico do deleža v bilančnem dobičku, ki ga skupščina ni odvedla za rezerve oziroma za druge namene. Lahko pa se odloči, da se bilančni dobiček ne razdeli, ampak se prenese v prihodnje obdobje in povečuje kapital podjetja²⁴ (Čarman Poberaj, str. 44).

V praksi slovenskih podjetij se je oblikovala različna politika izplačil dividend oziroma dobička. Dividendna politika kaže dolgoročno opredelitev podjetja do oblikovanja in izplačevanja dividend. Vodstva podjetij praviloma nimajo interesa za izplačevanje dividend, ker se povečujejo izdatki, poslabšuje plačilna sposobnost podjetij, hkrati pa to zmanjšuje vire na načrtovane nove naložbe. Najbolj pogosta politika izplačevanja dividend v večjih slovenskih podjetjih je politika izplačevanja vsakoletnih stabilnih dividend, nekatera podjetja izplačujejo dividende v stalnem deležu dobička; veliko pa se jih vsako leto sproti odloča o višini letne dividende glede na finančno stanje in načrte (Čarman Poberaj, str. 45). Banke seveda preferirajo podjetja s čim višjo stopnjo zadržanega dobička, saj se na ta način z rastjo kapitala povečuje tudi varnost njihovih naložb v podjetju.

3.3.2. Bilanca stanja

V bilanci stanja so na voljo predvsem informacije o finančnem položaju podjetja. Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz, ki prikazuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev ob koncu poslovnega leta. Lahko ima obliko dvostranske uravnotežene bilance ali zaporednega stopenjskega izkaza. Obseg in razčlenjevanje postavk v bilanci stanja sta odvisna od vrste in narave podjetja. Razčlenjevanje je določeno glede na velikost podjetja. Bilanca stanja pri velikih in srednjih podjetjih je veliko bolj razčlenjena kot pri majhnih podjetjih.

Sredstva²⁵ so v denarni merski enoti izražene stvari, pravice in denar, s katerimi premoženjsko pravno razpolaga podjetje. Obveznosti do virov sredstev so obveznosti, ki temeljijo na pravno zasnovanem razmerju podjetja do virov sredstev, s katerimi se financira podjetje (Korošec, 2002, str. 27).

V SRS se je osnovno razčlenjevanje postavk v bilanci stanja spremenilo. Zmanjšalo se je število osnovnih skupin postavk, nekatere skupine postavk so se preoblikovale, nekatere postavke so nove, spremenila se je tudi terminologija. Sredstva se delijo v tri osnovne skupine: stalna sredstva, gibljiva sredstva in aktivne časovne razmejitve. S to delitvijo se SRS ne približujejo MRS, saj ti delijo sredstva na kratkoročna in dolgoročna, poleg tega pa SRS obravnavajo dolgoročne terjatve kot gibljiva sredstva, MRS pa bi jih uvrstili med dolgoročna sredstva. Obveznosti do virov sredstev v SRS sestavljajo štiri osnovne skupine: kapital, rezervacije, finančne in poslovne obveznosti ter pasivne časovne razmejitve. Vsebina in oblika modela členitev postavk bilance stanja je prikazana v prilogi (str. 1-3).

Na izkazovanje postavk v bilanci stanja bo bistveno vplival spremenjen način vrednotenja (glej prejšnje poglavje) gospodarskih kategorij (sredstev, dolgov in kapitala), spremenil pa se je tudi način izkazovanja in oblikovanja rezerv. Prenovljeni

²⁴ S povečanjem kapitala se poveča tudi varnost upnikov podjetja.

²⁵ Sredstva podjetja bi lahko na splošno razdelili na: kratkoročna sredstva, ki so potrebna pri poslovanju podjetja; dolgoročna sredstva, ki so potrebna pri poslovanju podjetja ter kratkoročna in dolgoročna sredstva, ki ne služijo poslovanju podjetja in v katera podjetje nalaga presežna sredstva.

SRS namreč zahtevajo drugačno razumevanje pomena računovodskih izkazov in metod merjenja. SRS posvečajo veliko večjo pozornost podlagi za merjenje postavk v računovodskih izkazih po pošteni vrednosti, s čimer se zavestno oddaljujejo od predpostavke previdnosti. Pravilo poštene vrednosti naj bi bilo temeljno pravilo, ki se v SRS upošteva predvsem pri bilanci stanja. Po tem načelu se sredstva lahko ovrednotijo tudi nad izvirno knjigovodsko vrednostjo, kar v preteklosti ni bilo mogoče. Gre za miselni prestop iz statičnega v dinamično računovodstvo, katerega izhodišče je ne le v sedanosti, ampak tudi v prihodnosti.

V podjetjih bodo torej spodbujena razmišljanja povezana z vrednotenjem sredstev; zastavljala se bodo vprašanja: kakšno vlogo ima sredstvo v poslovnem procesu, kakšna je njegova vrednost in kako jo lahko določimo oziroma izmerimo. V praksi se bo povečal pomen gospodarjenja s sredstvi in presojanja naložbenih odločitev. Pojavljali pa se bodo problemi ugotavljanja in merjenja poštene vrednosti sredstev. Določanje oziroma ugotavljanje poštene vrednosti je gotovo najnaprednejše v teoriji in praksi Združenih držav Amerike, kjer imajo pravila računovodenja tri podlage (Odar, 2001a, str. 15): tržno ceno na delujočem trgu in oceno, temelječo na cenah podobnih sredstev ter oceno, temelječo na metodah ocenjevanja.

Pri oceni vrednosti sredstev in dolgov je potrebno oceniti in opredeliti vrednost, s katero se bo primerjala knjigovodska vrednost postavk v računovodskih izkazih. Ugotavlja se nadomestljiva vrednost in pri okrepitvi oziroma oslavitvi se izhaja iz osnovne logike vrednosti najmanj v velikosti prihodnjih (v trenutku opazovanja diskontiranih) denarnih pritokov oziroma odtokov. Podjetja naj bi oslabev in okrepitev sredstev ugotavljala predvsem za pomembnejša osnovna sredstva (Odar, 2002, str. 49). Za ocenjevanje poštene vrednosti sredstev si bodo morali v podjetjih pomagati z ocenjevalci vrednosti. Pridobivanje podatkov o pošteni vrednosti sredstev bo povzročalo dodatne stroške, vendar bodo ti stroški omogočali realnejše izkazovanje vrednosti sredstev.

V zadnjih desetih letih se je uporaba finančnih instrumentov v podjetjih zelo povečala, prav tako pa se skokovito razvijajo novi finančni instrumenti. Čedalje več podjetij jih uporablja tudi za varovanje pred tveganji, pa tudi sama izdajajo finančne instrumente, ki so prav tako tvegani. Razmerja varovanja pred tveganjem po novih SRS so treh vrst: varovanje poštene vrednosti pred tveganjem, varovanje denarnih tokov pred tveganjem in varovanje čiste finančne naložbe pred tveganjem.

Računovodenje varovanja pred tveganjem je povezano predvsem z vprašanji pripoznavanja dobička ali izgube iz ponovnega merjenja finančnega instrumenta za varovanje pred tveganjem in dobička ali izgube pred tveganjem varovane postavke. To pa pomeni, da morajo biti finančni instrumenti za varovanje pred tveganji in varovane postavke najprej pripoznani oziroma izkazani v računovodskih izkazih in nato ponovno izmerjeni po pošteni vrednosti (Odar, 2002, str. 12).

Tudi pri vrednotenju finančnih instrumentov se pojavlja vprašanje vrednotenja po pošteni vrednosti. Odbor za MRS je nenadoma spremenil mnenje o vpeljavi polne poštene vrednosti, ker je to zapleteno področje in za nekatera finančna sredstva še vedno ne vedo, kako jih vrednotiti po pošteni vrednosti. Zagovorniki uveljavitve tega koncepta navajajo, da bi uporaba polne poštene vrednosti za finančne instrumente vplivala na zmanjšanje zaračunavanja raznih oblik varovanj pred tveganji in vplivala na večjo kakovost računovodskih informacij. Banke in strokovna javnost pa temu

nasprotujejo, ker se bojijo nenadzorovane nestanovitnosti (Horvat, 2002, str. 3-4).

Prenovljeni SRS ohranjajo koncept finančnega pojmovanja kapitala²⁶. Po tem konceptu ustvari podjetje čisti dobiček samo takrat, ko je v denarni merski enoti izraženi znesek čistega premoženja na koncu obračunskega obdobja večji od finančnega ali v denarni merski enoti izraženega zneska čistega premoženja na začetku istega obračunskega obdobja, potem ko se od njega odštejejo vsa izplačila lastnikom in njihova vplačila v obračunskem obdobju. Ohranjanje finančnega kapitala se lahko meri bodisi v nominalnih denarnih enotah bodisi v enotah nespremenljive kupne moči. Pri pojmovanju ohranjanja kapitala gre za to, kako podjetje opredeli kapital, ki ga skuša ohranjati, posledično pa tudi za določitev metode ugotavljanja poslovnega izida, saj so dobiček lahko le pritoki sredstev, ki so večji od zneskov, potrebnih za ohranjanje kapitala. Dobiček je potemtakem znesek, ki ostane, potem ko se odhodki s potrebnimi preračuni ohranjanja kapitala vred odštejejo od prihodkov

V zvezi z vrednotenjem finančnih naložb v odvisna in pridružena podjetja prenovljeni SRS določajo, da je potrebno v ločenih računovodskih izkazih obvladujočega podjetja finančne naložbe v odvisna podjetja, ki so zajeta v skupinske računovodske izkaze, obračunavati po kapitalski metodi. Ta temelji na vrednotenju finančnih naložb po njihovi pridobitvi glede na poslovni izid obvladujočega podjetja in preračunov vlagateljevega deleža dobičkov ali izgub. Po kapitalski metodi se finančna naložba najprej evidentira po svoji nakupni vrednosti, znesek v knjigah pa se poveča ali zmanjša, tako, da se upošteva vlagateljov delež v dobičku ali izgubi, ki nastane po datumu, ko je finančna naložba pridobljena. Prejeti znesek iz razdelitve čistega dobička odvisnega podjetja zmanjšuje znesek finančne naložbe, izkazan v knjigah obvladujočega podjetja. Preračuni knjigovodskega zneska so morda prav tako potrebni, če pride do sprememb v sorazmernem deležu obvladujočega podjetja v kapitalu odvisnega podjetja, pa te spremembe niso zajete v izkaz poslovnega izida. Med spremembami te vrste so tudi tiste, ki so posledica prevrednotovanja opredmetenih osnovnih sredstev in finančnih naložb, tečajnih razlik in podobnega. SRS torej opredeljujejo kapitalsko metodo podobno kot MRS in tudi US GAAP. Gre za usklajevanje finančne naložbe s kapitalom odvisnega oziroma pridruženega podjetja.

Kot že rečeno, je z uveljavitvijo sprememb SRS in ZGD dan večji poudarek razkritju postavk rezerv, ki se ločijo v dve osnovni skupini, in sicer kapitalске rezerv ter rezerve iz dobička

Kapitalske rezerve se praviloma oblikujejo na podlagi vplačil v kapital podjetja ali na podlagi zmanjšanja osnovnega kapitala. Kapitalske rezerve predstavljajo: zneski, ki jih podjetje pridobi kot vplačani presežek kapitala (zneski vplačil, ki presegajo nominalne zneske deležev); zneski, ki jih podjetje pridobi pri izdaji hibridnih vrednostnih papirjev nad nominalnim zneskom (izdaja zamenljivih obveznic ali obveznic z delniško nakupno opcijo); zneski, ki jih dodatno vplačajo lastniki za pridobitev dodatnih pravic iz deležev; zneski drugih vplačil lastnikov (na primer na podlagi statuta naknadna vplačila lastnikov) in zneski na podlagi zmanjšanja

---

²⁶ Kapital je ostanek sredstev podjetja po odštetju vseh njegovih dolgov. Je obveznost do lastnikov, ki pred prenehanjem podjetja ne zapade v poplačilo. Celotni kapital torej pomeni lastniško financiranje podjetja. Je torej najpomembnejša kategorija računovodskih izkazov. Znesek, s katerim je kapital podjetja izkazan v bilanci stanja, je odvisen od vrednotenja sredstev in dolgov. Lahko rečemo, da se v kapitalu kažejo vsi poslovni dogodki podjetja ter vse metode merjenja posameznih kategorij sredstev in obveznosti.

osnovnega kapitala (poenostavljeno zmanjšanje, umik deležev) (Odar, 2002, str 16).

Rezerve in njihova podrobna opredelitev ter natančna namenskost uporabe so značilne za srednjeevropsko poslovno prakso. Namenjene naj bi bile predvsem poravnavanju izgub. Rezerve iz dobička predstavljajo naslednje postavke: zakonske rezerve, rezerve za lastne deleže, statutarne rezerve in druge rezerve iz dobička. Vir za oblikovanje rezerv iz dobička so zneski čistega dobička poslovnega leta in preteklih let. Vrste rezerv, vir oblikovanja, možen namen uporabe in obveznost oblikovanja so prikazane v tabeli 2 (Čarman Poberaj, 2002, str. 52):

Tabela 2: Vrste rezerv

REZERVE	VIR OBLIKOVANJA	NAMEN UPORABE	OBVEZNOST
Kapitalske rezerve	vplačila v kapital	vezane	obvezne
Rezerve iz dobička			
- zakonske rezerve	čisti dobiček iz poslovanja	vezane	obvezne
- rezerve za lastne deleže	čisti dobiček iz poslovanja	proste (če se lastni deleži odtujijo oziroma umaknejo)	obvezne (če podjetje odplačno pridobi lastne deleže)
- statutarne rezerve	čisti dobiček iz poslovanja	proste (če se sprostijo v skladu z namenom, določenim v statutu)	obvezne (če statut tako določa)
- druge rezerve iz dobička	čisti dobiček iz poslovanja	proste	prostovoljne

Vir: Čarman Poberaj, 2002, str. 52.

3.3.3. Izkaz finančnega izida

Izkaz finančnega izida je računovodski izkaz, ki prikazuje informacije o denarnih tokovih s prikazom sprememb denarnih sredstev in njihovih ustreznikov. Izkaz finančnega izida²⁷ prikazuje gibanje prejemkov in izdatkov oziroma pritokov in odtokov v poslovnem letu ter pojasnjuje spremembe v stanju denarnih sredstev. Celotni finančni izid je razviden neposredno iz izkaza finančnega izida kot seštevek prebitkov prejemkov ali izdatkov oziroma pritokov ali odtokov po posamezni dejavnosti. Tako dobljenemu celotnemu finančnemu izidu prištejemo še začetno stanje denarnih sredstev in tako dobimo končno stanje denarnih sredstev v obračunskem obdobju.

Vsebina in oblika modela členitev postavk po obeh različicah izkaza finančnega izida je prikazana v prilogi (str. 5-6). Pri členitvi postavk izkaza finančnega izida so postavke združene v tri osnovne skupine, ki jih sestavljajo finančni tokovi pri poslovanju, finančni tokovi pri naložbenju (investiranju) in finančni tokovi pri financiranju. Poslovanje je v skladu z opredelitvijo SRS ustvarjanje proizvodov in storitev in njihovo prodajanje, naložbenje je spreminjanje denarnih sredstev v nedenarna, financiranje je povečevanje sredstev s povečevanjem kapitala oziroma dolgov (SRS, 2002, str. 186).

Izkaz finančnega izida vsebuje pomembne informacije za odločanje pri financiranju in naložbenju. Na podlagi teh informacij ugotavljamo razloge za povečanje ali

²⁷ Izkaz finančnega izida, prikazan v SRS 26, je nadomestil izkaz finančnih tokov in izkaz denarnih tokov v prejšnjih standardih (Lipnik, 2001, str. 91).

zmanjšanje denarnih sredstev v poslovnem letu²⁸.

Izkaz finančnega izida podjetja lahko sestavijo po neposredni ali posredni metodi, pri čemer SRS dajejo prednost prvi. Po neposredni metodi se izkaz finančnega izida lahko sestavi, če so na voljo podatki o prejemkih in izdatkih podjetja, po posredni pa na podlagi podatkov o pritokih in odtokih na podlagi dveh zaporednih bilanc stanj in izkazov poslovnega izida (SRS, 2002, str. 187). Pričakovati je, da bodo slovenska podjetja izdelovala izkaz finančnega izida po posredni metodi. Razloge za takšen pristop lahko pojasnimo (Čarman Poberaj, 2002, str. 56):

- podjetja dajejo prednost ugotavljanju tokov po posredni metodi, ker to ne zahteva veliko dodatnih naporov;
- podjetja imajo odpor do objavljanja podrobnejših informacij;
- postopki za ugotavljanje tokov po neposredni metodi so morda preveč zapleteni;
- podjetja se ne zavedajo dodatne informacijske vrednosti, ki jo ponuja ugotavljanje tokov po neposredni metodi.

Denarni tokovi (prejemki in izdatki) so pomembni pri ocenjevanju plačilne sposobnosti in tveganj v podjetjih. Uporaba neposredne metode daje informacije, ki utegnejo biti koristne pri ocenjevanju bodočih finančnih tokov v podjetju, kar je posebno pomembno pri načrtovanju na primer novih naložb v podjetju, ali kadar se bistveno spremenijo okoliščine, v katerih deluje podjetje. Podatki iz izkaza finančnega izida, izdelanega po neposredni metodi, pomembno izboljšujejo kakovost računovodske informacije in so kot taki uporabni za sprotno odločanje in ocenjevanje finančnega položaja in plačilne sposobnosti podjetja (Čarman Poberaj, 2002, str. 58).

3.3.4. Izkaz gibanja kapitala

Izkaz gibanja kapitala je četrti računovodski izkaz. V prenovljenih SRS prikaz izkaza gibanja kapitala predstavlja novost. Izkaz prikazuje spremembe sestavin kapitala za poslovno leto in je lahko sestavljen v dveh različicah (Lipnik, 2001, str. 108):

- prikazuje le razdelitev čistega dobička (kot sestavine kapitala) ali poravnavo čiste izgube (kot odbitne postavke kapitala)
- prikazuje vse sestavine kapitala, ki so zajete v bilanci stanja.

Vsebina in oblika modela členitev postavk izkaza gibanja kapitala je prikazana v prilogi (str. 7). Razčlenjevanje postavk v izkazu gibanja kapitala ima obliko razpredelnice, v kateri so predstavljene različne vrste kapitala in možni pojavi, ki povzročajo spremembe. Vrste kapitala so prikazane v šestih osnovnih skupinah, ki jih predstavljajo: vpoklicani kapital, kapitalske rezerve, rezerve iz dobička, preneseni čisti poslovni izid, čisti poslovni izid poslovnega leta in prevrednotovalni popravki kapitala²⁹.

Na spremembo posameznih kategorij vrst kapitala vplivajo različni pojavi, ki jih lahko razdelimo na tri skupine: premiki v kapital, premiki znotraj kapitala, premiki iz

²⁸ Denarna sredstva se lahko povečajo na podlagi novega financiranja (povečanje obveznosti do virov sredstev) ali raznaložbenja (zmanjšanja nedenarnih sredstev). Denarna sredstva pa se lahko zmanjšajo zaradi naložbenja (povečanja nedenarnih sredstev) ali definciranja (zmanjšanja obveznosti do virov sredstev).

²⁹ Tudi prejšnji računovodski standardi so delili kapital na šest osnovnih skupin. Sestavine kapitala so bile: osnovni kapital, vplačani presežek kapitala, rezerve, preneseni čisti dobiček oziroma prenesena čista izguba prejšnjih let, revalorizacijski popravek kapitala in nerazdeljeni čisti dobiček oziroma čista izguba poslovnega leta.

kapitala. V letnem izkazu gibanja kapitala je razvidna delitev čistega dobička oziroma poravnava izgube podjetja. Izplačilo dividend in druge odločitve skupščine se predstavijo v izkazu gibanja kapitala naslednjega poslovnega leta.

---

4. OCENA KREDITNE SPOSOBNOSTI PODJETJA PO PRENOVLJENIH SRS

4.1. Analiza računovodskih izkazov

Analiza poslovanja obsega zbiranje podatkov o preteklem in sedanjem poslovanju, njihovo primerjavo z normalnim oziroma planiranim poslovanjem, ugotavljanje razlik med obema in iskanje vzrokov za odstopanje. Njen cilj je v spoznavanju poslovanja podjetja in v ugotavljanju probleme, težav, pa tudi prednosti v poslovanju (Rozman, 1995, str. 91). Pri oceni poslovanja in izdelavi analize je potrebno (Kordež, 2002, str. 12): poznavanje vsebine problema, saj le na tak način lahko izdelamo uporabno analizo; oceniti vplive različnih spremenljivk in informacij iz okolja; ohraniti pogled na celoto in sistematično pristopiti k analiziranju ter imeti dobršno mero samoiniciativnosti.

Naloge analize poslovanja so (Čarman Poberaj, 2002, str. 59):

1. izmeriti uresničene rezultate poslovanja:
  - ugotoviti raven doseganja načrta (primerjava načrtovano : doseženo),
  - ugotoviti stopnjo izboljšanja poslovanja glede na predhodno obdobje (primerjava: doseženo v minulem obdobju : doseženo v obravnavanem obdobju),
  - ugotoviti odstopanja rezultatov in razmer pri poslovanju v primerjavi s sorodnimi podjetji oziroma povprečjem panoge (primerjava: doseženo v podjetju: doseženo v drugih podjetjih)
2. podati čimbolj objektivno oceno doseženih rezultatov;
3. prikazati vzroke, ki so vplivali na poslovne rezultate;
4. predlagati ukrepe;
5. oblikovati ustrezne informacije o stanju podjetja.

Pogled na analizo uspešnosti poslovanja se je v svetu spreminjal predvsem zaradi razvoja gospodarskega sistema, ki je pred teorijo in prakso postavljajal določene probleme. Presojanje uspešnosti poslovanja ima različne razvojne stopnje, ki jih lahko razvrstimo takole (Bergant, 1998, str. 98 - 99):

1. **Intuitivno presojanje uspešnosti.** Prevladuje proizvodna usmerjenost in želja po rasti, cilji so praviloma izraženi količinsko.
2. **Računovodsko presojanje uspešnosti.** Izpostavi se pomen računovodskih izkazov in pomen računovodsko ugotovljenega dobička.
3. **Finančno presojanje uspešnosti.** Poudarja pomen razpoložljivih denarnih sredstev in daje večji poudarek stroškom in strukturi financiranja. Cilj finančne analize je pridobiti čim več informacij o denarnem toku in o tveganjih, ki so povezana z njim.
4. **Ekonomsko presojanje uspešnosti.** Ekonomski dobiček je temeljno sodilo uspešnosti (na primer model ekonomske dodane vrednosti).
5. **Kombinirano presojanje uspešnosti.** Poudarja pomen predvsem "mehkih dejavnikov" v podjetju (na primer model uravnoteženega sistema kazalnikov).
6. **Celovito presojanje uspešnosti.** Tak model še ni razvit, imel pa naj bi naslednje lastnosti: preprost način izdelave, neposredno in pregledno vzročno - posledično povezavo z vrednostjo podjetja, vrednostno prikazovanje, možnost stalnega

spremljanja poslovanja podjetja glede na preteklost in načrte. Omogočal naj bi primerjavo z ostalimi podjetji, podrobnejšo analizo o vzrokih sprememb ter nudil možnost uporabe na različnih ravneh v podjetju.

Po osebnih izkušnjah avtorja je večina podjetij v Sloveniji v drugi, deloma v tretji fazi (Bergant, 1998, str. 99). Podobno verjetno lahko trdimo tudi za banke, ki se pri presoji kreditne sposobnosti podjetja v veliki meri naslanjajo na analize denarnega toka, s čimer skušajo oceniti tveganje nastopa plačilne nesposobnosti podjetja.

Računovodsko presojanje uspešnosti oziroma računovodska analiza³⁰ je eno temeljnih orodij za analizo učinkovitosti in uspešnosti poslovanja podjetij. Analiza dosežkov je sestavni del letnih poročil. Pri analizi lahko ugotovimo močna odstopanja od pričakovanj, dosedanjih gibanj ali pa ugotovimo neuskkljenost med podatki, kar je potrebno preveriti in ugotoviti vzroke. Analiziranje v poročilu mora biti izvedeno v dveh smereh: z odmiki in s kazalniki (Kavčič, 1998, str. 15).

Razloge za odmike delimo lahko v dve večji skupini (Mramor, 1997, str. 390 - 392):

1. **Spremembe v okolju podjetja.** Vplivi okolja podjetja so odvisni od splošnih gospodarsko - političnih razmer in dogajanj v panogi podjetja³¹.
2. **Spremembe v podjetju.** Najpomembnejši dejavniki uspešnosti znotraj podjetja so elementi tržnega spleta, zavzetost vodstva za doseganje ciljev, raven tehnologije, organiziranost poslovanja in drugi.

SRS opredeljujejo metodiko razčlenjevanja in pojasnjevanja odmikov. Kot sodilo se uporabljajo načrtovane velikosti iste vrste ali uresničene velikosti iste vrste za prejšnje obdobje. Slabost tega analiziranja je uporaba absolutnih velikosti ekonomskih kategorij, ki so praviloma uporabne le za primerjavo znotraj podjetja. Dobra stran pa se kaže v tem, da na zelo enostaven način ugotovimo, ali so doseženi zastavljeni načrti.

S spremljavo načrtovanja in uresničevanja načrtov v nekaj zaporednih obdobjih dobimo informacijo o zanesljivosti in kvaliteti načrtovanja v podjetju, kar je nemalokrat odločilnega pomena pri sprejemanju dokončne odločitve o odobritvi naložbe, posebej ko gre financiranje novih poslov, pri katerih je ocena možnih prihodkov v večjem delu zgrajena na predvidevanjih in manj na preteklih podatkih.

Analiza s pomočjo odmikov je v poročilih slovenskih podjetij sorazmerno redka. Morda je vzrok v tem, ker razčlenjevanje odmikov praviloma ni obvezno ali pa v tem, da zahteva natančnejšo opredelitev sodil. Slednje je glede na slabo razvito računovodsko predračunavanje zaenkrat verjetno še prezahtevna naloga za naša podjetja (Kavčič, 1998, str. 15).

Ena od osnov pojasnjevanja odmikov je analiza vsebine in vrednotenja posameznih postavk računovodskih izkazov. Pri analizi postavk računovodskih izkazov gre za

---

³⁰ Računovodsko analiziranje predstavlja računovodsko presojanje kakovosti pojavov in računovodskih podatkov o njih, obsega analiziranje, ki je tesno povezano s sestavljanjem računovodskih poročil o preteklem poslovanju in načrtih podjetja (SRS, 2002, str. 208). Računovodsko analiziranje je namenjeno oblikovanju informacij za odločanje (Turk et al., 1999, str. 579).

³¹ V Sloveniji pri primerjavi računovodskih izkazov za leti 2001 in 2002 prihaja do odstopanj tudi zaradi spremenjenih računovodskih standardov, zato je potrebno ugotavljati dejanske odmike na osnovi istih predpostavk vrednotenja.

opredelitev vsebine posamezne gospodarske kategorije in opredelitve njene vloge v poslovnem procesu (Friidson, 1991, str. 6). Namen analize je ovrednotiti, v kolikšni meri posamezne računovodske postavke izražajo realno stanje v podjetju.

Pri analizi lahko uporabljamo naslednje stopnje (Gill, 1993, str. 14):

1. **Ugotovitev računovodskih usmeritev.** Pri analizi skušamo prepoznati usmeritve, uporabljene pri vrednotenju poslovnih dogodkov in tveganj, ki se pojavljajo v podjetjih glede na ključne dejavnike, ki vplivajo na uspešnost pri poslovanju podjetij.
2. **Ovrednotenje računovodske strategije.** Pri ovrednotenju si lahko pomagamo z naslednjimi vprašanji: Kakšne so usmeritve pri sorodnih podjetjih? Ali so v podjetju spremenili računovodske usmeritve? Ali so bile ocene v preteklosti realne?
3. **Proučevanje razkritij.** Pri ocenjevanju kakovosti razkritij o poslovanju podjetij si lahko zastavljamo vprašanja: Ali so bila pojasnila glede uporabe računovodskih politik logično predstavljena? Ali so vzroki za velike spremembe pri posameznih postavkah pojasnjeni? Ali so predstavljeni podatki o poslovanju posameznih podjetij, ki sestavljajo skupino podjetij? Kako so predstavljeni poslovni dogodki, ki vplivajo na slabše poslovanje? Kakšno je obnašanje vodstva pri pojasnjevanju dodatnih vprašanj?
4. **Prepoznavanje potencialnih nevarnosti.** Pogosta opozorila so: nepojasnjene spremembe računovodskih usmeritev, še posebno, če je poslovanje podjetja slabše; neobičajno povečanje terjatev v povezavi s povečanjem prodaje; povečanje vrednosti zalog glede na povečanje prodaje; povečevanje razlike med prihodki in finančnimi tokovi iz poslovanja; nepričakovano povečanje odpisov; velike spremembe v zadnjem četrtletju poslovnega leta; povečanje poslovnega sodelovanja znotraj skupine podjetij.
5. **Ponovno ovrednotenje postavk.** Prilagoditve zneskov posameznih postavk se naredi pri večjih postavkah na podlagi pridobljenih pojasnil v podjetju in ostalih podatkov v okolju.

Kot že rečeno, imajo pri analizi postavk veliko vlogo razkritja. Razkritja v računovodskih izkazih so odraz kakovostnih predstavitev v računovodskih izkazih, kar pomeni, da morajo pošteno prikazovati premoženjsko stanje v podjetju, poslovne dosežke in finančne tokove s ciljem, da bi uporabnikom računovodskih izkazov pomagali pri njihovem odločanju. Razkritja lahko delimo na (Walton, 2000, str. 205):

- temeljna (vsebovana že v predpisanih obrazcih računovodskih izkazov);
- podrobnejša (vrednostna in nevrednostna, ki se nanašajo na predstavitev računovodskih usmeritev in razlagalnih pojasnil računovodskih izkazov) in
- dodatna razkritja (glavni dejavniki in vplivi, ki opredeljujejo dosežke in okolje, v katerem deluje podjetje; viri podjetja za pridobivanje denarnih sredstev in dejavniki, katerih vrednost ni izražena v bilanci stanja).

Podrobnejša razkritja so v spremenjenih in prenovljenih SRS posebej poudarjena in predstavljena v posebnem razdelku pri posameznem računovodskem standardu. Najpomembnejša razkritja po posameznih gospodarskih kategorijah bilance stanja in izkaza poslovnega izida povzemam v zbirni tabeli (glej prilogo na str. 8-10) (Čarman Poberaj, 2002, str. 56).

Velik pomen zapisanih razkritij v SRS je v tem, da omogočajo analitikom, da pri

posameznih postavkah zahtevajo pojasnila na sistematičen način in zahtevajo informacije, ki naj bi bile vsebovane v računovodskem informacijskem sistemu. Razkritja poleg zahtev po prikazu uporabljenih metod pri vrednotenju opozarjajo tudi na tveganja in zavarovanja pred tveganji. S tem vplivajo na to, da so računovodski izkazi še bolj usmerjeni v prihodnje poslovanje podjetja. Načelo razkritja zahteva, da naj se informacije, ki so neugodne za podjetje, ne skrivajo za izumetničenim jezikom, drobnim tiskom in drugimi pripomočki (Higgins, 1992, str. 104).

Glede na potrebe izdelovalcev analiz se izdelujejo prilagoditve postavk računovodskih izkazov, predvsem v smeri (Mramor, 1997, str. 393):

1. Izenačevanja različnih računovodskih politik, ki jih omogočajo računovodski standardi. Manjša podjetja običajno vodijo bolj konzervativno politiko, večja pa skušajo prikazati poslovanje realno, včasih tudi agresivno, ali pa želijo stabilizirati poslovanje podjetja na dolgi rok.
2. Prilagoditve glede na oceno, da bodo nekatere stvari v prihodnosti drugačne kot v preteklosti (na primer višji stroški financiranja) in da so nekateri dogodki v preteklosti neponovljivi (na primer veliki odpisi terjatev, združitve, delitve).

Pri analizi postavk računovodskih izkazov je smiselno upoštevati tudi možne pojave in dogodke po datumu njihove izdelave. Možne izgube izhajajo iz izpostavljenosti tveganju in se pojavljajo v različnih primerih, kot so na primer neizterljivost terjatve, izguba premoženja zaradi požara, eksplozije ali drugih nesreč, razlastitev sredstev, predvidene (ali dejanske) pravde, terjatve ali davčne obveznosti in prodajne garancije.

Nekateri poslovni dogodki niso ovrednoteni v računovodskih izkazih podjetij, ker niso pripoznani kot sredstva oziroma dolgovi glede na računovodske standarde (zaradi problemov vrednotenja). Kljub temu pa lahko bistveno vplivajo na finančne tokove v podjetju, poslovni izid in na razmerja v izkazih (White, Sondhi, Fried, 1994, str. 715). V bilanci stanja podjetij tako niso izkazana neotipljiva (nematerialna) sredstva, kot so: blagovne znamke, strategija, vizija podjetja, karizma vodstva, splošna in organizacijska kultura podjetja, tržni položaj, sposobnost prilagajanja trgu, intelektualno premoženje oziroma znanje in sposobnosti zaposlenih iz katerega izhaja potencial za razvoj novih izdelkov, storitev in tehnologij, vlaganja v raziskave in razvoj, sezname strank (kupcev), vrednost franšiz, globalna prisotnost ipd. (Rees, 1995, str. 168). Vrednost teh sredstev se v skladu z veljavnimi standardi lahko izkaže v bilanci kot dobro ime (goodwill) samo v primeru nakupa, če plačana kupnina preseže njihovo knjigovodsko vrednost, v vseh ostalih primerih pa takšno premoženje v računovodske izkaze podjetja ni vključeno.

Poslovni dogodki se knjižijo tudi v izvenbilančni evidenci. Postavke, ki so zajete v izvenbilančni evidenci, nimajo neposrednega vpliva na velikost in sestavo sredstev in obveznosti do njihovih virov ter prihodke in odhodke, ki so zajeti v računovodskih izkazih. Predstavljajo pa vir informacij o poslovanju in morebitnih prihodnjih obveznostih podjetja. Izvenbilančno evidentirajo podjetja predvsem:

- opremo in sredstva, ki so last drugih podjetij (na primer oprema v reklamacijskem postopku, popravilu);
- zaloge, ki so last drugih (na primer material, prejet v dodelavo);
- pravice in obveznosti (na primer hipoteke na osnovna sredstva; dana poroštva; obveznosti, ki utegnejo nastati v primeru izgubljenih tožb, ipd.).

4.1.1. Analiza izkaza poslovnega izida

Izkaz poslovnega izida nam pove predvsem to, kako uspešno je podjetje poslovalo v določenem obdobju. Iz njega najprej izvemo, ali je poslovno leto zaključilo z dobičkom ali izgubo. Pri tem ni vseeno, v katerem segmentu izkaza poslovnega izida je izkazani končni dobiček nastal. Normalno je, da podjetje glavnino dobička ustvari iz svoje osnovne dejavnosti, torej s prihodki iz poslovanja, ne pa s finančnimi transakcijami³² ali izrednimi prihodki. Le na ta način lahko podjetje zagotovi stabilno poslovanje in svoj obstoj na dolgi rok.

Seveda izkaz poslovnega izida skriva še mnogo več informacij, ki jih lahko podrobneje proučimo s primerjavo izkaza proučevanega podjetja v več zaporednih letih ali z dosežki panoge oziroma podobnih podjetij. S primerjavo s preteklimi podatki in planom ugotovimo smer gibanja prihodkov³³ in stroškov³⁴, ter spremembe v njihovi strukturi skozi leta in jih tudi s pomočjo primerjave s panogo ocenimo kot ugodna ali neugodna. Pomembno je, da analitik iz pojasnil k izkazu ali / in iz razgovora z direktorjem ali finančnikom podjetja pridobi potrebne informacije za vsebinsko razlago zneskovno pomembnejših postavk³⁵ in tistih, pri katerih je prišlo do največjih premikov.

Pomemben je tudi podatek o zadolženosti podjetja. Tisto podjetje, ki del sredstev financira s pomočjo kreditov, lahko izkorišča davčni ščit (obresti bremenijo poslovni izid podjetja in tako znižujejo davčno osnovo za obračun davka od dobička). Istočasno to pomeni višje tveganje, saj visoka zadolženost ob slabih poslovnih rezultatih prispeva k povečanju končne izgube.

Pozitiven poslovni izid sam po sebi še ne pomeni tudi uspešnega poslovanja podjetja. Pri analizi izkaza poslovnega izida moramo namreč upoštevati dejstvo, da slovenska podjetja izkazujejo prihodke po načelu fakturirane realizacije, kar pomeni, da izkazani prihodki še ne pomenijo, da bo podjetje za prodano blago oziroma opravljene storitve tudi prejelo plačilo - zaračunane prihodke mora podjetje tudi izterjati. V zvezi s tem je nujno spremljanje gibanja višine poslovnih terjatev podjetja v povezavi z višino izkazanih prihodkov. Nemalo je namreč primerov, ko podjetje izkazuje rast prihodkov in pozitivno poslovanje, hkrati pa se srečuje s kronično plačilno nesposobnostjo. Eden od možnih vzrokov za to so lahko težave z izterjavo zapadlih obveznosti. To se najprej kaže v nesorazmernem naraščanju terjatev, njihovo nakopičenje in nezmožnost izterjave nekaterih terjatev pa skozi izredne odhodke zaradi odpisov terjatev zmanjšuje poslovni izid in končno lahko pripelje do težav z zagotavljanjem kratkoročne, v skrajnem primeru pa tudi dolgoročne plačilne sposobnosti podjetja.

---

³² Razen seveda podjetij, ki so specializirana za opravljanje finančnih poslov.

³³ Ali podjetje raste, se razvija, stagnira, ali pa njegov obseg poslovanja upada, na katerih področjih ponudbe podjetje ustvarja največje prihodke in kaj se s tem segmentom njegove ponudbe dogaja...

³⁴ Ali je podjetje uspešno na področju obvladovanja stroškov, kako se giblje njihov delež v strukturi prihodkov oziroma celotnih stroškov, ali se stroški gibljejo skladno z obsegom poslovanja...

³⁵ Prihodki od prodaje, stroški blaga, materiala in storitev, obračunana amortizacija, stroški dela v povezavi z gibanjem števila zaposlenec, višina finančnih odhodkov v povezavi z zadolženostjo podjetja, višina finančnih prihodkov v povezavi z naložbami, izredni prihodki in odhodki...

Poglejmo si nekatera znamenja, ki lahko kažejo na manjšo kakovost izkazanega dobička (Ivanko, 2003, str. 152):

1. **Enkratne transakcije.** Prodaja zgradbe ali hčerinskega podjetja denimo povzroči povečanje dobička, če so sredstva prodana po višji vrednosti, kot so ovrednotena v bilancah, zato moramo biti pozorni na večje izredne prihodke oziroma razliko med izrednimi prihodki in odhodki, ki dosega pomemben del celotnega dobička. Takšni enkratni neponovljivi dobički (nonrecurring earnings) so gotovo manj kakovostni od tistih, ki jih podjetje ustvari s svojo osnovno dejavnostjo.
2. **Preveč optimistične predpostavke.** Managerji, ki so pod pritiskom zviševanja dobičkov, pogosto težijo k preoptimističnim predpostavkam pri merjenju prihodkov in stroškov. Denimo, da je podjetje ob podpisu pogodbe za dobavo storitev skozi daljše obdobje takoj v celoti priznalo od tod izvirajoče prihodke in jih ni razporedilo v prihodnja obdobja. Vprašanje pa je, ali je podjetje res zaslužilo prihodke že ob podpisu te pogodbe. Podobno je s priznavanjem stroškov. Analitik naj v pojasnilih k računovodskim izkazom pregleda, kakšne predpostavke so bile uporabljene, in preveri njihovo upravičenost.
3. **Prezizek strošek amortizacije oziroma uporaba manj konzervativnih metod in predpostavk pri obračunu amortizacije.** Amortizacija je strošek uporabe stalnih sredstev, ki ne pomeni odliva gotovine iz podjetja. Vodstvo podjetja lahko s spremembo metode amortizacije ali podaljšanjem amortizacijske dobe bistveno zniža strošek amortizacije in zviša prikazani dobiček.
4. **Prenos bodočih prihodkov iz poslovanja in s tem dobičkov v tekoče obdobje.** S pospešeno dobavo kupcem ob koncu leta lahko družba prikaže višje prihodke iz poslovanja in dobiček na račun prihodnjega leta. Pozorni moramo biti na neobičajno povečanje terjatev do kupcev oziroma dnevov vezave terjatev do kupcev, ki lahko kaže na tako ravnanje podjetja in s tem nižjo kakovost prikazanega dobička v tekočem letu.
5. **Prenos dobička iz prejšnjih obdobj v tekoče leto.** Nekatera podjetja v skladu s konzervativno politiko dosledno oblikujejo visoke dolgoročne rezervacije, ki so včasih v primerjavi z lastnim kapitalom zelo velike, in s tem znižujejo izkazani dobiček. Če se v naslednjih obdobjih izkaže, da so bile rezervacije previsoke ali da potencialne obveznosti, zaradi katerih so bile oblikovane, niso nastale, jih mora podjetje odpraviti in tako zvišati prihodke in dobiček. Poenostavljeno bi lahko trdili, da je dobiček podjetij takrat, ko oblikujejo previsoke dolgoročne rezervacije, podcenjen, takrat, ko jih odpravljajo, pa precenjen.
6. **Premajhni odpisi obratnih sredstev in finančnih naložb.** Če podjetje agresivno odpisuje terjatve do kupcev in finančne naložbe, za katere obstaja verjetnost neplačila oziroma nevračila, je mogoče trditi, da je tako izkazan nižji dobiček kakovostnejši. Zelo verjetno je, da bo del odpisanih terjatev v naslednjih obdobjih izterjan, in dobiček bo tako višji. S premalo konzervativno politiko odpisov slabih terjatev, torej z manjšimi odpisi obratnih sredstev in finančnih naložb, kot bi jih zahtevalo dejansko stanje, podjetja lahko neupravičeno prikažejo večji dobiček in ga tako napihnejo. Pozorni moramo biti na postavke odpisi obratnih sredstev in odpisi finančnih naložb v izkazu poslovnega izida in na njihovo višino glede na celotna gibljiva sredstva oziroma finančne naložbe. V pojasnilih k računovodskim izkazom preverimo, kakšna je politika odpisa slabih terjatev, za kakšne odpise je šlo in ali so ti ustrezni.
7. **Sprememba metode vrednotenja zalog in popravki vrednosti zalog.** Če je

podjetje spremenilo metodo vrednotenja zalog in v izkazu poslovnega izida prikazalo prihodke iz povečanja vrednosti zalog, je tako dosežen dobiček manj kakovosten, saj gre za enkratno računovodsko operacijo.

8. **Nakupi oziroma prevzemi podjetij, ki v pojasnilih k računovodskim izkazom niso dovolj pojasnjeni.** Prevzemi otežujejo primerjavo poslovanja podjetij s prejšnjimi obdobji. Če v pojasnilih k računovodskim izkazom ni dovolj razkritij o opravljenih nakupih drugih podjetij, so primerjave rasti prihodkov in dobička s poprejšnjimi obdobji in analiza virov rasti močno otežene. S tem postane vprašljiva tudi kakovost in trajnost izkazanih dobičkov.
9. **Znižanje količnika obračanja zalog.** Nenadno zvišanje zalog in s tem znižanje koeficienta obračanja zalog lahko kažeta na težave družbe pri proizvodnji ali trženju, ki se še niso pokazale v sedanji ravni dobička. Takrat je pričakovati znižanje dobička v naslednjih obdobjih.
10. **Bistveno povišana raven zadolženosti.** Če podjetje poveča zadolženost na raven, ki ni več primerljiva z ravni v preteklosti, je tveganje, povezano z bodočimi dobički, bistveno večje od tveganja, povezanega s sedanjimi in prejšnjimi dobički.
11. **Velik delež neopredmetenih dolgoročnih sredstev v bilanci stanja.** Devetdeseta leta je v ZDA in Evropi, pa tudi pri nas zaznamovalo močno povečanje prevzemnih aktivnosti podjetij. Če je nakupna cena prevzetega podjetja višja od poštene vrednosti opredmetenih neto sredstev, se razlika knjiži kot dobro ime (neopredmeteno dolgoročno sredstvo) v bilanci stanja prevzemnika. Velik del prevzemov se je opravil po cenah, ki so daleč prekoračile knjigovodske oziroma poštene vrednosti. Velike izkazane vrednosti neopredmetenih stalnih sredstev vprašljive kakovosti so potencialna tempirana bomba za dobiček v prihodnosti. Podjetja se pogosto odločijo za velike enkratne odpise, da bi tako očistila bilance in se osvobodila bremen preteklosti. S tem znižajo oziroma odpravijo stroške amortizacije neopredmetenih dolgoročnih sredstev v prihodnjih obdobjih. Takšno ravnanje pa lahko povzroči precenjevanje oziroma manjšo kakovost dobička v naslednjih obdobjih, saj v prihodnji dobiček niso vključeni tudi stroški nakupov koncesij in prevzemov tekmecev.

Pozornost bančnih analitikov se že nekaj let preusmerja od dobička podjetij k denarnemu toku, to pa zato, ker vodstva podjetij pogosto vplivajo na izkazovanje višine dobička, predvsem z namenom doseganja enakomerne rasti dobička in s tem povezane rasti vrednosti podjetja. Največ možnosti za uravnavanje dobička ponuja obračunavanje stroškov, ki ne pomenijo odliva gotovine iz podjetja. Omenili smo stroške amortizacije, oblikovanja dolgoročnih rezervacij, odpis terjatev iz poslovanja in naložb ali pa izbiro načina vrednotenja zalog. Ker so denarni tokovi izraz dejanskih denarnih prejemkov in izdatkov gotovine podjetja, je z njimi precej težje manipulirati. Denarni tok, ki sledi izkazanemu dobičku je v končni fazi tisti, ki zagotavlja odplačilo kreditov, nadomestitev opreme, širitev podjetja in izplačilo lastnikom, zato se pogosto uporablja tudi kot merilo za ocenjevanje kakovosti dobička. Lahko rečemo, da višja kot je stopnja povezave med denarnim tokom in dobičkom, kakovostnejši je izkazani dobiček (Ivanko, 2003, str. 155).

Veliko težavo, ki se je pojavila ob uveljavitvi novih SRS gotovo predstavlja zagotavljanje primerljivosti računovodskih izkazov slovenskih podjetij, pripravljenih po starih SRS z izkazi po prenovljenih SRS. Z ozirom na to, da pri analizi kreditne sposobnosti običajno uporabljamo časovno vrsto podatkov za več let, se s tem

problemom ne bomo srečevali samo pri analizi podatkov za leto 2002, ampak vsaj še v prihodnjih treh do petih letih. Spremembe, ki so jih uveljavili prenovljeni SRS so tolikšne, da jih ne moremo zanemariti. Neposredno primerjanje inflacijsko prilagojenih podatkov iz starih računovodskih izkazov z novimi, inflacijsko neprilagojenimi podatki v finančni analizi in modelih bi lahko prineslo zavajajoče rezultate. Dobra finančna analiza podjetja mora biti zaradi tega sposobna v računovodskih izkazih prepoznati učinke spremembe sistema obravnavanja inflacije v novih SRS in jih po potrebi tudi prilagoditi oziroma samostojno ovrednotiti učinke splošne rasti cen.

V preteklosti je bil neto vpliv indeksacije z inflacijo v izkazu uspeha upoštevan kot saldo revalorizacijskega izida v okviru odhodkov financiranja, če je bil negativen, ali v okviru prihodkov financiranja, če je bil pozitiven. Po prenovljenih standardih se učinek splošnega prevrednotovanja³⁶ prikaže v okviru izrednih odhodkov (modri puščici v tabeli 3 na str. 35). Del postavk prejšnjega revalorizacijskega izida se je ohranil v postavkah posebnih prevrednotovalnih popravkov (v tabeli 3 na str. 35 označeno z rdečimi črtkanimi puščicami). To so vse denarne postavke³⁷ (na primer revalorizacijski del obresti) in realizirane tečajne razlike. Opozoriti je potrebno, da so v postavkah posebnih prevrednotovalnih popravkov po novem zajeti tudi nekateri prihodki (odhodki), ki so bili pred tem predstavljeni v okviru izrednih prihodkov (odhodkov) (črni puščici v tabeli 3 na str. 35), na primer realizirani dobički (izgube) zaradi prodaje sredstev po vrednosti, ki je drugačna od knjigovodske.

Ker je večina podjetij v preteklosti izkazovala negativen revalorizacijski izid, bi bilo pričakovati, da bodo podjetja po prenovljenih SRS ob istih pogojih izkazovala boljše rezultate. Ker pa so se sestave revalorizacijskega izida med podjetji precej razlikovale, je potrebno za primerjavo preučiti vpliv inflacije na posamezno podjetje. To lahko naredimo na dva načina:

1. iz izkazov za pretekla obdobja odstranimo vpliv revalorizacije
2. prilagodimo izkaze, pripravljene po prenovljenih SRS tako, da jih indeksiramo.

Izločanja vpliva revalorizacije iz izkazov za pretekla obdobja se bomo verjetno lotevali le redko, saj dobljeni rezultati tudi ob predpostavki, da bi od podjetja pridobili vse potrebne podatke (ki so sicer izkazani agregirano), v večini primerov ne bi upravičili vloženega truda, poleg tega pa za takšno analizo največkrat tudi ni dovolj časa.

Druga pot, z dodajanjem revalorizacijskih postavk v nove izkaze pa je bistveno lažja. Denarne postavke so v novih izkazih že upoštevane, saj so se v prenovljenih SRS ohranile, le da niso več zbrane skupaj v revalorizacijskem izidu. Oceniti moramo samo še nedenarne postavke, kar pa ni težko: z ICŽP je potrebno revalorizirati kapital in ustrezna sredstva, rezervacije in dolgove. Iz preteklih revalorizacijskih izidov je moč točno razbrati, katera sredstva in obveznosti je proučevano podjetje v preteklosti revaloriziralo, tako da lahko dobimo dokaj natančno oceno (Dolenc,

³⁶ V letu 2002 ga podjetja niso opravila, saj apreciacija evra proti tolarju ni preseгла zakonske meje 5,5%.

³⁷ Denarne postavke so tiste terjatve in obveznosti, katerih zneski so točno določeni s pogodbo ali kako drugače, ne glede na spremembe splošne kupne moči denarja. Pri nekaterih je lahko pogodbeno določeno usklajevanje s spremembami cen. Ta del, ki je vezan na spremembe cen, je v Sloveniji sestavni del revalorizacijskega izida. Ker pa ima za posledico dejanski izdatek ali prejemek, ga moramo pri prečiščevanju izkazov upoštevati in ga ne smemo izločiti.

2002, str. 21), ki je primernejša za poglobljeno finančno analizo.

Tabela 3: Prerazporeditev postavk v izkazu poslovnega izida po prenovljenih SRS

Izkaz uspeha (stari SRS)		Izkaz poslovnega izida (novi SRS)	
A.	Čisti prihodki iz prodaje	A.	Čisti prihodki iz prodaje
± B.	Povečanje / zmanjšanje vrednosti zalog	± B.	Povečanje / zmanjšanje vrednosti zalog
+ C.	Vrednost usredstvenih lastnih proizvod. ali stor.	+ C.	Vrednost usredstvenih lastnih proizvod. ali stor.
+ Č.	Drugi prihodki iz poslovanja	+ Č1.	Drugi poslovni prihodki
= D.	Kosmati donos iz poslovanja	Č2.	Prevrednotovalni poslovni prihodki
- E.	Stroški blaga, materiala in storitev	= D.	Kosmati donos iz poslovanja
- F.	Stroški dela	- E.	Stroški blaga, materiala in storitev
- G.	Amortizacija	- F.	Stroški dela
		- G1.	Amortizacija
		G2.	Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih in osnovnih sredstvih
- H.	Odpisi obratnih sredstev	- H.	Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih
- I.	Drugi odhodki poslovanja	- I.	Drugi poslovni odhodki
= J.	Dobiček / izguba iz poslovanja	= J.	Poslovni izid (dobiček / izguba) iz poslovanja
+ K.	Prihodki na podlagi deležev iz dobička	+ K.	Finančni prihodki od deležev v dobičku
M.			
+ N.	Prihodki iz obresti in drugi prih. financiranja	+ L.	Finančni prihodki od obresti
		M.	
		N1.	Drugi finančni prihodki
		N2.	Prevrednotovalni finančni prihodki
- O.	Odpisi finančnih naložb	- O.	Finančni odhodki za obresti
- P.	Stroški obresti in drugi odhodki financiranja	- P1.	Drugi finančni odhodki
		P2.	Prevrednotovalni finančni odhodki
= R.	Dobiček / izguba iz rednega delovanja	= R.	Poslovni izid (dobiček / izguba) iz rednega delovanja
+ S.	Izredni prihodki	+ S.	Izredni prihodki
- Š.	Izredni odhodki	- Š1.	Izredni odhodki
		Š2.	Odhodki za poravnavo izgube iz prejšnjih let
		T1.	Prevrednotovalni popravek poslovnega izida
= T.	Celotni dobiček / izguba	= T2.	Celotni poslovni izid (celotni dobiček / izguba)
- U.	Davek iz dobička in drugi davki	- U.	Davek iz dobička in drugi davki
= V.	Čisti dobiček / izguba poslovnega leta	= V.	Čisti poslovni izid (čisti dobiček / izguba)

Vir: Dolenc, 2002, str. 20

4.1.2. Analiza bilance stanja

Bilanca stanja prikazuje finančni položaj podjetja v določenem trenutku, na določen dan. V tem se tudi razlikuje od izkaza poslovnega izida, ki kaže uspešnost podjetja in je sestavljen za določeno obdobje. Finančni položaj podjetja se kaže v višini in strukturi sredstev in obveznosti do virov sredstev, torej prikazuje premoženje, s

katerim podjetje v danem trenutku razpolaga, in vire financiranja, s katerimi podjetje svoje premoženje financira. Če opazujemo bilanco s finančnega zornega kota, lahko rečemo tudi, da bilanca prikazuje naložbe in vire financiranja teh naložb.

Obstaja veliko metod in pristopov k analizi bilance stanja in vsebine posameznih postavk. Na podlagi njihove absolutne in relativne velikosti ocenimo pomembnost posamezne postavke, ter s primerjavo s preteklimi leti³⁸, planom, ali sorodnimi podjetji v panogi njihovo gibanje in stanje ocenimo kot ugodno ali neugodno in na ta način skušamo identificirati šibka in močna področja proučevanega podjetja.

Banka precej pozornosti posveča vprašanju, iz katerih virov so sredstva podjetja financirana - iz kapitala ali z zadolževanjem. Čim bolj prevladuje financiranje s kapitalom, tem bolj kreditno sposobno je podjetje. Banke torej preferirajo podjetja z večinskim financiranjem sredstev s kapitalom, nizko zadolženostjo in konzervativno finančno politiko, pri kateri podjetje poleg dolgoročnih sredstev z dolgoročnimi viri financira tudi trajna kratkoročna sredstva in del začasnih kratkoročnih sredstev³⁹, saj je pri takšnem načinu financiranja sredstev možnost nastopa plačilne nesposobnosti podjetja najmanjša. To pa je v neposrednem konfliktu z zagotavljanjem čim večje dobičkonosnosti kapitala, ki jo je ob prevladujočem financiranju s kapitalom težje zagotoviti. Kapital namreč za podjetje predstavlja dražji vir financiranja, saj lastniki zahtevajo večji donos na enoto kapitala, kot ga prinaša bančna obrestna mera.

V prenovljeni bilanci stanja se med postavkami kapitala namesto revalorizacije pojavljata splošni in posebni prevrednotovalni popravek kapitala. Medtem ko se s splošnim prevrednotovalnim popravkom kapitala v prihodnjih letih verjetno ne bomo srečali, pa bo analizi posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala potrebno posvetiti precej pozornosti. Kot smo spoznali v poglavju 3.2. o prevrednotovanju gospodarskih kategorij, izvedeno prevrednotovanje sredstev zaradi okrepitve ne bremeni poslovnega izida, kot prihodek pa se lahko pojavi samo pri njegovi odsvojitvi. Prav tako poslovnega izida ne bremeni amortizacija povečane vrednosti, saj se pokriva v breme posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala. Z ozirom na to, da precej, predvsem manjših, pa tudi srednje velikih slovenskih podjetij izkazuje nezadosten obseg kapitala⁴⁰ lahko prevrednotovanje sredstev predstavlja zelo eleganten način razrešitve problema prenizkega ali celo negativnega kapitala, v kolikor ni izvedeno na pravi osnovi (prikaza resnične in poštene vrednosti), s čimer sicer SRS okrepitev pogojujejo. Namesto s pravo dokapitalizacijo s svežim kapitalom, ki bi bila pravilna rešitev nastalega problema, podjetje lahko na ta način zgolj "papirnato" poveča postavko kapitala podjetja in izboljša bilančne podatke, s tem pa skriva dejansko slabo finančno zdravje podjetja. Na ta način zavaja predvsem tiste poslovne partnerje, ki so takšnih računovodskih prijemov nevešči, lahko pa tudi tiste analitike, ki se analize lotijo preveč površno, ali pa nimajo dostopa do primerno razčlenjenih podatkov. Seveda presoja o tem, ali je bila neka okrepitev sredstev res utemeljena, ali pa je bila izvedena le z namenom navideznega izboljšanja računovodskih izkazov, še zdaleč ne bo lahka, še posebej ne v začetnih obdobjih uporabe tovrstnih določil SRS, ko bo, tako računovodjem, kot tudi revizorjem in analitikom, primanjkovalo praktičnih izkušenj.

Poleg višine kapitala je za analizo izredno pomemben tudi podatek o višini stalnih

³⁸ Pri medletni primerjavi bilančnih podatkov moramo vedno upoštevati inflacijska gibanja.

³⁹ Podrobneje o politikah financiranja na strani 9.

⁴⁰ Tako z vidika določil ZGD o minimalnem kapitalu, pa tudi z vidika določil ZFPPOd o kapitalski ustreznosti oziroma neustreznosti, in končno, glede na obseg poslovanja podjetja.

sredstev in njihovi izrabi, ter načinu njihovega financiranja. Zaželeno je, da so stalna sredstva v celoti financirana z dolgoročnimi viri, presežek dolgoročnih virov pa uporabljen za financiranje trajnih obratnih sredstev, s čimer je struktura ročnosti sredstev in zapadlosti obveznosti do virov sredstev usklajena. Pogosto pa v praksi zasledimo primere, ko podjetje celo stalna sredstva delno financira s kratkoročnimi viri, pa kljub temu normalno posluje in je plačilno sposobno. Ob podrobnejši analizi navadno ugotovimo, da podjetje med kratkoročnimi obveznostmi izkazuje bodisi obveznosti do lastnikov, bodisi kratkoročne bančne kredite, ki so dejansko dolgoročne narave, saj jih podjetje letno obnavlja. K takšni neuskklajenosti strukture ročnosti bilance stanja veliko prispevajo tudi banke same, saj zaradi medsebojnih konkurenčnih pritiskov raje kot dolgoročne kredite ponujajo kratkoročne, z bistveno nižjo obrestno mero.

Pri podjetjih, ki poslujejo z minimalnimi stalnimi sredstvi, njihovo premoženje predstavljajo večinoma terjatve in zaloge ter morebitne finančne naložbe. Analitik mora pri vseh primerih, v takšnem pa še toliko bolj, veliko mero pozornosti posvetiti vsebinski analizi teh postavk, ter z dodatnimi informacijami⁴¹ skušati oblikovati oceno o kvaliteti terjatev in zalog. Finančne naložbe, ki predstavljajo dane kredite tretjim osebam ali špekulativne nakupe vrednostnih papirjev gotovo prispevajo k povečanju tveganosti bančnih naložb v tako podjetje, še posebej če so financirane z zadolževanjem. Posebej moramo biti pozorni tudi na nenormalno povečevanje zalog⁴² in terjatev ob nespremenjeni višini ali celo upadanju prihodkov podjetja, saj to navadno kaže na podaljševanje plačilnih rokov kupcev, poslabšanje kvalitete terjatev, težave z izterjavo in kopičenje zalog, ki jih podjetje ni zmožno spraviti v promet, vse naštetu pa vodi v težave z zagotavljanjem plačilne sposobnosti.

Pomemben je tudi podatek o kratkoročnih obveznostih podjetja, njihovem gibanju ter vsebini posamezne postavke. Ni namreč vseeno, kdo so upniki podjetja. Če so med njimi tudi lastniki, lahko banka (pa tudi ostali upniki) v primeru poslabšanja finančnega položaja zahteva, da lastniki svoje kredite pretvorijo v lastniške deleže in s tem povečajo kapital podjetja ter na ta način izboljšajo strukturo virov sredstev in povečajo varnost ostalih upnikov podjetja.

4.1.3. Analiza izkaza finančnega izida

Pri sprejemanju poslovnih odločitev je poleg dobičkonosnosti in drugih koristi pomembno upoštevati tveganje plačila, kar velja še posebno za podjetja, ki razpolagajo z manjšimi obratnimi sredstvi saj je vsak večji zastoj v njihovem obračanju lahko usoden. Posel je uspešen šele takrat, ko dobimo iz poslovanja denar, in sicer več kot smo ga vanj vložili. Ne moremo se zadovoljiti le z dobički na papirju. Takšnih informacij o tveganjih plačil in drugih nevarnosti ne moremo v celoti razbrati iz temeljnih računovodskih izkazov, kot sta bilanca stanja in izkaz poslovnega izida, ki sicer odražata velikost premoženja in poslovno uspešnost podjetja, nista pa najboljša podatkovna podlaga za ugotavljanje plačilne sposobnosti oziroma sposobnosti ustvarjanja denarnih sredstev, s katerimi podjetje poravnava svoje tekoče obveznosti.

Ena temeljnih računovodskih predpostavk, na kateri temelji sestavljanje bilance

---

⁴¹ Izpis odprtih terjatev po kupcih z valutami zapadlosti, podatki o kurantnosti zalog.

⁴² Visoke zaloge na začetku sezone pomenijo pripravo na večjo prodajo, visoke zaloge na koncu sezone pa kažejo na neuspeh.

stanja in izkaza poslovnega izida, je načelo strogega upoštevanja nastanka poslovnega dogodka, ki pravi, da izkažemo stroške in prihodke ob njihovem nastanku (in ne takrat, ko prejmemo denar ali izvršimo plačilo) in jih evidentiramo v obračunskem obdobju, na katerega se nanašajo. To načelo s finančnega vidika onemogoča spremljanje tekočega finančnega položaja podjetja na podlagi standardnih računovodskih izkazov (bilance stanja in izkaza poslovnega izida), saj se poslovni dogodki evidentirajo ob nastanku, denarna sredstva pa se spremenijo šele ob resnični izvršitvi plačila. Ta razkorak je odvisen od mnogih dejavnikov in je lahko dolg tudi nekaj mesecev, vse to pa seveda vpliva na plačilno sposobnost podjetja.

Zaradi navedenih pomanjkljivosti banke, poleg finančnega stanja (stanja sredstev in obveznosti do virov sredstev) in gospodarske uspešnosti poslovanja, spremljajo tudi denarni vidik poslovanja, ki je osredotočen na spremljanje gibanja denarnih (likvidnih) sredstev in pri katerem nas zanima vpliv poslovnih dogodkov na denarne tokove, ki pomenijo spreminjanje stanja na denarnih računih podjetja.

Posebna prednost izkaza finančnega izida je tudi v neodvisnosti popravljenih finančnih tokov poslovne dejavnosti od različnih računovodskih pristopov, metod in vrednotenj, ki vplivajo na računovodske kategorije in še posebno na dobiček. S spreminjanjem stopnje ali metode amortizacije, vrednotenja zalog, oblikovanja rezerv ter ostalimi metodami bilanciranja lahko vplivamo na velikost dobička in kapitala, kar zmanjšuje pravo sliko uspešnosti in omogoča vplivanje na kazalnike v skladu s poslovno politiko podjetja. Na denarna sredstva pa takšni pristopi ne vplivajo. Čeprav izkaz finančnega izida ne ponuja informacij o pravih denarnih tokovih, pa lahko iz njega sklepamo o značilnostih poslovanja podjetja z vidika vpliva na denarna sredstva, s predelavo izkaza in z dodatnimi informacijami pa se lahko približamo dejanskim denarnim tokovom (Fekonja, 2002, str. 4).

Iz prve (neposredne) različice izkaza finančnega izida lahko ugotovljamo koliko denarja, kot najbolj likvidne oblike sredstev podjetje dejansko ustvarja s svojo prodajo in za katere namene ta denar porablja. Takšne informacije so pomembne predvsem za ocenjevanje plačilne sposobnosti in s tem povezanega tveganja poslovanja s posameznim podjetjem. Posredna metoda nam ponuja le informacije o čistih finančnih tokovih, kot pobotanih spremembah bilančnih postavk. Glede na to, da je izkaz finančnega izida izveden računovodski izkaz, se njegova analiza razlikuje od klasične analize računovodskih izkazov. Pri izkazu finančnega izida se moramo zavedati, da je že sam izkaz zasnovan kot nekakšna predstavitev (analiza) podatkov iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Izkaz finančnega izida je dinamičen izkaz, saj prikazuje spremembe statičnih postavk iz bilance stanja v posameznem obdobju, v osnovi pa izhaja iz prihodkov in odhodkov iz izkaza poslovnega izida (Fekonja, 2002, str. 6).

Tako, kot so v bilanci stanja sredstva in obveznosti do virov sredstev razčlenjena na dolgoročna in kratkoročna, oziroma so v izkazu poslovnega izida prihodki in odhodki prikazani posebej kot rezultat poslovanja, financiranja in izrednih dogodkov, so tudi v izkazu finančnega izida pritoki in odtoki ločeni na tiste, ki izhajajo iz poslovne dejavnosti, investicijske dejavnosti in dejavnosti financiranja. Prav ta delitev dejavnosti podjetja nam omogoča, da lahko ugotovimo, koliko finančnih sredstev je podjetje ustvarilo s poslovno dejavnostjo in koliko finančnih sredstev je bilo porabljeno pri investicijski dejavnosti. Naloga dejavnosti financiranja, kot tretjega sklopa finančnih tokov v izkazu finančnega izida, je vzdrževati plačilno sposobnost

podjetja in zagotavljati pokrivanje primanjkljajev iz tekočega poslovanja in rasti podjetja, kar pomeni, da je glavna naloga te dejavnosti usklajevati razlike med pritoki in odtoki ostalih dejavnosti.

Poslovna dejavnost mora ustvarjati pritoke, iz katerih se pokrivajo odtoki investicijske dejavnosti. V kolikor je razlika med pritoki pri poslovni dejavnosti in odtoki pri investicijski dejavnosti pozitivna, se bodo pri financiranju pojavljali odtoki (razen v primeru, da bi podjetje presežek ohranilo v denarni obliki in bi prišlo do povečanja denarnih sredstev v obdobju). V praksi bi to pomenilo, da je podjetje s svojo poslovno dejavnostjo ustvarilo presežek finančnih sredstev, tudi po pokritju vseh investicijskih potreb (med katere uvrščamo tudi nalaganje sredstev v finančne naložbe), čisti pritoki poslovne in investicijske dejavnosti pa so se porabili za odplačilo kreditov ali za izplačilo dividend, kar predstavlja odtok dejavnosti financiranja. Seveda lahko podjetje s poslovno dejavnostjo v posameznem obdobju ustvari tudi odtok, ti pa se morajo nato pokrivati iz pritokov investicijske dejavnosti (dezinvestiranje - kar sicer v primeru prodaj osnovnih sredstev ni preveč dobro znamenje) oziroma iz pritokov dejavnosti financiranja (novo financiranje). Primanjkljaj se seveda lahko pokriva tudi iz denarnih sredstev, ki se v tem primeru zmanjšajo (Fekonja, 2002, str. 8).

Medtem ko so pritoki poslovne dejavnosti odvisni predvsem od poslovnega rezultata ter plačevanja terjatev in obveznosti, so finančni tokovi investicijske dejavnosti (predvsem tisti povezani z osnovnimi sredstvi) bolj predvidljivi, saj ponavadi ne gre za nenadne in kratkoročne odločitve, temveč za pomembnejše investicijske projekte. Finančni tokovi dejavnosti financiranja so sicer lahko prav tako predvidljivi (zapadlost kreditov in njihovo novo najemanje), na splošno pa se ti tokovi pojavijo kot posledica dogodkov in poslovnih odločitev v drugih dejavnostih podjetja.

Iz pregleda finančnih tokov po posameznih dejavnostih lahko ugotovimo naslednje značilnosti poslovanja podjetja v določenem obdobju (Fekonja, 2002, str. 10):

1. sposobnost podjetja da ustvarja finančna (denarna) sredstva s svojo poslovno dejavnostjo (visoki čisti pritoki poslovne dejavnosti)
2. velikost investicij in njihovo financiranje (ne smemo pozabiti, da med investicijske dejavnosti uvrščamo tudi nalaganje sredstev v finančne naložbe in njihovo unovčevanje, kar ne predstavlja vedno investiranja temveč bolj upravljanje z denarjem)
3. iz katerih virov se financirajo investicije (notranji, zunanji)
4. sposobnost podjetja da odplačuje najete kredite
5. finančno stabilnost
6. razvojno fazo v kateri je podjetje (življenjski cikli)

Pri analiziranju izkaza finančnega izida po posredni metodi je potrebno upoštevati, da finančni tokovi predstavljajo le razlike med začetnimi in končnimi stanji posameznih računovodskih kategorij. Povečanja in zmanjšanja posameznih vrst finančnih sredstev se v obdobju pobotajo in kot finančni tok se prikaže le sprememba. V obdobju, ki ga proučujemo, lahko pride do velikih nihanj, vendar je za izračun finančnih tokov pomembno le začetno in končno stanje. Ne gre nam torej za ugotavljanje prometa, temveč le za strukturo finančnih sredstev in obveznosti, ki se spreminja, vse to pa ima vpliv na denarna sredstva v podjetju. Tudi čisti finančni tok iz poslovanja moramo obravnavati le kot presežek prejemkov nad izdatki pri poslovni dejavnosti (podobno kot dobiček), iz njega pa ni razviden obseg poslovanja, tako kot na primer iz prihodkov in odhodkov. Bistvo analize izkaza finančnega izida je

ugotavljanje, kako so osnovne tri dejavnosti⁴³ vplivale na denarna sredstva v posameznem obdobju.

Če uporabljamo podatke o višini pritokov iz poslovne dejavnosti za napovedovanje finančnih tokov v prihodnjih obdobjih, moramo pri analizi nepopravljenih pritokov posebno pozornost posvetiti izrednim prihodkom in izrednim odhodkom, ki vplivajo na poslovni izid in s tem tudi na finančne tokove poslovne dejavnosti. Prav te izredne postavke so lahko posledica nepredvidenih dogodkov in niso rezultat rednega delovanja podjetja. Čeprav ne moremo reči, da nikoli ne predstavljajo denarnih tokov (denarne subvencije, denarne kazni, odškodnine, izterjane odpisane terjatve iz preteklih let), pa pogosto pomenijo le obračunsko povečevanje ali zmanjševanje poslovnega izida (odprave rezervacij, odpisi obveznosti iz preteklih let, rezervacije za bodočo izgubo ali kritje izgube iz preteklih let) ali drugih nedenarnih postavk (popisni presežki osnovnih sredstev). Pri ugotavljanju in napovedovanju dolgoročnih trendov finančnih tokov pri poslovni dejavnosti izrednih postavk ne smemo vključevati v analizo, prav tako pa jih moramo izločiti pri primerjavi planiranih finančnih tokov z doseženimi (Fekonja, 2002, str. 12).

V izkazu finančnega izida prihodke in odhodke približujemo dejanskim prejemkom in izdatkom tako, da jih popravljamo za spremembe terjatev, zalog in obveznosti. Pobotane spremembe teh kategorij zato predstavljajo finančne tokove poslovne dejavnosti, ki lahko izhajajo:

1. iz povečanja ali zmanjšanja obsega poslovanja (to je razvidno iz primerjave prihodkov od prodaje proizvodov in storitev med obdobji)
2. lahko so rezultat zastavljene finančne politike upravljanja s terjatvami, obveznostmi in zalogami,
3. lahko so posledica zunanjih dejavnikov (poslabšanje plačilne sposobnosti v gospodarstvu, recesija v panogi v kateri podjetje deluje, spremembe zakonodaje...)

Praden naredimo kakršenkoli zaključek, pa je potrebno finančne tokove primerjati s preteklim obdobjem, saj so vzroki za spremembe lahko tudi v preteklih obdobjih. Povečanje stanja terjatev do kupcev v obdobju (odtoki pri poslovni dejavnosti) je lahko posledica nizkega stanja terjatev v preteklem obdobju, kar pomeni, da je v povprečju obeh obdobjih stanje terjatev na enaki ravni. Povsem enako velja za zaloge ali obveznosti iz poslovanja.

Z investicijskimi dejavnostmi razumemo pri izkazu finančnega izida tiste aktivnosti, ki povzročajo preoblikovanje denarnih (ali drugih) sredstev v osnovna sredstva ali finančne naložbe z namenom ustvarjanja bodočih dobičkov in denarnih tokov. Brez investiranja ni rasti podjetja, to pa pomeni zaostajanje za konkurenco in dolgoročno gledano propad. Obseg investicijskih dejavnosti je zato odraz tržnih možnosti in načrtov poslovanja podjetja v prihodnosti (Fekonja, 2002, str. 13).

Podatek o velikosti novih investicij v osnovna sredstva iz bilance stanja ni razviden, saj so osnovna sredstva vedno izkazana z neodpisanimi vrednostmi, ki jih zmanjšuje v obdobju obračunana amortizacija. Odtoki iz naslova povečanja osnovnih sredstev v izkazu finančnega izida pa kot zmanjšanje ne upoštevajo tako obračunane

---

⁴³ Poslovna dejavnost, investicijska dejavnost in dejavnost financiranja.

amortizacije, zato lahko iz njih ocenimo dejansko velikost investicij v obračunskem obdobju, ki predstavlja povečanje nabavnih vrednosti osnovnih sredstev. Šele primerjava novih investicij z amortizacijo nam odgovori na vprašanje o višini nadomestitvenih in razširitvenih investicij oziroma zagotavljanju enostavne in razširjene reprodukcije. Podjetje, ki dolgoročno investira manj kot obračunava amortizacije, ne vidi novih poslovnih možnosti in krči obseg svojega poslovanja, zato je potrebno pri analizi podjetja posebno pozornost posvetiti prav stopnji investiranja in zmožnostim financiranja investicijskih potreb (Fekonja, 2002, str. 14).

V izkazu finančnega izida so med investicijske dejavnosti vključeni tudi vsi dani krediti in depoziti, nakupi dolžniških vrednostnih papirjev (dolgoročnih in kratkoročnih) ter vse kapitalske naložbe v druga podjetja. Takšne odtoke in pritoke investicijske dejavnosti, ki so posledica upravljanja s presežki in primanjkljaji finančnih sredstev, je zato potrebno ločevati od pravih investicij. Iz kategorije denarnih ustreznikov lahko sklepamo o likvidnih rezervah podjetja, kar je za oceno plačilne sposobnosti pomembna informacija.

Med dejavnosti financiranja uvrščamo vse zunanje financiranje podjetja. V grobem lahko te dejavnosti razdelimo na pridobivanje in vračanje kreditov, izdajo dolžniških vrednostnih papirjev, povečanje in zmanjšanje kapitala (lastniško financiranje) ter ostala razmerja z delničarji. SRS 26 uvršča izplačane dividende med postavke dejavnosti financiranja, kljub temu da ti izdatki lahko predstavljajo tudi stroške pridobivanja kapitala in so posledica poslovanja, tako kot obresti. Izplačane dividende so v izkazu finančnih tokov po starem SRS 26 razvidne kot zmanjšanje kapitala saj temeljijo na razdelitvi prenesenih dobičkov iz preteklih let, ki so sestavni del kapitala. V novem SRS pa jih je potrebno izkazovati posebej.

Izračun čistih finančnih tokov iz poslovanja po posredni metodi temelji na seštevku čistega dobička, amortizacije in oblikovanih rezervacij. V kolikor podjetje ne ustvari dobička in ne oblikuje rezervacij, je čisti finančni tok iz poslovanja v bistvu amortizacija, ki je izkazana tudi v izkazu poslovnega izida. Velikost amortizacije je odvisna od tehnološke opremljenosti poslovnega procesa oziroma od značilnosti panoge, v kateri se posamezno podjetje nahaja. Podjetja v kapitalno intenzivnih panogah imajo več kot polovico sredstev v obliki osnovnih sredstev, ki se amortizirajo. Amortizacija v takih podjetjih zato predstavlja pomemben strošek. Delovno intenzivne panoge ne temeljijo na poslovanju z osnovnimi sredstvi, temveč na zaposlenih in njihovem znanju. Amortizacija v takšnih podjetjih ni tako visoka postavka v strukturi stroškov, kjer večina odpade na stroške dela. Takšne značilnosti panoge je potrebno upoštevati tudi pri sami analizi čistega finančnega toka iz poslovanja. Kapitalno intenzivne panoge morajo vedno ustvariti velik čisti finančni tok iz poslovanja, ki se porabi pretežno za investicijske izdatke, medtem ko v delovno intenzivnih panogah ni takšne potrebe po velikem čistem finančnem toku, saj ta ne bo namenjen za investicije, temveč za odplačevanje dolgov, dividende in druge namene.

Izkaz finančnega izida praviloma ni namenjen ugotavljanju gospodarske uspešnosti poslovanja, temveč analizi finančnega stanja in finančnega rezultata. Tu se ukvarjamo s prитоki in odtoki finančnih sredstev v podjetje ter finančno strukturo aktive in pasive. Ker se izkaz finančnega izida po posredni metodi navadno sestavlja le enkrat letno (ob koncu leta, lahko pa tudi med letom, če sta pripravljeni bilanca

stanja in izkaz poslovnega izida), lahko iz njega razberemo le dolgoročno finančno stanje in predvidevamo dolgoročno sposobnost podjetja za ustvarjanje finančnih sredstev.

Analiza finančnega izida nam lahko pomaga pri (Fekonja, 2002, str. 17):

1. oceni tveganja, da podjetje ne bo uspelo poravnati svojih obveznosti, še posebej če bi prišlo do večjega upada prodaje,
2. oceni zmožnosti, da podjetje financira poslovanje z notranjimi viri, v kolikor bi nastale težave pri zunanjem financiranju,
3. oceni finančne prilagodljivosti v smislu doseganja zastavljene politike financiranja,
4. oceni tveganja, da ne bo prišlo do izplačila dividend v pričakovanih zneskih.

4.2. Analiza na podlagi izračuna kazalnikov

Namen oblikovanja kazalnikov je standardizacija oziroma poenotenje načina analiziranja in predstavitev razmerij med postavkami, ki so vsebinsko smiselna pri ugotavljanju uspešnosti in vzrokov za uspešnost ali neuspešnost poslovanja podjetij (White, Sondhi, Fried, 1994, str. 202). Analiza s pomočjo računovodskih kazalnikov sicer ne ponuja takojšnjih odgovorov na čisto vsa vprašanja, ki si jih v procesu proučevanja poslovanja podjetja zastavljamo, predstavlja pa osnovo, na podlagi katere se lahko lotimo bolj poglobljene analize.

Postavi se vprašanje izbora kazalnikov. Na podlagi postavk v računovodskih izkazih se jih lahko izračuna veliko, v praksi širši izbor vsebuje štirideset do šestdeset kazalnikov, vendar vsi niso enako pomembni za vse interesne skupine, ki obkrožajo podjetje (Mramor, 1997, str. 396).

V SRS je opredeljenih dvainšestdeset računovodskih kazalnikov. Glede izbora kazalnikov in opredelitve njihove informacijske vrednosti ni splošnega recepta, zato jih je smiselno proučevati v času in v primerjavi s sorodnim podjetjem ali s povprečjem panoge. S kazalniki lahko opravimo dve vrsti analiz (Kavčič, 2001, str. 24):

1. **Analiza trenda.** Z analizo trenda ugotavljamo gibanje kazalnika za daljše obdobje.
2. **Primerjalna panožna analiza.** Primerjamo vrednost kazalnika posameznega podjetja z vrednostmi istovrstnih kazalnikov drugih podjetij.

4.2.1. Kazalniki kot jih opredeljuje novi SRS 29

Računovodski kazalniki so oblikovani tako, da predstavljajo razmerja med izbranimi postavkami računovodskih izkazov. Kazalniki v SRS so razdeljeni glede na vsebino pojavov in upoštevajo potrebe finančnega in gospodarskega načina presojanja.

Računovodski kazalniki so razvrščeni v osem skupin (Kavčič, 2001, str. 25-32):

1. **Temeljni kazalniki stanja financiranja (vlaganja).** S temi kazalniki ugotavljamo razmerja na pasivni strani bilance stanja (navpično analizo obveznosti do virov sredstev) in ugotavljamo način financiranja premoženja podjetja. Način financiranja vpliva na finančno tveganje in na dobičkonosnost podjetja. Dobičkonosnost podjetja se poveča, če podjetje uporablja cenejše vire

financiranja. Ponavadi se kot cenejši vir financiranja omenja dolg, saj lastniki zahtevajo večjo dobičkonosnost vložkov v podjetja kot vložkov v banke. Financiranje s kapitalom je razmeroma dražji vir načina financiranja po drugi stani pa zagotavlja večjo varnost naložb upnikov in stabilnost donosov lastnikov.

2. **Temeljni kazalniki stanja investiranja (naložbenja).** Kazalniki kažejo razmerja na aktivni strani bilance stanja (navpična analiza sredstev). Omogočajo presojo ugodnosti sestave sredstev podjetja s prikazom deleža posamezne vrste v vseh sredstvih. Kazalniki investiranja so pomembni predvsem za notranje (pri investicijskih odločitvah) in manj za zunanje uporabnike. Vrednost kazalnikov je odvisna predvsem od značilnosti podjetja (kapitalske ali delovne intenzivnosti), zato so ti kazalniki zelo odvisni od panoge podjetja.
3. **Temeljni kazalniki vodoravnega finančnega ustroja.** Kazalnike izračunamo iz postavk na aktivni in pasivni strani bilance stanja. Kazalniki prikazujejo, kako je financirano premoženje podjetja in ali je sestava financiranja prilagojena sestavi sredstev. Velikosti kazalnikov bistveno vplivajo na (kratkoročno in dolgoročno) plačilno sposobnost podjetij. Ker bilanca stanja prikazuje sredstva in obveznosti do virov sredstev na določen dan, se lahko stanje naslednji dan že bistveno spremeni. Avtorja (Brigham, Houston, 1998, str. 495) opredeljujeta, da lahko podjetje pri financiranju sredstev izbira med tremi politikami in sicer politiko izenačevanja ročnosti, agresivno politiko in konzervativno politiko (glej stran 9). Pri agresivni politiki ima podjetje najmanjše stroške financiranja, hitreje lahko pridobiva vire, vendar tvega nastanek plačilne nesposobnosti zaradi zapadlosti dolgov pred unovčenjem sredstev.
4. **Temeljni kazalniki obračanja.** Prikazujejo, koliko prihodkov ustvari podjetje z nekimi sredstvi oziroma kolikokrat se neka sredstva v podjetju spremenijo v denar. Osnova za izračun so postavke bilance stanja (dveh zaporednih obdobj) in poslovnega izida. Obračanje kaže na kakovost ravnanja s sredstvi podjetja. Čim večja je vrednost posameznega kazalnika, tem hitreje se obračajo sredstva. Obračanje sredstev vpliva na uspešnejše poslovanje in čimhitrejše je, tem manj sredstev potrebuje podjetje za doseg nekega zneska prihodkov. Vendar moramo upoštevati, da je hitrost obračanja različnih vrst sredstev različna in je primerljiva med sorodnimi podjetji.
5. **Temeljni kazalniki gospodarnosti.** Predstavljajo kazalnike poslovne uspešnosti, saj pojasnjujejo dosežene prihodke glede na odhodke. Večja ko je vrednost teh kazalnikov, bolj je podjetje uspešno.
6. **Temeljni kazalniki dobičkonosnosti.** Za kazalnike je značilno, da imajo v števcu izid in v imenovalcu vložek, zato je potrebno imenovalec prilagoditi (izračun povprečij). Kazalniki so izmed vseh najbolj uporabni za računovodsko analizo. Z njimi lahko pridobimo vpogled v poslovanje podjetij kot celote in predstavljajo izhodišče za izdelavo načrtov.
7. **Temeljni kazalniki dohodkovnosti.** Kazalniki prikazujejo, kako je med posamezne deležnike podjetij (zaposlenci, lastniki, država) razdeljen dohodek (seštevek dobička, stroškov plač, vračunanih obresti in vračunanih dajatev). Prikazujejo tudi koliko je podjetje uspešno v zvezi s prejemki, ki jih dobivajo zaposlenci (povprečni mesečni čisti osebni dohodek).
8. **Temeljni kazalniki finančne tokovnosti.** Ti kazalniki so novost v SRS in se navezujejo na izkaz finančnega izida. Kazalniki prikazujejo razliko med pritoki in

odtoki pri posamezni dejavnosti podjetja (poslovanju, investiranju, financiranju).

Kazalnikov je veliko in podjetja oziroma analitiki jih izberejo glede na posebnosti poslovanja in objektivne možnosti merjenja, ki jih določa predvsem stopnja razvitosti informacijskega sistema v podjetju. Način izračuna kazalnikov je zgolj opisno zapisan, zato se bodo v praksi zaradi poenostavljanja kot osnove uporabljale različne gospodarske kategorije, ker nekatere postavke niso neposredne razvidne iz računovodskih izkazov in njihova uporaba v izračunu kazalnikov zahteva prilagoditve. (Kavčič, 2001, str. 33). Poimenovanja kazalnikov se v praksi slovenskih podjetij precej razlikujejo, ravno tako poimenovanja v strokovni literaturi; zato bi bilo dobro, da se poenoti poimenovanje temeljnih kazalnikov poslovanja, do koder pa nas kljub novim standardom čaka še dolga pot.

Novost v določilih SRS 30 je opredelitev enajstih računovodskih kazalnikov, ki so obvezna sestavina prilog k letnim računovodskim izkazom pri zunanjem poročanju, s čimer se je poenotil nabor kazalnikov za zunanje uporabnike (prikazani so v tabeli 4). Izbrani kazalniki omogočajo predstavitev poslovanja podjetja, s pomočjo izraženih razmerij postavk računovodskih izkazov. Obveznost prikazovanja v letnih poročilih velja od leta 2002. Uvedba obveznih računovodskih kazalnikov pri zunanjem poročanju bo omogočala hitrejšo in lažjo primerjavo uspešnosti poslovanja podjetja, predvsem glede na poslovne rezultate drugih podjetij ob pogoju, da bodo načini izračuna in vsebine postavk med seboj primerljive.

Tabela 4: Obvezni računovodski kazalniki po SRS 30

KAZALNIK	POIMENOVANJE	NAČIN IZRAČUNA
stanja financiranja (vlaganja)	stopnja lastniškosti financiranja	Kapital / Obveznosti do virov sredstev
stanja financiranja (vlaganja)	stopnja dolgoročnosti financiranja	Vsota kapitala in dolgoročnih dolgov (skupaj z dolgoročnimi rezervacijami) / Obveznosti do virov sredstev
stanja investiranja (naložbenja)	stopnja osnovnosti investiranja	Osnovna sredstva (po neodpisani vrednosti) / Sredstva
stanja investiranja (naložbenja)	stopnja dolgoročnosti investiranja	Vsota osnovnih sredstev (po neodpisani vrednosti), dolgoročnih finančnih naložb in dolgoročnih poslovnih terjatev / Sredstva
vodoravnega finančnega ustroja	koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev	Kapital / Osnovna sredstva (po neodpisani vrednosti)
vodoravnega finančnega ustroja	koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti (hitri koeficient)	Likvidna sredstva / Kratkoročne obveznosti
vodoravnega finančnega ustroja	koeficient pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti (pospešeni koeficient)	Vsota likvidnih sredstev in kratkoročnih terjatev / Kratkoročne obveznosti
vodoravnega finančnega ustroja	koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti (kratkoročni koeficient)	Kratkoročna sredstva / Kratkoročne obveznosti
gospodarnosti	koeficient gospodarnosti poslovanja	Poslovni prihodki / Poslovni odhodki
dobičkonosnosti	koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala	Čisti dobiček v poslovnem letu / Povprečni kapital (brez čistega poslovnega izida poslovnega leta)
dobičkonosnosti	koeficient dividendnosti osnovnega kapitala	Vsota dividend za poslovno leto / Povprečni osnovni kapital

Vir: SRS, 2002, str. 221

4.2.2. Izbor kazalnikov za potrebe finančne analize

4.2.2.1. Kazalniki plačilne sposobnosti

SRS 29 naslednje tri kazalnike obravnava v sklopu temeljnih kazalnikov vodoravnega finančnega ustroja.

$$1. \quad \text{Kratkoročni koeficient} = \frac{\text{kratkoročna sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

Ta kazalnik je zelo grob indikator sposobnosti podjetja, da sevisira svoje tekoče obveznosti. V splošnem sicer velja, večji kot je ta kazalnik, večja je verjetnost, da bo podjetje lahko plačalo svoje tekoče obveznosti in se na ta način izognilo izgubi zaradi plačilne nesposobnosti. Kljub temu pa to še ne pomeni, da se z večjo vrednostjo kazalnika avtomatično poveča tudi plačilna sposobnost podjetja, saj so v števcu kazalnika upoštevana vsa kratkoročna sredstva, ne glede na njihovo obliko (torej tudi zaloge in terjatve). Previsoka vrednost tega kazalnika lahko pomeni neučinkovito uporabo kapitala. V literaturi (Brigham, Houston, 1998, str. 597) se omenja vrednost 2 kot najnižja, vendar je v praksi ta vrednost različna glede na panogo podjetja, višino inflacije (višja kot je inflacija, nižji je povprečni kazalnik), pa tudi glede na druge splošne pogoje poslovanja v državi.

$$2. \quad \text{Pospešeni koeficient} = \frac{\text{vsota likvidnih sredstev in kratkoročnih terjatev}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

Gre za bolj konzervativen indikator sposobnosti poravnavanja tekočih obveznosti kot je kratkoročni koeficient, vendar je tudi na podlagi tega kazalnika težko ocenjevati plačilno sposobnost podjetja, saj ni nujno, da kratkoročne terjatve, ki jih vključuje števec kazalnika, dospejo v plačilo v enakih rokih, kot kratkoročne obveznosti. Običajno se kot mejna vrednost navaja 1 (Mramor, 1999, str. 327), vendar je ravno tako odvisna od istih faktorjev, kot vrednost kratkoročnega koeficienta (seveda z manjšim vplivom).

$$3. \quad \text{Hitri koeficient} = \frac{\text{denar} + \text{kratkoročne vloge} + \text{prodajljivi tržni papirji}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

Hitri koeficient je od vseh treh obravnavanih kazalnikov najbolj konzervativen, saj zalog in kratkoročnih terjatev v števcu ne upošteva. Na njegovo povprečno vrednost v glavnem vplivajo isti faktorji kot na prejšnja dva in to še z večjo jakostjo. Nekih standardnih mejnih vrednosti ni, zato ga je potrebno primerjati z vrednostjo v preteklosti in s povprečjem v panogi. Slabost kazalnika je ta, da primerja stanje hitro unovčljivih sredstev v nekem trenutku s kratkoročnimi obveznostmi, ki dospejo v plačilo v obdobju enega leta. Pomanjkljivost, ki je skupna vsem trem kazalnikom, je predvsem ta, da temeljijo na preteklih podatkih, in sicer na stanju posameznih kategorij v določenem trenutku, zato je njihova uporabnost pri proučevanju plačilne sposobnosti podjetja, ki je dinamična kategorija, zelo omejena.

4.2.2.2. Kazalniki upravljanja z aktivom

SRS 29. koeficienta obračanja terjatev in zalog obravnava med temeljnimi kazalniki

obračanja. Iz niju sta izvedena kazalnika dnevi vezave zalog in dnevi vezave terjatev.

$$1. \quad \text{Koeficient obračanja terjatev do kupcev} = \frac{\text{prejemki od kupcev v letu dni}}{\text{povprečno stanje terjatev do kupcev}}$$

Višji kot je ta kazalnik, manj časa (v povprečju) preteče med prodajo in plačilom. Problem tega kazalnika in tudi vseh ostalih kazalnikov obračanja je, da imamo podatek samo o stanju, navadno na začetku in na koncu leta, kar je dosti nenatančno. Kazalnik je smiselno primerjati s preteklostjo in panogo (pogojno z gospodarstvom kot celoto).

$$2. \quad \text{Dnevi vezave terjatev do kupcev} = \frac{365}{\text{koeficient obračanja terjatev do kupcev}}$$

Kazalnik nam izraža povprečno število dni po katerih so terjatve do kupcev poplačane. Običajno velja, da kolikor je ta povprečni rok plačila daljši od dogovorjenega, tem večja je verjetnost, da določene terjatve ne bodo poplačane.

$$3. \quad \text{Koeficient obračanja zalog} = \frac{\text{prodani proizvodi v letu dni}}{\text{povprečna zaloga proizvodov}}$$

Prodani proizvodi in povprečna zaloga so vrednoteni po proizvodjalnih stroških. Višji koeficient obračanja zalog običajno pomeni boljšo plačilno sposobnost in prodajo (v primerjavi s preteklostjo in panogo). Vendar v nekaterih (bolj redkih) primerih previsok koeficient obračanja zalog lahko pomeni tudi izgube zaradi premajhnih zalog, prenizek kazalnik pa namerno povečanje zalog zaradi pričakovanih pomanjkanj določenega blaga.

$$4. \quad \text{Dnevi vezave zalog} = \frac{365}{\text{koeficient obračanja zalog}}$$

Kazalnik nam izraža povprečno število dni v katerih se zaloge obrnejo.

Naslednja dva kazalnika v SRS 29 nista posebej obravnavana se pa v finančni analizi pogosto uporabljata.

$$5. \quad \text{Prihodki od prodaje na obratni kapital} = \frac{\text{prihodki od prodaje}}{\text{letno povprečje (krat. sr. - krat. obv.)}}$$

Presežek obratnih sredstev nad kratkoročnimi obveznostmi⁴⁴ nam po eni strani kaže stopnjo zavarovanja obstoječih kreditodajalcev in s tem finančno stabilnost v obliki plačilne sposobnosti. Razmerje med prihodki od prodaje in obratnim kapitalom pa nam pokaže učinkovitost uporabe obratnega kapitala. Načeloma višji koeficient pomeni boljše poslovanje, vendar previsok koeficient lahko pomeni tudi določeno stopnjo tveganja plačilne nesposobnosti.

$$6. \quad \text{Prihodki od prodaje na aktivo} = \frac{\text{prihodki od prodaje}}{\text{letno povprečje aktive}}$$

Kazalnik je splošno merilo sposobnosti podjetja, da učinkovito posluje s sredstvi, to je, da ustvarja prihodke od prodaje. Uporabljamo ga samo v primerjavi znotraj panoge in ga ocenjujemo skupno z drugimi kazalniki upravljanja z aktivo. V splošnem velja, hitrejše kot je obračanje, manj je vezanih sredstev, in manj potrebnih virov financiranja.

---

⁴⁴ V bančni oziroma finančni terminologiji ga imenujemo obratni kapital.

4.2.2.3. Kazalniki upravljanja s pasivo

SRS 29 naslednja dva kazalnika obravnava med temeljnimi kazalniki stanja financiranja.

$$1. \text{ Stopnja dolžniškosti financiranja} = \frac{\text{dolgovi}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$$

Gre za splošni kazalnik varnosti naložb upnikov v podjetje in finančne moči podjetja - stabilnost donosov za lastnike. Čim manjši je ta kazalnik, tem večja je finančna moč podjetja (in varnost upnikov, da bodo dobili obresti in vrnjene kredite), vendar premajhna vrednost tega kazalnika lahko pomeni neracionalno financiranje podjetja z dražjim lastniškim kapitalom. V preteklosti je predstavljala vrednost 0,50 mejno vrednost tega kazalnika, vendar je razvoj financ razveljavil to pravilo. Ustrezna je primerjava s preteklostjo in panogo (Mramor, 1999, 327).

$$2. \text{ Koeficient dolgovno - kapitalskega razmerja} = \frac{\text{dolgovi}}{\text{kapital}}$$

Bolj ozko usmerjen kazalnik finančne moči podjetja (varnosti naložb upnikov v podjetje - čim višji je, tem večje je tveganje upnikov). Nizka vrednost tega kazalnika običajno odraža finančno varnost podjetja in večjo sposobnost najemanja novih kreditov, vendar hkrati običajno tudi pomeni nižjo dobičkonosnost lastniškega kapitala od možne.

Naslednji kazalniki v SRS 29 niso posebej obravnavani.

$$3. \text{ Pokritje dospelih dolgoročnih kreditov} = \frac{\text{čisti dobiček} + \text{amortizacija}}{\text{odplačila dolgoročnih kreditov}}$$

Vsota čistega dobička in amortizacije predstavlja oceno denarnega toka iz poslovanja in ta denarni tok je primeren za odplačilo dolgoročnih kreditov in seveda tudi vir za izplačilo dividend lastnikom. Kazalnik nam tako pokaže zmožnost podjetja odplačevati dolgoročne dolgove (varnost kreditodajalcev) in je hkrati tudi indikator možnega obsega najetja dolgoročnih kreditov. Financiranje novih investicij s krediti pa seveda omogoči večja izplačila čistega dobička lastnikom.

$$4. \text{ Multiplikator obresti} = \frac{\text{dobiček iz poslovanja}}{\text{plačane obresti}}$$

Komplementarno prejšnjemu kazalniku nam ta pokaže zmožnost podjetja poravnati dospel obresti. Čim višji je ta kazalnik, tem manjša je verjetnost, da obresti ne bodo plačane in tem večja je tudi sposobnost za najemanje novih kreditov.

$$5. \text{ Koeficient obračanja obvez. do dob.} = \frac{\text{ocena stroškov prodanih proizvodov}}{\text{povprečne letne obveznosti do dob.}}$$

Kazalnik nam da vsebinsko enako informacijo kot kazalnik obračanja terjatev do kupcev s to razliko, da tokrat opazujemo obračanje obveznosti do dobaviteljev.

$$6. \text{ Dnevi vezave obvez. do dobaviteljev} = \frac{365}{\text{obračanje obveznosti do dobaviteljev}}$$

Kazalnik kaže povprečno število dni v katerih so bili plačani računi dobaviteljem.

$$7. \text{ Obratni kapital na dolgoročni dolg} = \frac{\text{kratk. sred.} - \text{kratk. obvez.}}{\text{dolgoročni dolg}}$$

Čim večji je ta kazalnik, tem večji delež osnovnih sredstev je financiranih z lastniškim kapitalom, zato je varnost upnikov in stabilnost poslovanja večja. Negativna vrednost kazalnika pomeni, da se poleg zalog tudi del dolgoročnih sredstev financira iz kratkoročnih virov, kar pomeni veliko tveganje za upnike in tudi lastnike (večje nihanje donosnosti in tveganje izgube zaradi plačilne nesposobnosti).

4.2.2.4. Kazalniki dobičkonosnosti

SRS 29 prva dva kazalnika obravnava med temeljnimi kazalniki gospodarnosti, druga dva pa med temeljnimi kazalniki dobičkonosnosti:

1. Stopnja dobičkovnosti prihodkov = $\frac{\text{dobiček}}{\text{prihodki}}$
2. Stopnja čiste dobičkovnosti prihodkov = $\frac{\text{čisti dobiček}}{\text{prihodki}}$
3. Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala = $\frac{\text{čisti dobiček poslovnega leta}}{\text{povprečni kapital (brez č.d. pos. I.)}}$
4. Koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev = $\frac{\text{čisti dobiček} + \text{plačane obresti}}{\text{povprečna sredstva}}$

Za vse štiri zgoraj naštetе kazalnike velja, višji kot je kazalnik, boljše je poslovanje podjetja. Kazalnika dobičkonosnosti aktive in kapitala sta v osnovi sicer bolj zanimiva za lastnike podjetja oziroma njegovo upravo, čeprav po drugi strani prinašata tudi za banko pomemben podatek o tem, ali bo podjetje tudi po dodatni finančni zadolžitvi sposobno vrniti dolgove.

4.2.2.5. Drugi kazalniki

SRS 29 prvi kazalnik obravnava v skupini temeljnih kazalnikov stanja financiranja. Naslednjih dveh kazalnikov ta standard ne obravnava, ju pa pogosto uporabljamo pri presoji kreditne sposobnosti podjetja.

1. Stopnja lastniškosti financiranja = $\frac{\text{kapital}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$

V grobem predstavlja delež kapitala med vsemi viri. Pri tem lahko iz kapitala izločimo nerazporejen dobiček tekočega leta, števec pa povečamo za dolgoročne rezervacije, ki v danem trenutku niso obveznost do upnikov, lahko pa to v prihodnosti postanejo.

Standardna vrednost tega kazalnika je približno 50%, dejansko potrebna vrednost kazalnika v odvisnosti od strukture aktive pa je različna (Mramor, 1999, str. 327). Primerna finančna moč namreč zagotavlja dolgoročno plačilno sposobnost in zmanjšuje poslovno tveganje, tako za podjetje samo, kot tudi za njegove upnike (banko). Upnikom zmanjšuje tveganje, da njihove terjatve ne bodo plačane. Podjetje z zadovoljivo stopnjo finančne varnosti bo lažje preneslo negativne vplive in nepričakovane tržne pretrese, saj bo posledice lažje saniralo. Podjetje z nezadostnim kapitalom se hitreje potopi v neugodnih razmerah, saj nima ustreznih rezerv za nevtraliziranje negativnih impulzov. Večje poslovno tveganje (zaostrovanje konkurence, tečajna nihanja, nestabilne prodajne poti in nabavne cene...) zahteva višjo stopnjo lastniškosti financiranja (finančne varnosti).

2. Stopnja samofinanciranja = $\frac{\text{kapital}}{\text{kapital}}$

Iz teorije izhaja, da naj bi podjetje s kapitalom pokrivalo 80% dolgoročno vezanih sredstev z zalogami vred. Po izkušnjah ta kriterij doseže zelo malo podjetij (Mramor, 1999, str. 328).

$$3. \quad \text{Kreditna sposobnost} = \frac{\text{kapital} + \text{dolgoročne obveznosti}}{\text{stalna sredstva} + \text{dogoročne terjatve}}$$

Podjetje, ki izpolnjuje kriterij (večji ali enak 1) lahko prevzema kreditne obveznosti. Če je vrednost kazalnika nižja od 1, to pomeni, da podjetje dolgoročno vlaganja financira s kratkoročnimi viri, kar lahko podjetje privede v težave z zagotavljanjem plačilne sposobnosti. Vrednost kazalnika enaka 1 kaže na uravnoteženo horizontalno strukturo bilance stanja (Mramor, 1999, str. 328).

4.3. Omejitve računovodskih informacij

Računovodske informacije so le ena od informacij o podjetju in skupaj z drugimi informacijami podajajo celotno sliko. Pomembnejše omejitve, povezane z informacijami v računovodskih izkazih, so (Korošec, 2002, str. 48):

1. **Vrednostno izražanje** - računovodske informacije se razlikujejo od drugih, ker so izražene vrednostno v denarnih enotah. Pri večini dogodkov in kategorij je tak način prikazovanja možen, kljub temu pa obstaja tudi nekaj informacij ali dogodkov, ki jih vrednostno ne moremo izraziti.
2. **Temeljijo na ocenah** - pri oblikovanju računovodskih informacij in poslovnih dogodkov računovodske postavke predstavljajo ocene, ki temeljijo na računovodskih pravilih in dogovorih. Še vedno je nekaj področij, kjer je odločilna osebna presoja računovodje oziroma vodstva podjetja. Zato se povečuje vloga revizorjev in njihovih ugotovitev pri presoji različnih interpretacij.
3. **Podatki o preteklosti** - računovodski izkazi zagotavljajo predvsem informacije o preteklem poslovanju podjetja, zato se povečujejo zahteve uporabnikov za izboljšanje informacij o načrtovanih računovodskih izkazih.

Za učinkovito odločanje so potrebne čimbolj sprotne informacije, vendar je zaradi narave računovodskega dela, ki poslovne dogodke najprej ovrednoti, zamik med nastankom in prikazovanjem poslovnih dogodkov neizbežen. S prenovo SRS in ZGD je bil podaljšan rok za oddajo zaključnih računov do 31. marca, rok za oddajo revidiranih izkazov pa do 31. avgusta. To je razlog, da so podatki iz temeljnih računovodskih izkazov v javno dostopnih bazah še kasneje na razpolago, zaradi starosti podatkov, pa za zunanje uporabnike, ki nimajo možnosti od svojih poslovnih partnerjev pridobiti medletnih podatkov, tudi manj uporabni in zanesljivi. Poleg tega mora računovodstvo številne poslovne dogodke agregirati v računovodske kategorije, kar lahko onemogoča vpogled v podrobnosti, ki bi obogatile računovodske izkaze z dodatnimi informacijami.

4.3.1. Izrazna moč računovodskih izkazov

Z izrazno močjo računovodskih izkazov razumemo njihovo večjo ali manjšo povednost, ki se kaže v stopnji njihove koristnosti uporabnikom. Avtor Turk opredeljuje, da je koristnost računovodskih izkazov odvisna od dveh pogojev (Bergant, 1997, str. 366): vsebinsko morajo ustrezati potrebam uporabnikov in sestavljeni morajo biti pravočasno glede na potrebe uporabnikov. Izrazna moč

računovodskih izkazov lahko opredeljujemo glede na raven kakovosti, ki naj bi jih imele računovodske informacije v posameznih računovodskih izkazih (Čarman Poberaj, 2002, str. 62):

1. **Bilanca stanja** - Ustreznost bilance stanja se povečuje s postopnim prehajanjem merjenja postavk sredstev in obveznosti do njihovih virov od izvirne vrednosti k poštenu vrednosti. Problem zanesljivosti se zmanjšuje z ustreznimi razkritji; preverljivost in zanesljiva predstavitev pa omogočata, da si uporabnik sam ustvari oceno o stopnji nevtralnosti računovodskih informacij. Primerljivost poročanja v bilanci stanja je lahko zmanjšana zaradi vplivov različnih okvirov računovodskega poročanja (uvajanje novih računovodskih standardov in morebitne spremembe računovodskih usmeritev in ocen).
2. **Izkaz poslovnega izida** - Izrazna moč izkaza poslovnega izida je manjša, ker predstavitev prihodkov po načelu nastanka poslovnih dogodkov pomeni, da je njihova predstavitev zaradi zbiranja v časovnem obdobju povezana z določenimi predpostavkami, odvisnimi od okvirov računovodskega poročanja (računovodskih usmeritev in ocen), kar povzroča, da sta zanesljivost in ustreznost računovodskih informacij manjši kot v bilanci stanja. Tudi primerljivost, ki jo zagotavljajo informacije iz izkaza poslovnega izida, je manjša od primerljivosti informacij iz bilance stanja, ker je sorazmerni vpliv sprememb (računovodskih usmeritev, ocen) na izkaz poslovnega izida večji od njihovega vpliva na posamezne postavke bilance stanja⁴⁵.
3. **Izkaz finančnega izida** - Izkaz finančnega izida omogoča večjo zanesljivost in primerljivost računovodskih informacij. Ustreznost (v njenem okviru pa zlasti pravočasnost) bi zelo povečali s pripravljanjem izkaza finančnih tokov po neposredni metodi.

Za izboljšanje izrazne moči računovodskih izkazov sta v načelu možni dve poti (Bergant, 1997, str. 372) in sicer podrobnejši prikaz bilančnih postavk ter ustrezna pojasnila k računovodskim izkazom. Pri oceni izrazne moči informacij na osnovi računovodskih izkazov je treba upoštevati zlasti naslednja dejstva, da (Bergant, 1997, str. 378):

1. računovodski izkazi podajajo nujno potrebne informacije za spoznavanje, analiziranje in uspešno odločanje v podjetju, zato ni smiselno površno obravnavanje;
2. lahko analiziranje samo računovodskih izkazov, zlasti izkaza poslovnega izida, omejuje oceno položaja na kratkoročni vidik, ki je lahko tudi napačna;
3. je računovodske izkaze potrebno analizirati v medsebojni povezavi in jih tako tudi obravnavati, ker si le tako lahko ustvarimo sliko o podjetju;
4. računovodsko izražene informacije niso zadostne za celovito oceno o poslovanju in položaju podjetja (v računovodskih poročilih ni informacij o tehnološkem razvoju podjetja, znanju in sposobnosti zaposlenih, informacij o zadovoljevanju ekoloških in kakovostnih standardov);
5. iz računovodskih izkazov ni možno oblikovati informacij o izvenbilančnem položaju podjetja;
6. računovodski okviri zaostajajo za trendi na drugih področjih poslovanja;

---

⁴⁵ čeprav se zaradi izkazovanja dobička poslovnega leta ti vplivi iz izkaza poslovnega izida na ta način neposredno vnašajo tudi v bilanco stanja.

7. vedno bodo obstajale razlike med računovodskim in finančnim vidikom poslovanja
8. računovodski izkazi pogosto predstavljajo bolj konzervativen pogled na podjetje.

4.3.2. Izrazna moč računovodskih kazalnikov

Pri analiziranju poročil o poslovanju in načrtih podjetja je pri uporabi računovodskih kazalnikov potrebna previdnost (White, Sondhi, Fried, 1994, str. 231-232):

1. kazalniki lahko navajajo k napačnim odločitvam, saj temeljijo na preteklih podatkih, ki so bili doseženi v drugačnih pogojih poslovanja, kot so tisti, v katerih bo podjetje poslovalo v prihodnje;
2. upoštevanje absolutne velikosti kazalnikov ne daje zanesljivih informacij o uspešnosti; analizirati je treba gibanje posameznih kazalnikov in jih primerjati s sorodnimi podjetji oziroma povprečjem v panogi;
3. posameznim kazalnikom ne smemo pripisovati prevelike teže; uporabljati jih moramo v povezavi z drugimi, ker noben izmed kazalnikov ni popoln;
4. ne moremo na splošno trditi, da je neka vrednost kazalnika dobra ali slaba;
5. pomanjkljivost izračuna kazalnikov je lahko v tem, da se računajo na podlagi "statičnih" postavk, izraženih v nekem trenutku. Pri nekaterih kazalnikih je potrebno upoštevati povprečna stanja in ne le na primer stanja postavk iz bilance stanja ob koncu poslovnega leta.

Preveliko osredotočenje na klasična računovodska merila ima lahko naslednje slabosti pri delovanju managementa (Helfert, 1994, str. 523):

1. preveliko motiviranost za doseg kratkoročnih ciljev;
2. izbirajo se le tisti naložbeni projekti, katerih donos je kratkoročno največji;
3. daje se prednost tistim naložbam, katerih učinki so enostavneje merljivi;
4. navajajo se obsežnejše naložbe, ki jih je lažje vrednotiti; manj pa razvojni projekti, ki jih je težje vrednotiti;
5. podjetjem z močno premoženjsko osnovo (naravni viri, blagovna znamka in drugo) se dovoljuje neučinkovito poslovanje z neizkoriščenimi potenciali, dokler je poslovni izid zadovoljiv.

4.3.3. Vpliv kreativnega računovodstva

Pri sestavljanju računovodskih izkazov se v praksi velikokrat dogaja, da se uporabljajo kreativni prijemi pri sestavljanju računovodskih izkazov. V strokovni literaturi se pojem kreativnega računovodstva označuje s pozitivnim in negativnim prizvokom. Pojem kreativno računovodstvo s pozitivnim prizvokom označuje uporabo inovativnega delovanja, uresničevanja izvirnih zamisli, ki pa še vedno prikazujejo resnično in pošteno stanje premoženja v podjetju. Uporabljajo se predvsem takrat, ko še ne obstajajo druge metode za evidentiranje poslovnih dogodkov (Samuels et. al., 1995, str. 369). Ne glede na to pa se pri uporabi izraza "kreativno računovodstvo" običajno zazna negativen prizvok. S tem izrazom označujemo vsako računovodsko metodo, ki ne ustreza splošno priznani praksi ali predpisanim zakonskim določilom, načelom in računovodskim standardom. Tako pripravljena informacija navadno bolj predstavlja želeno kot pa resnično stanje. Gre za proces manipuliranja z računovodskimi postavkami ali prirejanje poslovnih dogodkov ob izrabljanju nepopolnosti predpisov (Harrington, 1993, str. 59).

V računovodskih izkazih se pojavljajo nepravilnosti, ki jih glede na namen lahko opredelimo kot napake ali prevare. Govorimo o nepravilnostih, ki so lahko nastale po pomoti oziroma nenamerno ali pa jih namerno povzroči vodstvo podjetja. V literaturi je naštetih veliko razlogov za uveljavljanje kreativnih prijemov. Gorenc navaja tri poljudne razloge, ki poskušajo razložiti vzrok nastanka prevar (Gorenc, 1999, str. 34).:

1. ker se izplača,
2. ker je preprosto in
3. ker je malo verjetno, da bo prevara odkrita

Večina razlogov izhaja iz želje po osebnem izkoriščanju in uveljavljanju posebnih interesov. Vodstva podjetij pod hudimi pritiski lastnikov, institucionalnih in drugih investitorjev ter kreditodajalcev po izkazovanju vedno večjega dobička in rasti vrednosti podjetja. V primeru zmanjšane uspešnosti, ki je lahko posledica poslabšanja gospodarskih razmer ali pa njihove lastne nesposobnosti, temu cilju managerji poskušajo slediti z napihovanjem dobička in prikrivanjem dejanskega stanja v podjetju. Pri tem si pomagajo s prijemi kreativnega računovodstva, s čimer skušajo prikriti prave vzroke slabših rezultatov in odložiti reševanje problemov v prihodnost.

Med drugimi razlogi za rabo kreativnega računovodstva v negativnem pomenu besede so tudi nejasno opredeljeni računovodski koncepti, ki omogočajo širok spekter obravnavanja za posamezne poslovne dogodke. Ob vse hitrejšem razvoju tehnologije in nenehnih spremembah v načinu poslovanja podjetij računovodska stroka z mnogih vidikov zaostaja za potrebami poslovnega sveta.

Najpogostejše oblike kreativnega računovodstva so:

1. **Glajenje prihodkov.** To je proces zniževanja ustvarjenih dobičkov v uspešnih obdobjih in njihovo prenašanje v manj uspešna ali neuspešna obdobja z namenom, da bi v podjetju prikazali stabilen tok prihodkov. Pri glajenju prihodkov se z različnimi načini razmeščanja prihodkov skozi več poslovnih obdobjih spreminja poslovni izid. V bistvu gre za prerazdeljevanje, zadrževanje in skrivanje dobička. Najpogostejša razloga, da podjetja ne prikazujejo previsokega dobička, sta (Harrington, 1993, str. 214-215):
  - Želja po znižanju davčnih obveznosti. Podjetja si želijo uveljaviti čimveč davčnih olajšav in s tem zmanjšati svoje davčne obveznosti ter najti najugodnejše računovodske rešitve glede davčnih osnov, stopenj in odvajanja dajatev v okviru veljavne zakonodaje.
  - Zmanjšanje pritiskov za izplačila. Izkazovanje visokih dobičkov lahko vpliva na povečanje pritiskov s strani vlagateljev po izplačevanju večjega deleža dobička v obliki dividend in na povečanje zahteve po zvišanju izplačil zaposlencem.
2. **Poliranje oken.** Predstavlja proces prilagajanja računovodskih izkazov in finančnih poročil zato, da se doseže čim boljši finančni položaj na nek določen dan, ki je pomemben za podjetje (na primer na zadnji dan poslovnega leta, dan najetja kredita). Teoretično je možno skoraj vsako postavko bilance prilagoditi na željeno stanje (Higgins, 1992, str. 235).

3. **Ustvarjanje tihih rezerv in izgub.** Podjetja običajno ustvarjajo tihe rezerve z namenom omejevanja razdelitve dobička in za izvajanje tihega samofinanciranja investicij z namenom manjše odvisnosti od kreditodajalcev. Tihe rezerve se oblikujejo s podcenjevanjem aktive in precenjevanjem pasive, tihe izgube pa obratno. Različne vrste tihih rezerv lahko nastajajo zaradi pretiranega upoštevanja previdnosti, nemogočega natančnega ovrednotenja sredstev ali pa zaradi osebnih interesov pripravljalca bilanc (Harrington, 1993, str. 23-24).
4. **Izvenbilančno financiranje.** Pri izvenbilančnem financiranju naraste celotni dolg podjetja, vendar to iz računovodskega poročila ni razvidno. S tem se zakrije resnična slika o velikosti dolgov podjetja. Podjetje izkazuje uspešnejše poslovanje in mu je s tem omogočen lažji dostop do novih kreditov. V najboljšem primeru se lahko uporabi le kot premostitveni ukrep, saj je potrebno dolg ob dospetju dokončno poravnati in takrat mora podjetje zbrati denarna sredstva za odplačilo dolga
5. **Preoblikovanje računovodskih izkazov.** V poročilih lahko podjetja prilagajajo vsebino računovodskih poročil, zamenjajo razporeditve prikazov, določene postavke se lahko prikažejo v bolj ali manj razčlenjeni obliki in s tem zmanjšajo preglednost računovodskih izkazov. Pri podajanju pojasnil lahko podjetje bolj poudari postavke z vidika njihovega negativnega vpliva na podjetje (če želi prikazati povprečen ali manj ugoden položaj podjetja) ali pa poudari postavke, ki povečujejo pozitivno sliko o podjetju.

V slovenski praksi se kreativni prijemi uporabljajo predvsem pri dolgoročnih rezervacijah odpisih terjatev, vrednotenju zalog, opredmetenih osnovnih sredstvih, neopredmetenih dolgoročnih sredstvih, amortizaciji in stroških dela. Da bi ugotovili uporabo kreativnih prijemov in nepravilnosti pri računovodskih izkazih, je bila leta 1998 v Sloveniji opravljena raziskava med 23 revizijskimi hišami, ki revidirajo predvsem izkaze velikih in srednje velikih delniških družb (Gorenc, 1999, str. 53-59). Raziskava je pokazala, da:

1. se v računovodskih izkazih pojavljajo nepravilnosti;
2. je poglavitni vzrok nepravilnosti v računovodskih izkazih namen;
3. se odkrite nepravilnosti v polovici primerov ne ponavljajo;
4. so najpogostejše nepravilnosti, ki vplivajo na poslovni izid;
5. se v računovodskih izkazih slovenskih podjetij pojavljajo podobne nepravilnosti kot v tujini

Spremembe ZGD in prenova SRS bosta sicer vplivali na to, da bodo morala slovenska podjetja podajati podrobnejša pojasnila o izkazovanju poslovnih dogodkov in vrednotenju gospodarskih kategorij v računovodskih izkazih podjetij, kar naj bi pomembno prispevalo k zmanjšanju uporabe tovrstnih prijemov, ne more pa jih v celoti odpraviti. Ne glede na predpise lahko računovodski delavci ali vodstva podjetij z uporabo kreativnega pristopa v negativnem smislu še vedno vplivajo na preglednost, razumljivost in izrazno moč izdelanih računovodskih izkazov in njihovih pojasnil, zato je prav, da se tega pri njihovi analizi zavedamo.

---

5. SKLEP

S sprejetjem novih oziroma prenovljenih SRS smo v Sloveniji opustili inflacijsko računovodstvo, ki smo ga izvajali s sistemom revaloriziranja postavk računovodskih izkazov. To je bilo v zadnjem času slovenska posebnost in je s seboj poleg dobrih stvari nosilo tudi precej slabih, zato je bila njegova odprava večinoma pozitivno sprejeta. Glede prevrednotovanja smo prešli na računovodstvo, kot ga poznajo v večini razvitih držav.

Novi oziroma prenovljeni SRS so v povezavi s spremenjenim in dopolnjenim ZGD močno posegli v dosednji način spremljanja poslovanja podjetij in ugotavljanja njihove uspešnosti. Ob prehodu na novi sistem smo se zato (v prvem letu njihove uporabe, pa tudi kasneje) srečali s kar nekaj težavami pri zagotavljanju primerljivosti doseženih rezultatov po novih in starih SRS, oziroma pri ocenjevanju gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti poslovanja. Spremembe, ki so jih uveljavili prenovljeni SRS so tolikšne, da jih ne moremo zanemariti in neposredno primerjanje inflacijsko prilagojenih podatkov iz starih računovodskih izkazov z novimi, inflacijsko neprilagojenimi podatki v finančni analizi in modelih bi lahko prineslo zavajajoče rezultate. Spoznali smo, da učinke spremembe sistema obravnavanja inflacije na poslovni izid preučevanega podjetja lahko enostavneje nevtraliziramo z indeksacijo izkazov, pripravljenih po novih standardih, kot pa z izločanjem vpliva revalorizacije iz izkazov, pripravljenih po starih standardih. Slednji pristop tudi ob predpostavki, da bi od podjetja pridobili vse potrebne podatke, v večini primerov ne bi upravičilo vloženega truda, zato se ga bomo verjetno lotevali le redko, če sploh.

Prenovljeni SRS ne predstavljajo le terminoloških in oblikovnih popravkov dosedanjih standardov, ampak zahtevajo popolnoma drugačno razumevanje pomena računovodskih izkazov in metod merjenja kot doslej. SRS posvečajo veliko večjo pozornost podlagi za merjenje postavk v računovodskih izkazih po pošteni vrednosti, s čimer se zavestno oddaljujejo od predpostavke previdnosti. Pravilo poštene vrednosti naj bi bilo temeljno pravilo, ki se v SRS upošteva predvsem pri bilanci stanja. Po tem načelu se sredstva lahko ovrednotijo tudi nad izvirno knjigovodsko vrednostjo, kar v preteklosti ni bilo mogoče. Gre za miselni prestop iz statičnega v dinamično računovodstvo, katerega izhodišče je ne le v sedanjosti, ampak tudi v prihodnosti, in katerega cilj je prikazati resnično in pošteno stanje sredstev in njihovih virov na podlagi njihove poštene vrednosti.

Prenovljeni standardi za stroko gotovo pomenijo velik korak naprej, kljub temu pa z vidika finančne analize ostaja "problematična" ena temeljnih računovodskih predpostavk, na kateri temelji sestavljanje bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Gre za načelo strogega upoštevanja nastanka poslovnega dogodka, ki pravi, da izkažemo stroške in prihodke ob njihovem nastanku (in ne takrat, ko prejmemo denar ali izvršimo plačilo) in jih evidentiramo v obračunskem obdobju, na katerega se nanašajo. To načelo s finančnega zornega kota onemogoča spremljanje tekočega finančnega položaja podjetja na podlagi standardnih računovodskih izkazov (bilance stanja in izkaza poslovnega izida), saj se poslovni dogodki evidentirajo ob nastanku,

denarna sredstva pa se spremenijo (povečajo ali zmanjšajo) šele ob resnični izvršitvi plačila. Ta razkorak je odvisen od mnogih dejavnikov in je lahko dolg tudi nekaj mesecev, vse to pa seveda vpliva na plačilno sposobnost podjetja.

Zaradi navedenega banke v procesu ocenjevanja kreditne sposobnosti podjetja poleg finančnega stanja (stanja sredstev in obveznosti do virov sredstev) in gospodarske uspešnosti podjetja proučujejo tudi denarni vidik poslovanja, ki je osredotočen na spremljanje gibanja denarnih sredstev. Pri tem jih posebej zanima vpliv poslovnih dogodkov na denarne tokove, ki pomenijo spreminjanje stanja na denarnih računih podjetja.

Drugi razlog za to, da se pozornost bančnih analitikov že nekaj let preusmerja od ugotavljanja dobička k denarnemu toku, predstavlja dejstvo, da vodstva podjetij pogosto vplivajo na izkazovanje višine dobička, predvsem z namenom doseganja enakomerne rasti dobička in s tem povezane rasti vrednosti podjetja. Največ možnosti za uravnavanje dobička ponuja obračunavanje stroškov, ki ne pomenijo odliva gotovine iz podjetja. Omenili smo stroške amortizacije, oblikovanja dolgoročnih rezervacij, odpis terjatev iz poslovanja in naložb ali pa izbiro načina vrednotenja zalog. Ker so denarni tokovi izraz dejanskih denarnih prejemkov in izdatkov gotovine podjetja, je z njimi precej težje manipulirati. Denarni tok, ki sledi izkazanemu dobičku je v končni fazi tisti, ki zagotavlja odplačilo kreditov, nadomestitev opreme, širitvev podjetja in izplačilo lastnikom, zato se pogosto uporablja tudi kot merilo za ocenjevanje kakovosti dobička. Lahko rečemo, da višja stopnja povezave med denarnim tokom in dobičkom kaže na kakovostnejši izkazani dobiček .

Upoštevati moramo, da analiza posameznega računovodskega izkaza ali izračun posameznega kazalnika omogoča le parcialen vpogled v gospodarsko uspešnost in finančno stanje podjetja, pri čemer se moramo zavedati tudi omejene izrazne moči posameznih računovodskih izkazov in kazalnikov ter posameznih metod analize, na kar smo opozorili v prejšnjem poglavju.

Zavedati se moramo tudi dejstva, da lahko računovodski delavci ali vodstva podjetij z uporabo kreativnih prijemov še vedno znatno vplivajo na preglednost in razumljivost izdelanih računovodskih izkazov in njihovih pojasnil. Spremembe ZGD in prenova SRS bosta sicer vplivali na to, da bodo morala slovenska podjetja podajati podrobnejša pojasnila o izkazovanju poslovnih dogodkov in vrednotenju gospodarskih kategorij v računovodskih izkazih podjetij, kar naj bi prispevalo k zmanjšanju uporabe tovrstnih prijemov, ne more pa jih v celoti odpraviti.

Za izdelavo končne ocene kreditne sposobnosti podjetja tako še vedno ostaja ključna osebna presoja analitika in njegova sposobnost, da zna primerno povezati vse (parcialne) informacije v smiselno celoto, ki lahko služi kot kvalitetna osnova za odločanje o bančnih naložbah.

---

6. LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

1. Bergant Živko: Sodobni pogledi na ugotavljanje uspešnosti podjetja. Korporacijsko prestrukturiranje. 6. letno srečanje Zveze ekonomistov Slovenije. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, 1998, str. 87-101.
2. Brigham Eugene F., Gapenski Louis C., Daves Phillip R.: Intermediate financial management. Fort Worth : Dryden Press, 1999, 183 str.
3. Brigham Eugene F., Houston Joel F.: Fundamentals of Financial Management, Fort Worth : Dryden Press, 1998, 898 str.
4. Čarman Poberaj Simona: Oblikovanje računovodskih informacij za potrebe nadzornih svetov slovenskih podjetij. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002, 91 str.
5. Dolenc Gregor: Analiza računovodskih izkazov po novih in starih SRS po odpravi revalorizacije. Ljubljana : CISEF, 2002, 23 str.
6. Friidson Martin S.: Financial Statement Analysis: A Practitioner's Guide. New York : John Wiley & Sons, 1991, 285 str.
7. Fekonja Benjamin: Analiza izkaza finančnih tokov. Ljubljana : CISEF, 2002, 20 str.
8. Gatnik Igor: Boniteta podjetja. Bančni vestnik, Ljubljana, št. 39, 1990, str. 132 - 134
9. Gill James O.: Practical Financial Analysis. London : Kogan Page, 1992, 93 str.
10. Gorenc Sebastijan: Revizijsko ugotavljanje najpogostejših napak pri pripravi računovodskih izkazov. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1999. 82 str.
11. Harrington Diana R.: Corporate Financial Analysis: Decisions in a Global Environment. Boston : Irwin, 1993, 387 str.
12. Helfert Erich A.: Techniques of Financial Analysis. Burr Ridge : Irwin, 1994, 608 str.
13. Hieng Romana: Dolgovi v prenovljenih standardih. IKS, Ljubljana, št. 12/01, 2001, str. 64 - 68
14. Hieng Romana: Terjatve v prenovljenem SRS 5. IKS, Ljubljana, št. 12/01, 2001, str. 53 - 56
15. Higgins Robert C.: Analysis for Financial Management. Boston : Irwin, 1992, 387 str.
16. Horvat Tatjana: Priprava letnega poročila za komuniciranje z interesnimi skupinami podjetja. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 2000. 195 str., 2 pril.
17. Ivanko Uroš: Kako ocenimo kakovost izkazanega dobička. Ljubljana: Manager, št. 5, 2003, str. 152 - 155
18. Javornik Samo: Finančna analiza. Ljubljana : CISEF, 2002, 26 str.
19. Kavčič Slavka: Analiziranje za pripravo letnega poročila. Zbornik referatov 4.strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Ljubljana : Zveza ekonomistov Slovenije, 1998, str. 7-23.
20. Kavčič Slavka: Prenova bilance stanja in izkaza uspeha ter uvedba izkaza gibanja kapitala po MRS 1, 14, 33 in 34. Zbornik referatov XXXI. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije - Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1999, str. 111 - 127.
21. Kavčič Slavka: Podrobnejša predstavitev osnutkov SRS 20 - računovodsko predračunavanje in računovodski predračuni, SRS 23 - računovodsko obračunavanje in računovodski obračuni in SRS 29 - računovodsko proučevanje (računovodsko analiziranje). Zbornik 4. letne konference preizkušenih računovodij. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2001, str. 5 - 35
22. Knez - Riedl Jožica: Pojmovanje in presojanje bonitete podjetja. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2000, 206 str.
23. Koletnik Franc: Harmonizacija računovodstva v Evropski zvezi. 15. Posvetovanje o računovodstvu, davščinah in financah. Maribor: Društvo računovodij, finančnikov in revizorjev Maribor, 2000, str. 5 - 26
24. Kordež Bine: Stare bilance so boljše od novih. Finance, Ljubljana, 2002, 27.02.2002
25. Korošec Maja: Prenova Slovenskih računovodskih standardov. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002, 45 str.
26. Koželj Stanko: Prevrednotovanje nekaterih gospodarskih kategorij po novem. IKS, Ljubljana, št. 12/01, 2001, str. 24 - 27
27. Lipnik Janez: Novosti v SRS 26 - oblike izkaza finančnega izida za zunanje poslovno poročanje. IKS, Ljubljana, št. 12/01, 2001, str. 91 - 107
28. Lipnik Janez: Novosti v SRS 27 - oblike izkaza gibanja kapitala za zunanje poslovno poročanje. IKS, Ljubljana, št. 12/01, 2001, str. 108 - 124
29. Lozej Marko: Primerljivost bilanc za leti 2001 in 2002. Finance, Ljubljana, 21.10.2002
30. Mramor Dušan: Nekateri elementi analize vrednostnih papirjev podjetij. Zbornik referatov 29. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah. Portorož : Zveza

- računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1997, str. 389 - 402.
31. Mramor Dušan: Sodobna finančna analiza podjetja. Zbornik referatov 31. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Ljubljana : Zveza ekonomistov Slovenije, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1999, str. 327 -338
  32. Odar Marjan: Finančne naložbe po novem. IKS, Ljubljana, št. 12/01, 2001a, str. 43 - 49
  33. Odar Marjan: Najpomembnejše spremembe uvoda v Slovenske računovodske standarde. IKS, Ljubljana, št. 12/01, 2001b, str. 13 - 23
  34. Odar Marjan: Novosti v SRS 8 - kapital. IKS, Ljubljana, št. 12/01, 2001c, str. 59 - 63
  35. Odar Marjan: Novosti in pomen novih SRS za gospodarske družbe. Podjetje in delo, št. 6, Ljubljana, 09.10.2002
  36. Pinches George E.: Essentials of Financial Management. Fourth Edition. New York : Harper Collins Publisher, The University of Kansas, 1992, 907 str.
  37. Rees Bill: Financial analysis. London : Prentice Hall, 1995, 390 str.
  38. Ribnikar Ivan: Od denarja do medvedjega trenda. Ljubljana: CISEF, 1994, 229 str.
  39. Rozman Rudi: Analiza uspešnosti poslovanja gospodarskih družb. Gospodarski vestnik, Ljubljana, št. 20, 1995, str. 91 - 94
  40. Samuels J. M., Brayshaw R. E., Craner J. M.: Financial Statement Analysis in Europe. London : Chapman & Hall, 1995, 454 str.
  41. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1993, 209 str.
  42. Slovenski računovodski standardi 2001. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002, 319 str.
  43. Škorjanc Lucija: Kreditno tveganje in zavarovanje posojil pri zavarovalnici. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003, 83 str.
  44. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1999. 841 str.
  45. Turk Ivan: Pojmovnik računovodstva, financ in revizije. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2000. 1081 str.
  46. Turk Ivan: Ob novem poglavju o poslovnih knjigah in letnem poročilu v Zakonu o gospodarskih družbah. IKS, Ljubljana, št. 9/01, 2001, str. 13 - 29
  47. Walton Peter J.: Financial Statement Analysis: An International Perspective. London : Business Press, Thomson Learning, 2000, 305 str.
  48. White Gerald I., Sondhi Ashwinpaul C., Fried Dov: The Analysis and Use of Financial Statements. New York : John Wiley & Sons, 1994, 1224 str.
  49. Zupan Darjana: Analiza bonitete bančnih komitentov. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1996, 52 str.
  50. Zupančič Vera: Osnovna sredstva v prenovljenih standardih. IKS, Ljubljana, št. 12, 2001, str. 28 - 42
  51. Žagar Iva: Pojem bonitete podjetja in vrste kreditnih rizikov. Bančni vestnik, Ljubljana, št. 40, 1991, str. 86 - 90

VIRI

1. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD) (Uradni list RS, št. 30/93, 29/94, 82/94, 20/98, 84/98, 6/99, 45/2001)
2. Zakon o finančnem poslovanju podjetij (ZFPPod) (Uradni list RS, št. 56/99)
3. Zakon o bančništvu (ZBan) (Uradni list RS, št. 7/99)

---

7. PRILOGE

PRILOGA 1: Vsebina in oblika modela bilance stanja (SRS 24)

BILANCA STANJA na dan 31.12.

SREDSTVA

A. Stalna sredstva

I. Neopredmetena dolgoročna sredstva

1. Dolgoročno odloženi stroški poslovanja
2. Dolgoročno odloženi stroški razvijanja
3. Dolgoročne premoženjske pravice
4. Dobro ime
5. Predujmi za opredmetena dolgoročna sredstva

II. Opredmetena osnovna sredstva

1. Zemljišča in zgradbe
    - a) Zemljišča
    - b) Zgradbe
  2. Proizvajalne naprave in stroji
  3. Druge naprave in oprema
  4. Osnovna sredstva, ki se pridobivajo
    - a) Predujmi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev
    - b) Opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi
- Kjer obstajajo biološka osnovna sredstva, pa še
5. Osnovna čreda
  6. Večletni nasadi

III. Dolgoročne finančne naložbe

1. Deleži v podjetjih v skupini
2. Dolgoročne finančne terjatve do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
3. Deleži v pridruženih podjetjih
4. Dolgoročne finančne terjatve do pridruženih podjetij
5. Drugi dolgoročni deleži
6. Druge dolgoročne finančne terjatve
7. Lastni deleži

B. Gibliva sredstva

I. Zaloge

1. Material
2. Nedokončana proizvodnja
3. Proizvodi in trgovsko blago
4. Predujmi za zaloge

II. Poslovne terjatve

a) Dolgoročne poslovne terjatve

1. Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev (razen dolgoročnih poslovnih terjatev iz IIa2 in IIa3)
2. Dolgoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
3. Dolgoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij
4. Dolgoročne poslovne terjatve do drugih
5. Dolgoročno nevplačani vpoklicani kapital

b) Kratkoročne poslovne terjatve

1. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev (razen kratkor. poslovnih terjatev iz IIb2 in IIb3)
2. Kratkoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
3. Kratkoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij
4. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih
5. Kratkoročno nevplačani vpoklicani kapital

III. Kratkoročne finančne naložbe

1. Kratkoročni deleži v podjetjih v skupini razen v pridruženih podjetjih
2. Kratkoročni deleži v pridruženih podjetjih
3. Lastni deleži
4. Kratkoročne finančne naložbe do drugih

IV. Dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina

C. Aktivne časovne razmejitve

OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

A. Kapital

I. Vpoklicani kapital

1. Osnovni kapital
2. Nevpoklicani kapital (kot odbitna postavka)

II. Kapitalske rezerve

III. Rezerve iz dobička

1. Zakonske rezerve
2. Rezerve za lastne deleže
3. Statutarne rezerve
4. Druge rezerve iz dobička

IV. Preneseni čisti poslovni izid

V. Čisti poslovni izid poslovnega leta

VI. Prevrednotovalni popravki kapitala

1. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala
2. Posebni prevrednotovalni popravki kapitala

B. Rezervacije

1. Rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti
2. Rezervacije za davčne obveznosti
3. Druge rezervacije

C. Finančne in poslovne obveznosti

a) Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti

1. Dolgoročne obveznosti na podlagi obveznic (razen obveznosti iz Ca6 in Ca7)
2. Dolgoročne finančne obveznosti do bank (razen obveznosti iz Ca6 in Ca7)
3. Dolgoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov
4. Dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev (razen obveznosti iz Ca6 in Ca7)
5. Dolgoročne menične obveznosti (razen obveznosti iz Ca6 in Ca7)
6. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti (tudi obveznice) do podjetij v skupini razen pridruženih podjetij
7. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti (tudi obveznice) do pridruženih podjetij
8. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih

b) Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti

1. Kratkoročne obveznosti na podlagi obveznic (razen obveznosti iz Cb6 in Cb7)
2. Kratkoročne finančne obveznosti do bank (razen obveznosti iz Cb6 in Cb7)
3. Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov
4. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev (razen obveznosti iz Cb6 in Cb7)
5. Kratkoročne menične obveznosti (razen obveznosti iz Cb6 in Cb7)
6. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti (tudi obveznice) do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
7. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti (tudi obveznice) do pridruženih podjetij
8. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih

D. Pasivne časovne razmejitve

PRILOGA 2: Vsebina in oblika modela izkaza poslovnega izida (SRS 25)

IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA od 1.1. do 31.12. (Različica I.)

1. Čisti prihodki od prodaje
2. Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje
3. Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve
4. Drugi poslovni prihodki (s prevrednotovalnimi poslovnimi prihodki)
5. Stroški blaga materiala in storitev
  - a) Nabavna vrednost prodanega blaga in amterila ter stroški porabljenega materiala
  - b) Stroški storitev
6. Stroški dela
  - a) Stroški plač
  - b) Stroški socilanih zavarovanj (posebej izkazani stroški pokojninskih zavarovanj)
  - c) Drugi stroški dela
7. Odpisi vrednosti
  - a) Amortizacija in prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih sredstvih
  - b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih
8. Drugi poslovni odhodki
9. Finančni prihodki iz deležev
  - a) Finančni prihodki iz deležev v podjetjih v skupini razen v pridruženih podjetjih
  - b) Finančni prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih
  - c) Drugi finančni prihodki iz deležev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
10. Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev
  - a) Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
11. Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev
  - a) Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
12. Finančni odhodki za odpise dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb
  - a) Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v podjetja v skupini razen v pridružena podjetja
  - b) Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v pridružena podjetja
  - c) Drugi prevrednotovalni finančni odhodki
13. Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti
  - a) Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti
14. Davek dobička iz rednega delovanja
15. Čisti poslovni izid iz rednega delovanja (1 + 2 + 3 + 4 – 5 – 6 – 7 – 8 + 9 + 10 + 11 – 12 – 13 – 14)
16. Izredni prihodki
17. Izredni odhodki
  - a) Izredni odhodki brez prevrednotovalnega popravka kapitala
  - b) Izredni odhodki za prevrednotovalni popravek kapitala
18. Poslovni izid zunaj rednega delovanja (16 – 17)
19. Davek iz dobička zunaj rednega delovanja
20. Drugi davki, ki niso izkazani v drugih postavkah
21. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja (15 + 16 – 17 – 19 – 20)

Poslovni izid iz poslovanja se izračuna iz postavk

$1 + 2 + 3 + 4 - 5 - 6 - 7 - 8,$

poslovni izid iz rednega delovanja iz postavk

$1 + 2 + 3 + 4 - 5 - 6 - 7 - 8 + 9 + 10 + 11 - 12 - 13,$

celotni poslovni izid pa iz postavk

$1 + 2 + 3 + 4 - 5 - 6 - 7 - 8 + 9 + 10 + 11 - 12 - 13 + 16 - 17.$

IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA od 1.1. do 31.12. (Različica II.)

1. Čisti prihodki od prodaje
2. Proizvajalni stroški prodanih proizvodov (z amortizacijo) oz. nabavna vrednost prodanega blaga
3. Kosmati poslovni izid od prodaje (1 – 2)
4. Stroški prodajanja (z amortizacijo)
5. Stroški poslovnih dejavnosti (z amortizacijo)
  - a) Normalni stroški splošnih dejavnosti
  - b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih
  - c) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih
6. Drugi poslovni prihodki (s prevrednotovalnimi poslovnimi prihodki)
7. Finančni prihodki iz deležev
  - a) Finančni prihodki iz deležev v podjetjih v skupini razen v pridruženih podjetjih
  - b) Finančni prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih
  - c) Drugi finančni prihodki iz deležev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
8. Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev
  - a) Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
9. Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev
  - a) Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
10. Finančni odhodki za odpise dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb
  - a) Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v podjetja v skupini razen v pridružena podjetja
  - b) Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v pridružena podjetja
  - c) Prevrednotovalni finančni odhodki pri drugih finančnih naložbah
11. Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti
  - a) Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti
12. Davek iz dobička iz rednega delovanja
13. Čisti poslovni izid iz rednega delovanja (1 – 2 – 4 – 5 + 6 + 7 + 8 + 9 – 10 – 11 – 12)
14. Izredni prihodki
15. Izredni odhodki
  - a) Izredni odhodki brez prevrednotovalnega popravka kapitala
  - b) Izredni odhodki za prevrednotovalni popravek kapitala
16. Poslovni izid zunaj rednega delovanja (14 – 15)
17. Davek iz dobička, ustvarjenega zunaj rednega delovanja
18. Drugi davki, ki niso izkazani v drugih postavkah
19. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja (13 + 16 – 17 – 18)

Poslovni izid iz poslovanja se računa iz postavk

3 – 4 – 5 + 6,

poslovni izid iz rednega delovanja iz postavk

3 – 4 – 5 + 6 + 7 + 8 + 9 – 10 – 11,

celotni poslovni izid iz postavk

3 – 4 – 5 + 6 + 7 + 8 + 9 – 10 – 11 + 14 – 15.

Za postavko 21 v različici I. ali za postavko 19 v različici II. mora podjetje v izkazu

poslovnega izida ali v dodatku k izkazu ali v dodatku k izkazu gibanja kapitala izkazati še naslednje postavke:

- 22 oziroma 20 Preneseni dobiček / Prenesena izguba
- 23 oziroma 21 Zmanjšanje (sprostitvev) kapitalskih rezerv
- 24 oziroma 22 Zmanjšanje (sprostitvev) rezerv iz dobička ločeno po posam. vrstah teh rezerv
- 25 oziroma 23 Povečanje (dodatno oblikovanje) rezerv iz dobička ločeno po pos. vrstah teh re.
- 26 oziroma 24 Bilančni dobiček / Bilančna izguba (kot vsota čistega dobička / čiste izgube in ustreznih postavk 22 oziroma 20, 24 oziroma 22 in 25 oziroma 23).

PRILOGA 3: Vsebina in oblika modela izkaza finančnega izida (SRS 26)

IZKAZ FINANČNEGA IZIDA (Različica I.)

- A. Finančni tokovi pri poslovanju
  - a) Prejemki pri poslovanju
    - Prejemki od prodaje proizvodov in storitev
    - Drugi prejemki pri poslovanju
  - b) Izdatki pri poslovanju
    - Izdatki za nakupe materiala in storitev
    - Izdatki za plače in deleže zaposlencev v dobičku
    - Izdatke za dajatve vseh vrst
    - Drugi izdatki pri poslovanju
  - c) Prebitek prejemkov pri poslovanju (a manj b) ali prebitek izdatkov pri poslovanju (b manj a)

- B. Finančni tokovi pri naložbenju
  - a) Prejemki pri naložbenju
    - Prejemki od dobljenih obresti in deležev v dobičku drugih
    - Prejemki od odtujitve neopredmetenih dolgoročnih sredstev
    - Prejemki od odtujitve opredmetenih osnovnih sredstev
    - Prejemki od odtujitve dolgoročnih finančnih naložb
    - Prejemki od odtujitve kratkoročnih finančnih naložb
  - b) Izdatki pri naložbenju
    - Izdatki za pridobitev neopredmetenih dolgoročnih sredstev
    - Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev
    - Izdatki za pridobitev dolgoročnih finančnih naložb
    - Izdatki za pridobitev kratkoročnih finančnih naložb
  - c) Prebitek prejemkov pri naložbenju (a manj b) ali prebitek izdatkov pri naložbenju (b manj a)

- D. Finančni tokovi pri financiranju
  - a) Prejemki pri financiranju
    - Prejemki od vplačanega kapitala
    - Prejemki od dobljenih dolgoročnih posojil
    - Prejemki od dobljenih kratkoročnih posojil
  - b) Izdatki pri financiranju
    - Izdatki za dane obresti
    - Izdatki za vračila kapitala
    - Izdatki iz naslova rezervacij
    - Izdatki za vračila oziroma odplačila dolgoročnih posojil in kreditov
    - Izdatki za vračila oziroma odplačila kratkoročnih posojil in kreditov
    - Izdatki za izplačila dividend in drugih deležev v dobičku
  - c) Prebitek prejemkov pri financiranju (a manj b) ali prebitek izdatkov pri financiranju (b manj a)

- Č. Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov
  - Finančni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in CC)
  - +
  - Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov

IZKAZ FINANČNEGA IZIDA (Različica II.)

A. Finančni tokovi pri poslovanju

- a) Pritoki pri poslovanju
  - Poslovni prihodki
  - Izredni prihodki, ki se nanašajo na poslovanje
  - Začetne manj končne poslovne terjatve
  - Začetne manj končne aktivne časovne razmejitve
- b) Odtoki pri poslovanju
  - Poslovni prihodki brez amortizacije in dolgoročnih rezervacij
  - Izredni odhodki, ki se nanašajo na poslovanje
  - Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih
  - Končne manj začetne zaloge
  - Začetni manj končni poslovni dolgovi
  - Začetne manj končne pasivne kratkoročne časovne razmejitve
- c) prebitek pritokov pri poslovanju (a manj b) ali prebitek odtokov pri poslovanju (b manj a)

B. Finančni tokovi pri naložbenju

- a) Pritoki pri naložbenju
  - Finančni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje)
  - Izredni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje
  - Pobotano zmanjšanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevrednotenje)
  - Pobotano zmanjšanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje in stvarne vloške kapitala)
  - Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)
  - Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)
- b) Odtoki pri naložbenju
  - Finančni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje)
  - Izredni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje
  - Pobotano povečanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevrednotenje)
  - Pobotano povečanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje in stvarne vloške kapitala)
  - Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)
  - Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)
- c) Prebitek pritokov pri naložbenju (a manj b) ali prebitek odtokov pri naložbenju (b manj a)

C. Finančni tokovi pri financiranju

- a) Pritoki pri financiranju
  - Finančni prihodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)
  - Izredni prihodki, ki se nanašajo na financiranje
  - Povečanje kapitala (brez čistega dobička)
  - Pobotano povečanje dolgoročnih rezervacij (razen za prevrednotenje)
  - Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)
  - Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)
- b) Odtoki pri financiranju
  - Finančni odhodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)
  - Izredni odhodki, ki se nanašajo na financiranje
  - Zmanjšanje kapitala (brez čiste izgube poslovnega leta)
  - Pobotano zmanjšanje dolgoročnih rezervacij (razen za prevrednotenje)
  - Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)
  - Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)
  - Zmanjšanje obveznosti do lastnikov iz delitve dobička (izplačila dividend in drugih deležev v dobičku)
- c) Prebitek pritokov pri financiranju (a manj b) ali prebitek odtokov pri financiranju (b manj a)

Č. Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov

Finančni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)
+
Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov.

PRILOGA 4: Vsebina in oblika modela izkaza gibanja kapitala (SRS 27)

IZKAZ GIBANJA KAPITALA

Prvo razsežnost (stolpce) sestavljajo različne vrste kapitala:

- I. Vpoklicani kapital
  - 1. Osnovni kapital
  - 2. Nevpoklicani kapital (kot odbitna postavka)
- II. Kapitalske rezerve
- III. Rezerve iz dobička
  - 1. Zakonske rezerve
  - 2. Rezerve za lastne deleže
  - 3. Statutarne rezerve
  - 4. Druge rezerve iz dobička
- IV. Preneseni čisti poslovni izid
  - 1. Preneseni čisti dobiček
  - 2. Prenesena čista izguba
- V. Čisti poslovni izid poslovnega leta
  - 1. Čisti dobiček poslovnega leta
  - 2. Čista izguba poslovnega leta
- VI. Prevrednotovalni popravki kapitala
  - 1. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala
  - 2. Posebni prevrednotovalni popravki kapitala

Druga razsežnost (vrstice) sestavljajo možni pojavi:

- A. Začetno stanje v obdobju
- B. Premiki v kapital
  - a) Vpis vpoklicanega osnovnega kapitala
  - b) Vpis nevpoklicanega osnovnega kapitala
  - c) Vpoklic vpisanega osnovnega kapitala
  - d) Vnos dodatnih vplačil kapitala
  - e) Vnos čistega poslovnega izida poslovnega leta
  - f) Vnos zneska splošnega prevrednotenja kapitala
  - g) Vnos zneska posebnih prevrednotenj kapitala
  - h) Druga povečanja sestavin kapitala
- C. Premiki v kapitalu
  - a) Razporeditev čistega dobička kot sestavine kapitala po sklepu uprave in nadzornega sveta
  - b) Razporeditev čistega dobička za oblikovanje dodatnih rezerv po sklepu skupščine
  - c) Poravnava izgube kot odbitne postavke sestavine kapitala
  - d) Oblikovanje rezerve za lastne deleže iz drugih sestavin kapitala
  - e) Razpustitev rezerv za lastne deleže in razporeditev na druge sestavine kapitala
  - f) Izplačila (obračun) dividend v obliki delnic
  - g) Druge prerazporeditve sestavin kapitala
- D. Premiki iz kapitala
  - a) Izplačilo dividend
  - b) Vračilo kapitala
  - c) Uporaba posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala (za oslabitev sredstev ali okrepitev dolgov)
  - d) Prenos posebnih prevrednotovalnih popravkov kapitala (v poslovne prihodke ali finančne prihodke)
  - e) Druge odprave sestavin kapitala
- D. Končno stanje v obdobju

PRILOGA 5: Razkritja postavk računovodskih izkazov

Neopredmetena dolgoročna sredstva:

1. prikaz nabavnih vrednosti in vrednosti nabranih popravkov na začetku in koncu obračunskega obdobja;
2. prikaz sprememb knjigovodskih vrednosti v obdobju zaradi odtujitev, pridobitev, amortizacije in prevrednotenja. Če je bilo narejeno prevrednotenje, je potrebno razkriti dan in knjigovodsko vrednost prevrednotenega sredstva;
3. opis razloga, da se dobro ime amortizira več kot pet let;
4. prikaz zneska obveznosti zaradi pridobitve sredstev.

Opredmetena osnovna sredstva:

1. predstavitev podlag za merjenje nabavnih vrednosti;
2. prikaz nabavnih vrednosti in vrednosti nabranih popravkov na začetku in koncu obračunskega obdobja;
3. prikaz sprememb knjigovodskih vrednosti v obdobju zaradi pridobitev, prekvalifikacij, amortizacije in prevrednotenja. Če je bilo narejeno prevrednotenje, je potrebno razkriti podlago, uporabljeno pri prevrednotenju, datum zadnjega prevrednotenja, sodelovanje neodvisnega ocenjevalca in knjigovodsko vrednost prevrednotenega sredstva;
4. predstavitev obstoja in zneskov pravnih omejitev oziroma sredstev, ki so zastavljena kot jamstvo za dolgove;
5. predstavitev stroškov graditve in izdelave sredstev ;
6. prikaz finančnih obveznosti zaradi nakupa sredstev.

Dolgoročne finančne naložbe:

1. prikaz podlag za določanje nabavnih vrednosti ter kasnejših knjigovodskih vrednosti, poštenih vrednosti in odplačnih vrednosti;
2. predstavitev pogostnosti prevrednotenja naložb (datum zadnjega prevrednotenja, sodelovanje neodvisnega cenilca);
3. gibanje postavk pri prevrednotenju naložb (prevrednotovalni popravek kapitala, finančni prihodki in odhodki);

razkritja pri posameznih naložbah so:

4. pojasnitev razmerij med obvladujočim, odvisnimi in pridruženimi podjetji (seznam, kapitalski deleži, glasovalne pravice);
5. za vsako vrsto finančne naložbe se predstavijo informacije o izpostavljenosti tveganjem (obrestno, kreditno) in oblikah zavarovanj pred tveganji;
6. predstavitev obrestnih mer;
7. predstavitev povečevanja oziroma kopičenja kreditnega tveganja pri ključnih naložbah.

Zaloge:

1. predstavitev računovodskih usmeritev pri vrednotenju zalog in uporabljenih metod obračunavanja stroškov;
2. predstavitev knjigovodskih vrednosti in čistih izdržljivih vrednosti;
3. prikaz rezultatov popisa zalog;
4. prikaz odpisa vrednosti zalog;
5. razkritje zneska zalog, ki so zastavljene kot jamstvo za obveznosti.

Terjatve:

a) razkritja pri poslovnih terjatvah so:

1. prikaz zavarovanih in nezavarovanih terjatev;

b) razkritja pri pomembnih terjatvah so:

2. pri pomembnih terjatvah se prikaže računovodske usmeritve za knjigovodsko in pošteno vrednost;
3. prikaz datumov prevrednotenja in predstavitev realnosti popravka terjatev;

c) razkritja pri vseh vrstah terjatev so:

4. predstavitev informacij o izpostavljenosti tveganjem;
5. seznam finančnih instrumentov za zavarovanje pred tveganji;
6. razčlenitev terjatev glede na zapadlost;
7. razkritja terjatev do članov uprave, članov nadzornega sveta in notranjih lastnikov

Kratkoročne finančne naložbe:

a) razkritja pri pomembnih naložbah so:

1. prikaz podlag za določanje nabavnih vrednosti ter kasnejših knjigovodskih vrednosti, poštenih vrednosti in odplačnih vrednosti;
2. gibanje postavk pri prevrednotenju naložb (prevrednotovalni popravek kapitala, finančni prihodki in odhodki);

b) razkritja pri vseh vrstah naložb so:

3. za vsako vrsto finančne naložbe se predstavijo informacije o izpostavljenosti tveganjem (obrestno, kreditno) in oblikah zavarovanj pred tveganji na enak način kot pri dolgoročnih finančnih naložbah.

Kratkoročne časovne razmejitve:

a) razkritja pri vseh vrstah kratkoročnih časovnih razmejitev so:

1. predstavitev razlogov in pogojev za njihovo oblikovanje;
2. predstavitev metod pri ocenjevanju vrednosti;
3. razkritje razlik med načrtovanim in uresničenim oblikovanjem (črpanjem).

Kapital:

a) razkritja pri vpoklicanem kapitalu so:

1. če se splošno prevrednotenje kapitala ne opravlja, je potrebno razkriti poslovna izida izračunana na podlagi splošnega prevrednotenja v evru in na podlagi rasti cen življenjskih potrebščin;
2. prikaz števila izdanih in v celoti vplačanih (nevplačanih) delnic;
3. prikaz lastnosti delnic in omejitve glede dividend;
4. predstavitev sprememb v zvezi z delnicami (izdajo novih, združitve, razdružitve, umik, spremembo lastnosti);
5. število odkupljenih delnic;
6. podatki o možnih pogojno izdanih delnicah;

b) razkritja pri rezervah so:

1. prikaz narave in namena rezerv; razkriva se znesek dividend delnic, ki še niso bile izplačane (kumulativne delnice).

Dolgoročne rezervacije:

1. prikaz razlogov in pogojev za njihovo oblikovanje;
2. prikaz načina ocenjevanja (metode in pomembne predpostavke);
3. razkritja razlik med načrtovanim in uresničenim oblikovanjem (črpanjem);
4. predstavitev informacij glede izpostavljenosti tveganjem (način zavarovanja).

Dolgovi:

1. datumi zapadlosti v plačilo in obrestne mere;
2. predstavitev načina ocenjevanja poštene vrednosti;
3. informacija o morebitnem zavarovanju dolgov;
4. predstavitev izpostavljenosti tveganjem (obrestnemu, kreditnemu) in način zavarovanja pred tveganji; razkritja dolgov do članov uprave, nadzornih svetov in notranjih lastnikov.

Prihodki:

1. prikaz metode merjenja;
2. obrazložitev spremembe računovodske usmeritve (razlog; znesek preračuna, ki vpliva na poslovni izid in znesek primerjalnega preračuna);
3. ločitev prihodkov doma in v tujini.

Odhodki:

1. prikaz metode merjenja;
2. obrazložitev spremembe računovodske usmeritve (razlog; znesek preračuna, ki vpliva na poslovni izid in znesek primerjalnega preračuna);
3. ločitev odhodkov doma in v tujini;
4. natančnejši prikaz možne izgube med izrednimi odhodki (vzrok, vpliv na prihodnji poslovni izid, ocena posledice).

Stroški amortizacije:

1. prikaz uporabljenih metod amortiziranja;
2. prikaz dobe koristnosti oziroma amortizacijskih stopenj;
3. prikaz letne amortizacije, razporejene po obračunskih obdobjih.

Stroški materiala in storitev:

Razkritja v SRS niso posebej predstavljena, ker so v tesni povezavi z razkritji pri drugih postavkah (na primer zaloge).

Stroški dela:

1. razkritja imen in zaslužkov članov uprave in drugih organov (tudi članov nadzornih svetov);
2. razkritja o zahtevah zaposlenih, ki jim podjetje nasprotuje, in o oblikovanju morebitnih rezervacij v ta namen;
3. razkritja o deležih v dobičku, ki jih imajo nelastniki (na primer člani nadzornih svetov).

Priloga 6: Slovarček slovenskih prevodov tujih izrazov

TUJ IZRAZ	SLOVENSKI PREVOD
benchmarking	primerjalno presojanje
comparability	primerljivost
completeness	celovitost
creative accounting	kreativno računovodstvo
goodwill	dobro ime
historic cost accounting	računovodstvo izvornih vrednosti
income smoothing	glajenje prihodkov
inflation accounting	inflacijsko računovodstvo
objectivity	nepristranskost
off-balance-sheet financing	izvenbilančno financiranje
return on assets (ROA)	dobičkonosnost sredstev
return on equity (ROE)	dobičkonosnost kapitala
secret reserves	tihe rezerve in izgube
window dressing	poliranje oken
quoted market price in active markets	tržna cena na delujočem trgu
estimate based on price of similar assets	ocena, temelječa na cenah podobnih sredstev
estimate based on valuation techniques	ocena, temelječa na metodah ocenjevanja
volatility	nestanovitnost
fair value	poštena vrednost
business reporting	poslovno poročanje

Priloga 7: Slovarček uporabljenih okrajšav

OKRAJŠAVA	POMEN
ICŽP	Indeks cen življenjskih potrebščin
MRS	Mednarodni računovodski standardi
SRS	Slovenski računovodski standardi
UK GAAP	Angleški računovodski standardi
US GAAP	Ameriški računovodski standardi
ZBan	Zakon o bančništvu
ZFPPod	Zakon o finančnem poslovanju podjetij
ZGD	Zakon o gospodarskih družbah